

Samvirke

15. OKTOBER

NR. 18 - 1958



ASSUAN En idyllisk plet ved Ægyptens grænse mod Sudan. Alligevel et brændpunkt i verdenspolitiken. Læs herom side 8-9-10-11.

Forsidebilledet viser udsigten fra byen Assuan over mod den berømte ø i Nilen, Elephantine.

**BANKEN
STÅR BAG**

Skibene bliver større og større. For 25 år siden anså man et tankskib på 12.000 tons for at være en kolos. I dag er sådan et skib en dværg i sammenligning med de tankere på 30.000-40.000 tons, der sejler. Og tankskibe på 100.000 tons befinder sig på tegnebrædterne rundt om på skibsværfterne -. Til denne vækst i skibenes størrelse yder dansk industri, danske skibskonstruktører og danske maskinkonstruktører et betydeligt bidrag. Med de nye former for dieselmotorer sørger de for, at de nye, kæmpemæssige skibe kan blive drevet frem med den mest økonomiske energianvendelse og med den højeste tænkelige ydeevne.



smeden han slår

Skibsfartens indtægter betegnes ofte som „usynlige indtægter“. Dette er nu blot nationaløkonomernes specielle fagudtryk, for man får let øje på skibsfartens indtjening i vor statshusholdnings regnskab. Mere end en milliard kroner indsejler den danske skibsfart årligt. Meget heraf er i den for samfundet så betydningsfulde „hårde valuta“.

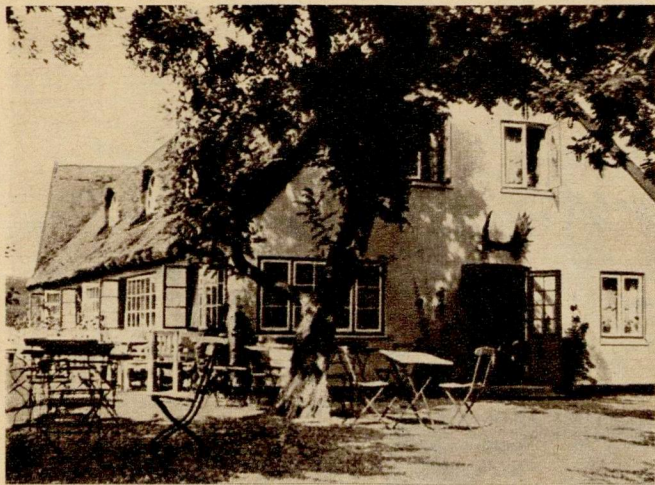
Skibsfarten kræver i dag moderne og hurtige skibe, men også dygtige folk på bro, på dæk og i maskine. Dette erhverv er som de fleste andre erhvervsgrene afhængig af bankerne. Disse sørger for erhvervets økonomiske baggrund.

Men ikke blot i skibsfarten: Hvor man ser hen, er det bankerne, som holder hjulene igang. Når De sætter penge ind på Deres bankkonto, er De med i det uhyre vigtige arbejde, der består i at holde samfundshusholdningen i gang.

Erhvervslivet har brug
for gode banker.
Tal med Danmarks
fjerdestørste bank

ANDELSBANKEN

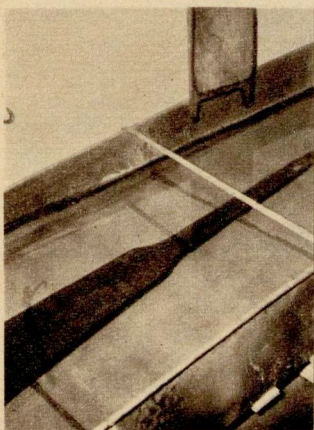
LANDET RUNDT



ILDEN BIEDE IKKE. En af Danmarks sidste gamle færgekroer, den idylliske „Bi-lidt“ ved Frederikssund er fornylig totalt nedbrændt. End ikke indboet blev reddet.



IDE-HVA'FORNOGET? Billedhuggeren Robert Jacobsen arbejder i Herning på en kæmpemæssig jernskulptur, som han kalder „ideomotorisk problem“!



SYLTET VIKINGEROR. Udfor kysten ved Voerså i Nordjylland er fundet et 800 år gammelt sideror fra en vikingebåd. På Bangsbomuseet i Frederikshavn ligger det nu „sylvet“ ned i vand for ikke at smuldre.



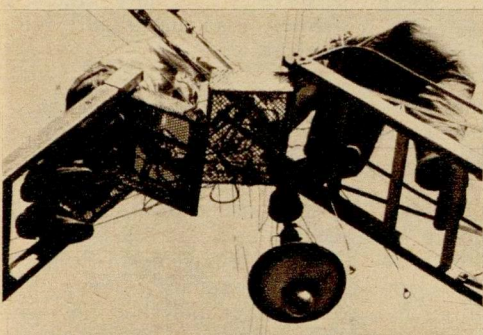
REDDET ALLIGEVEL. I. P. Jacobsens fødehjem i Thisted restaureres alligevel, idet håndværkere udfører arbejdet uden vederlag.



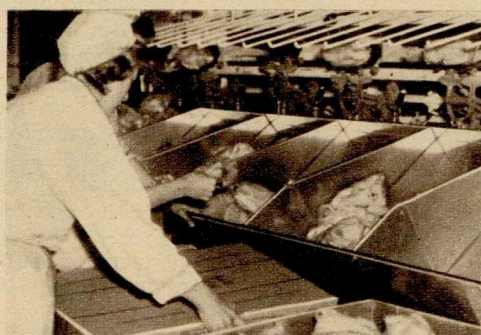
ORMEJAGT. Skolebørn i Brønderslev har indsamlet ca. 80.000 regnorme, der er sluppet løs på sportspladsen for at „lette“ jorden.



PÅ ET HÆNGENDE HÅR. Under overhaling på dæmningsvejen mellem Thyborøn og Harboøre kom denne fiskebil for langt ud i siden. Autoværnet stoppede heldigvis en farlig kolbøtte i sidste øjeblik.

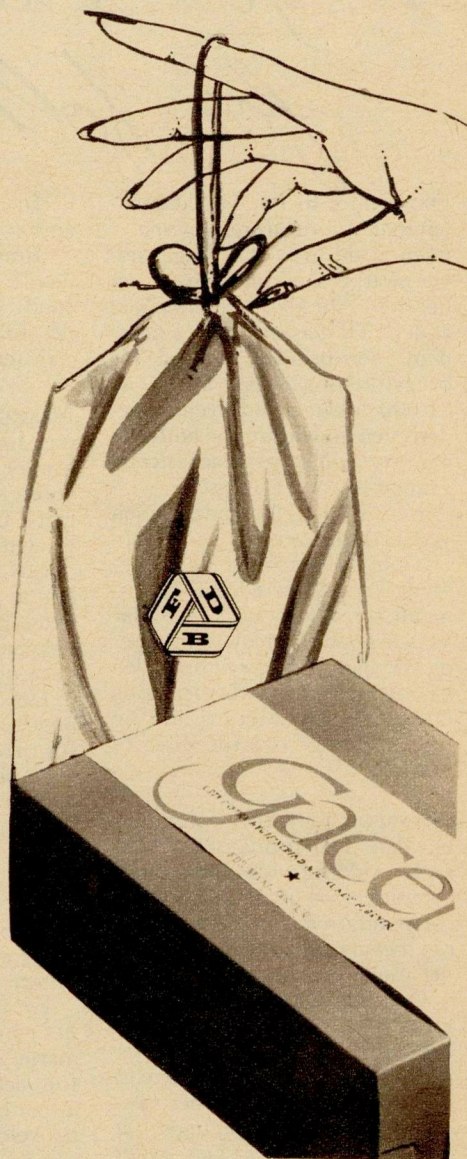


MØRKETID. Byens gadebelysning efterses, så alt er i orden, idet det jo nu er mørketid. Men om godt et par måneder vender solen påny!



HØNSE-AUTOMAT. Nordjysk Andels Fjerkræslagteri i Randers har taget dette apparat i brug. Det sorterer 3.000 stykker fjerkræ i timen i 72 forskellige vægtklasser.

Sikkerhed og velvære



*Gacel** er let som dun og har en meget stor absorberingsevne. Det er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med fineste gaze omslag. Dette meget fine bind kan leveres såvel i karton som i mælkehvid plasticpose. 10 stk. kr. 2,40

*Anette** er lidt mindre end Gacel, men af samme fine cellstof. Omslag af tricotslange. 10 stk. kr. 1,75
Fås også i plasticpose.

**et Camelia produkt*

Fås i BRUGSEN

En god træningsmark for folkestyret

DER findes to grupper af medlemmer i brugsforeningerne – uden at der dog kan drages noget skarpt skel imellem, hvem der hører til den ene eller den anden. Til den ene gruppe hører dem, der bevidst går ind for brugsforeningsideen, bl. a. de 11.000 lokale tillidsmænd, medens den anden gruppe omfatter dem, der af mere vanebestemte grunde handler i brugsen.

I et foredrag på Andelsskolen ved afslutningen af de 27 oplysningskredsens årlige delegeretmøde karakteriserede FDBs formand, professor P. Nyboe Andersen disse to medlemsgrupper og henlede opmærksomheden på, at oplysningsarbejdet både efter mål og midler må arte sig ret forskelligt overfor disse to grupper.

OVERFOR de brugsforeningsbevidste må formålet være at skabe virkelig viden om brugsforeningernes organisatoriske og forretningsmæssige forhold og om bevægelsens hele stilling i det moderne samfund.

Overfor den anden gruppe gælder det om at vække en sådan interesse, at de glider over i de bevidste medlemmers kredse, og i øvrigt må opgaven her være at stimulere deres interesse i at købe i foreningen. Det nytter f. eks. ikke at invitere disse medlemmer til studiekredse i brugsforeningsforhold, men at styrke deres forståelse af brugsforeningsbevægelsen som en demokratisk ledet folkebevægelse, hvilket er mere påtrængende end før i tiden.

Brugsforeningerne opstod i sin tid som resultat af lokale ønsker og anstrengelser. Dengang føltes det som noget helt naturligt, at disse foreninger tilhørte medlemmerne og ledes af dem, men senere generationer har ikke på samme umiddelbare måde denne fornemmelse. For dem er brugsforeningen en i forvejen eksisterende institution, som de ikke selv har bragt ofre for at tilvejebringe, og som de

derfor også vanskeligere føler et ansvar for.

Samme tendens gør sig gældende i det folkestyrede samfund. Også i det politiske kan det føles fristende at lade specialisterne bestemme.

MANGE brugsforeningsmedlemmer siger: Hvorfor skal vi have besvær med at sætte os ind i vore foreningers driftsproblemer? Uddeleren er jo specialist på dette felt.

Med lige så lidt begrundelse kunne siges: Hvorfor skal jeg sætte mig ind i politiske problemer? Lad dog embedsmændene og andre sagkyndige styre.

Det er rigtigt, at det kræver noget af vor tid at interessere sig for offentlige anliggender – det være sig brugsforeningens som den store politik – men det er nu engang den pris, vi må betale for de goder, der følger med et folkestyret samfund og en demokratisk økonomi. Det er nødvendigt, at vi tager os tid til at være andet end specialister på snævre felter.

For brugsforeningerne gælder det i hvert fald ikke, at problemerne er for indviklede. Indenfor det folkestyrede Danmark udgør brugsforeningerne en særlig velegnet træningsmark, ikke mindst for kvinderne. På dette felt er der altså tale om en oplysningsindsats, der kan betegnes som led i en langt større sammenhæng.

MEN naturligvis tager vort oplysningsarbejde først og fremmest sigte på den mere begrænsede opgave at styrke medlemmernes interesse for det, der foregår indenfor vor egen bevægelse, specielt deres egen brugsforening. Det drejer sig om at skabe en kreds af vågne og interesserede medlemmer, således at foreningerne kan få effektive tillidsmænd, som virkelig har forstået, hvad meningen er med at drive en brugsforening. Men det drejer sig også om at give hele medlemskredsen en sådan



Professor
P. Nyboe Andersen

forståelse af principperne for brugsforeningsbevægelsen, at de føler sig knyttet til deres forening og lægger deres indkøb i den i størst mulig udstrækning.

Husmoderdagene, som 80.000 medlemmer de sidste to sæsoner deltog i, er et godt eksempel på, at oplysningsarbejdet et meget langt stykke kan gå hånd i hånd med reklame og forretning. Der er ingen konflikt, når det gælder om at gøre husmødrene mere prisbevidste. Et arbejde, der sigter herpå, er til gavn for vore medlemmers private økonomi og ligger helt på linie med FDBs og brugsforeningernes politik.

Det samme gælder alt, hvad der i øvrigt kan gives af oplysning vedrørende gode indkøbsvaner, kontant salg o. l. samt i spørgsmålet om varekendskab. Det er til gavn for de enkelte medlemmers økonomi såvel som for salget af vor egen produktion, at der gives saglig oplysning om f. eks. kvaliteten af vaskemidler og andre varer, hvor vore medlemmer er udsat for private koncerners vældige reklameanstrengelser.

PROFESSOR Nyboe Andersen gik i øvrigt ind for at oplysningsarbejdet overfor den brede

medlemskreds skulle være af en generel karakter, hvilket vil sige, at det ikke må være beregnet på de særligt interesserede, men efter sit indhold og sin form være tilrettelagt med henblik på at kunne vække interesse hos de mange, således som det bl. a. er praktiseret i Samvirke.

Vil man fortælle en halv million mennesker, hvad en brugsforening er, må man benytte sig af det aller enkleste ordvalg og nøjes med de allermest elementære kendsgerninger. Man tvinges endda til at give sin oplysning en forholdsvis slagordagtig form.

ANDERLEDES, hvis man henvender sig til de interesserede medlemmer enkeltvis eller i mindre grupper.

Her er der brug for et mere krævende oplysningsarbejde.

Ikke sådan at forstå, at der tilstræbes en uddannelse og indsigt på lige fod med ansatte i FDB eller brugsforeningerne, men blot så megen viden, at disse medlemmer – og tillidsmænd – kan vurdere deres forenings problemer på den rette baggrund.

En tillidsmand kan og skal ikke vide ligeså meget om varehandel som en uddeler, men han skulle gerne forstå ligeså meget af tidens økonomiske krav, således at tillidsmændene ikke bliver en konservativ faktor i bevægelsens udvikling.

Opgaven må være at give tillidsmændene en sådan oplysning vedrørende de almene udviklingslinier, at de med sindsro overlader de tekniske detaljer til specialisterne i tillid til, at de selv har den fornødne forståelse af udviklingens hovedlinier og dermed også kan øve indflydelse på disse.

NÅR det gælder regnskabsføring og revision i brugsforeningerne er der dog et vist behov for specielle færdigheder hos tillidsmændene, som skal dækkes.

Dette felt vil nok i de kommende år komme i støbeskeen, bl. a. under indtryk af, at regnskabsføringen i vore dage meget let kan mekaniseres på regnskabscentraler, som f. eks. kunne indrettes i forbindelse med FDBs nye afdelinger. Hvorledes

end denne udvikling vil forme sig, vil der altid være et behov for lokale kræfters bistand som revisorer.

PROFESSOR Nyboe Andersen kom til sidst ind på spørgsmålet om bevægelsens placering i den offentlige mening. Andelsbevægelsen har i almindelighed ikke interesseret sig meget for denne side af oplysningsarbejdet.

Vi har ment om os selv, at vi måtte have en pæn placering i offentlighedens øjne, eftersom vi ikke søger privat profit, men i stedet for tjener brede befolkningsskredses fælles interesser. Spørgsmålet er imidlertid, om denne nonchalance ikke er lidt for letsindig. Det er uden al tvivl lykkedes den private handel at få et flertal i befolkningen til at tro på kooperationens såkaldte skatteprivilegium. Ydermere kan det vel siges, at vi heller ikke har altfor god forbindelse med politiske kredse mere.

Vort oplysningsarbejde bør også stræbe imod at skabe nærmere kontakt med den brede offentlighed, således som de store erhvervsorganisationer har praktiseret det i de allerseneste år, f. eks. i det af arbejdsgiverne og Industrirådet oprettede organ for samfundskontakt.

Men det afgørende er, at vi bevarer vor frihed til at bestemme vor position i samfundet ved vor egen tekniske effektivitet, ved vore medlemmers forståelse og frivillige tilslutning. Og betingelsen herfor er, at vi – i brugsforeningerne som i andre organisationer, der er med til at bære samfundslivet – aktivt lever med i alle vore demokratiske institutioner.

Ved fællesskab kan vi løse stadig større opgaver, men det er også vigtigt, at den enkeltes stilling som frit og selvstændigt individ bevares og styrkes, bl. a. ved det incitament til aktiv medleven, som oplysningsarbejdet står for.

LÆRT AF BRUGSFORENINGERNE

DER ER SKET større forandringer i de danske butikker og i handelens andre led i de sidste 5 år end i de 30 år, der gik forud. Herom var praktisk talt alle enige ved den konference om *Handelens opgaver*, som fornylig blev afholdt i København af Danske Salgslederers Fællesråd. Både brugsforeningernes og den private handels talsmænd kunne henvise til meget omfattende bestræbelser på at modernisere og effektivisere handelsapparatet.

Under omtalen af denne udvikling gav en af repræsentanterne for den private handel, grosserer *Emil Ruge*, der leder et stort jysk kolonial en grossfirma, brugsforeningsbevægelsen en kompliment, som måske ikke var tilsigtet, men jo kun derved bliver mere ægte.

Han sagde, at der nu eksisterer et langt bedre samarbejde end før krigen mellem grossisterne og deres kunder, de private detailhandlere, idet begge disse handelsled

nu virkelig har indset, at man ganske selvfølgelig har nøjagtig de samme interesser, nemlig ved fælles hjælp at fordele varerne så billigt som overhovedet muligt. Dette er ikke af uegenlystige grunde,

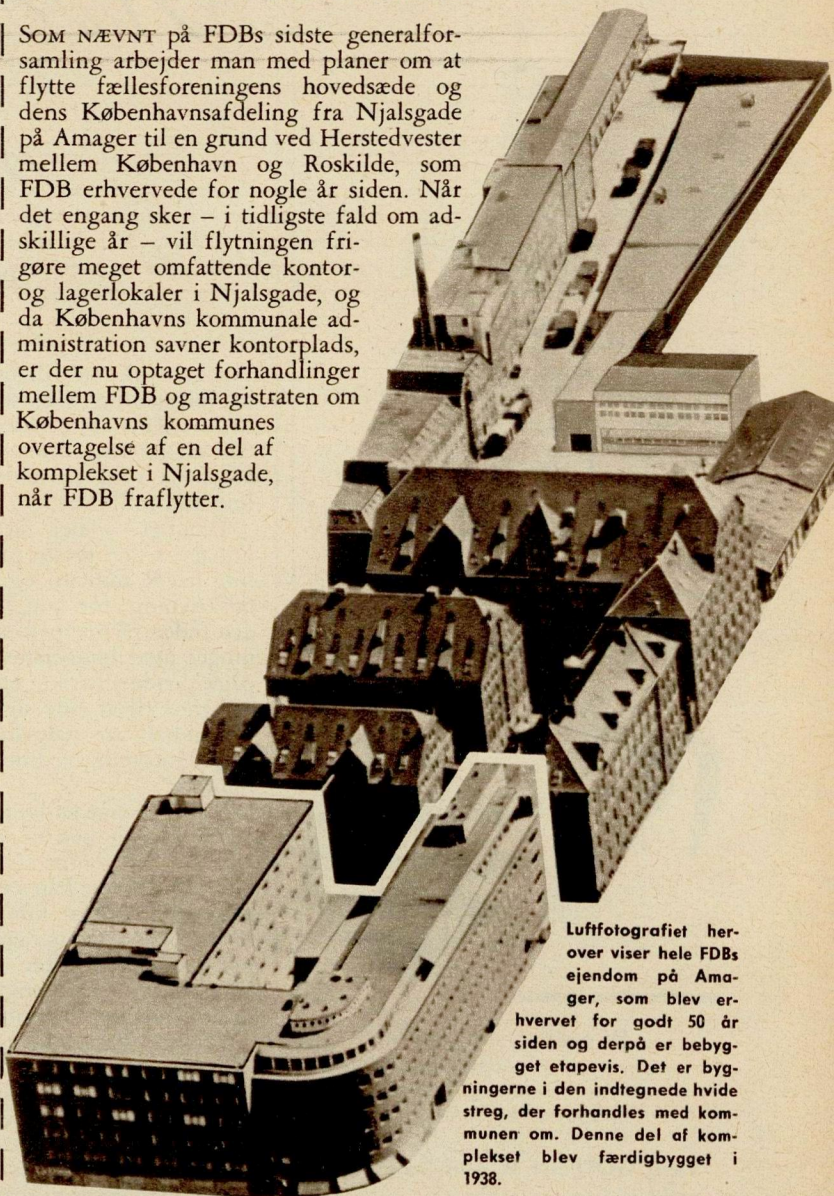
men i høj grad egoisme, da det simpelt hen for både den private en gros-handel og den private detailhandel gælder om at overleve i den hårde konkurrence, navnlig mod kooperation og filialbutikker ...

I betragtning af, at bemærkningen kommer fra en fremtrædende fagmand indenfor den private handel, er disse ord et ganske interessant udtryk for, hvad brugsforeningerne betyder for prisniveauet her i landet. Den jyske grosserer siger i virkeligheden, at konkurrencen mellem de private handlende i en branche ikke ville være stærk nok, hvis de var alene på markedet, og at de kunder, som handler hos „Den frie købmand“, har brugsforeninger og filialbutikker at takke for, at priserne, de må betale, ikke er højere.

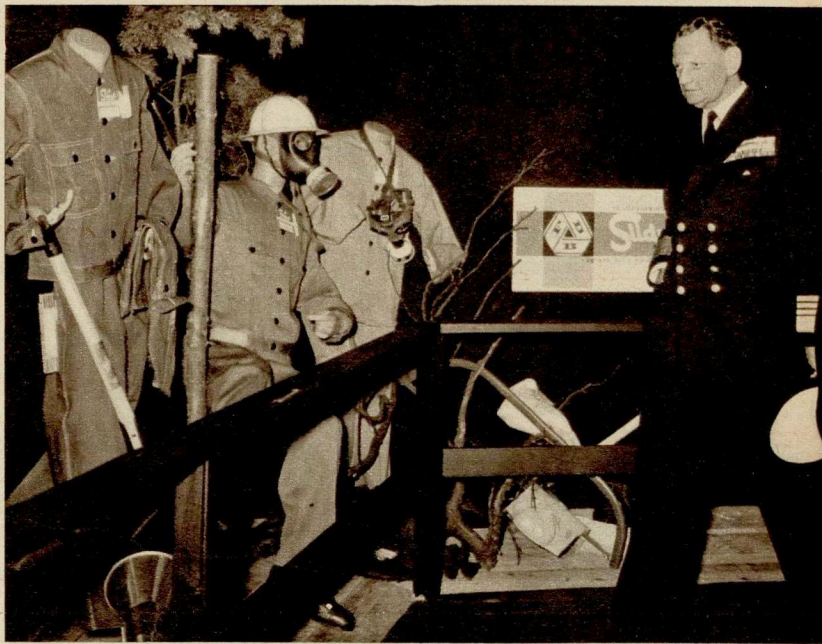
Det er vel kun naturligt, at brugsforeningerne – som en organisation af forbrugere – ligger i spidsen, når det gælder om at skaffe forbrugerne fordelene af tidens tekniske fremskridt, men derfor kan det jo nok være gavnligt at få fastslået en ekstra gang – oven i købet af en konkurrent – hvordan rollefordelingen er inden for dansk handel.

FDBs HOVEDSÆDE

SOM NÆVNT på FDBs sidste generalforsamling arbejder man med planer om at flytte fællesforeningens hovedsæde og dens Københavnsafdeling fra Njalsgade på Amager til en grund ved Herstedvester mellem København og Roskilde, som FDB erhvervede for nogle år siden. Når det engang sker – i tidligste fald om adskillige år – vil flytningen frigøre meget omfattende kontor- og lagerlokaler i Njalsgade, og da Københavns kommunale administration savner kontorplads, er der nu optaget forhandlinger mellem FDB og magistraten om Københavns kommunes overtagelse af en del af komplekset i Njalsgade, når FDB fraflytter.



Lufftografiet herover viser hele FDBs ejendom på Amager, som blev erhvervet for godt 50 år siden og derpå er bebygget etapevis. Det er bygningerne i den indtegnede hvide streg, der forhandles med kommunen om. Denne del af komplekset blev færdigbygget i 1938.



KONGEN SER PÅ SLIDMAND. Stærkt og hensigtsmæssigt arbejdstøj er en så nødvendig ting på en arbejdsplads, at da landsudstillingen „Pas på“ i september blev holdt i Århus, vises FDBs Slidmand-arbejdstøj på udstillingens eneste firmastand af den art. Den var indrettet som et smukt panorama, der blev set af udstillingens mange tusinde besøgende, deriblandt – som det ses herover – af kongen.



Lysbro

LØVRIVER
med garanti

bedst kendt

kendt som de bedste

LYSBRO FABRIKER
Silkeborg



TV garn

— en shetlandstype — det helt nye, bløde og luftige garn til sports- og modestrik.

Vælg **GOBELIN M**, hvis De vil strikke gode slidstærke sokker —

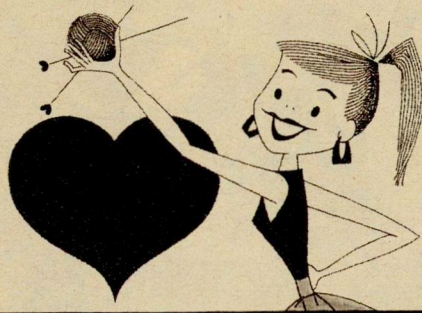
GOBELIN O, hvis det gælder et fint og lækkert sweater- og strømpegarn —

GOBELIN P, når De vil strikke bløde, solide ting til børnene.

BRUGSEN har andre gode, mølsikre garner som: **HJERTECREPE** — **PRINSESEGARN** — **BABYGARN** og **SWEATERGARN**.

HJERTEGARNSTRIKKEBOGEN

med ca. 80 dejlige modeller til baby, børn og voksne — kan også fås i **BRUGSEN**.



Hvordan man lyver med statistik

IKKE EN BRUGSANVISNING — MEN EN ADVARSEL

FOR et stykke tid tilbage viste en folketælling i et stort distrikt i Kina, at befolkningen dér var på 28 millioner. Fem år senere viste en anden tælling 105 millioner.

Umuligt? — nej, slet ikke. For mens den første folketælling havde militær- og skatteudskrivning for øje, sigtede den anden på hjælpeforanstaltninger mod hungersnød i det pågældende distrikt, og folks villighed til at lade sig skrive i mandtal var naturligt nok meget forskellig ved de to lejligheder.

Også i mange andre tilfælde er der grunde nok til, at man ikke skal tro alt for sikkert på statistik. Tallene kan være forkerte eller i hvert fald misvisende, eller de kan være komplet ukendelige efter at have gennemgået forenklingens kværn. Det er ikke altid ubevidst, når statistikken vildleder. Og i en fornylig på amerikansk og svensk udkommet bog fortæller forfatteren *Darrell Huff* ligefrem om, *hvordan man lyver med statistik*.

Når man gerne vil have folk til at tro på et eller andet, findes næppe noget mere velegnet middel hertil end netop statistik — respekten for tal sidder jo i os alle lige fra skolens første regnetime.

I særdeleshed tager folk med kyshånd mod statistiske beviser for det, de gerne vil tro. For et par år siden vakte således nye forkølelsesmidler begejstring i USA; her havde man da endelig — det var der statistisk bevis for — fundet det rette våben mod de løbende næser, de røde øjne og de ru stemmer...

Men ak, som humoristen *Henry G. Felsen* — der absolut ikke er nogen medicinsk kapacitet — allerede for længe siden konstaterede: Passende behandling gør det af med en forkølelse på otte dage, men den varer en uge, hvis den får lov at passe sig selv. Sådan var det også i dette tilfælde,

man havde simpelthen draget sine slutninger på et alt for løst grundlag og lagt noget ind i statistikken, som den aldeles ikke kunne bære.

Gennemsnitligt er vi både rige og fattige

En af de mest misbrugte statistiske størrelser er *gennemsnittet*. Lad os f. eks. sige, at der kommer en udenlandsk finansmand hertil, og at vi for at gøre et gunstigt indtryk på ham (velstand styrker jo kreditten!) fortæller, at danskernes gennemsnitsformue er



Jeg tror, at hun er godt nitten år!



Det er „statistisk bevist“, at vinklen mellem fødderne er jo større, des ældre kvinden er.

16.820 kr. Det er rigtigt nok. Men hvis der blev affattet et bønsskrift til finansministeren om endelig at få de ruinerende skatter nedsat, for man kan dog ikke bære denne byrde, når gennemsnitsdanskeren kun har cirka 2500 kr. i formue, — så ville det også være formelt rigtigt.

Ja, men hvad skal man tro?

Man skal først og fremmest lade være at tro for sikkert på gennemsnit, før man ved bestemt, hvad det dækker. Der er jo et gevaldigt spring ned fra de 16.820 kr. til 2500 kr. Det første tal er simpelthen den samlede formue i landet divideret med antallet af skatteydere, altså korrekt nok gennemsnitsformuen, således som Statistisk Departement opgiver

den. Men formuefordelingen er jo meget skæv også i Danmark; der er få mennesker med meget store formuer, men til gengæld mange med meget lidt. Ganske rigtigt har gennemsnitsdanskeren kun cirka 2500 kr. i formue (det er ham, der formuemæssigt „står i midten“; der findes i Danmark lige så mange mennesker, der er fattigere end ham, som der findes mennesker, der er rigere end ham).

Man kan af disse to vælge lige det „gennemsnit“ man vil, alt efter hvilket billede man vil give af det velstående/fattige Danmark (det ikke ønskede bedes overstreget!). Gennemsnittet kan rigtignok misbruges, så det batter.

Man må også være klar over, at et gennemsnit ikke altid er ensbetydende med det, der er mest almindeligt. For eksempel har jo den danske gennemsnitsfamilie 1-2 børn, nøjagtigt regnet ud er det 1,3 barn pr. familie. Vort boligbyggeri er for en stor del indrettet på at lave lejligheder netop til denne gennemsnitlige 1-2 barnsfamilie, nemlig flest

3-4 værelser lejligheder. Her er imidlertid igen et tilfælde, hvor gennemsnittet slet ikke giver noget rigtigt billede: Det er i virkeligheden de færreste familier i Danmark, som har 1 eller 2 børn, de fleste familier (55 pct. af alle) har enten flere børn end to eller også slet ingen børn. Også i sådanne forhold kan statistikken sorte får, det troskyldigt udseende gennemsnit, altså lede på vildspor.

Det misvisende tal — der sælger så godt

Fremfor alt skal man være mistænksom over for statistik, der benyttes i reklame- og propagandaøjemed. Det er rart at få at vide, at „X vasker renere“ og at „Y tandpasta giver

færre huller“, og undertiden er den slags reklameoplysninger virkelig garneret med kontrollerede forsøgs statistiske tilforladelighed. Men alt for ofte er forsøgene så få, at rene tilfældigheder gør udslaget i statistikken, ja, måske er ugunstige forsøgsresultater endda udskudt.

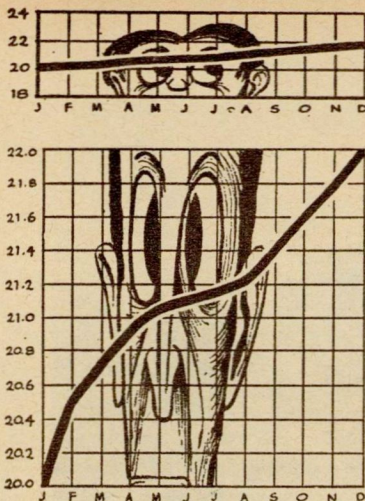
Måske kan fabrikanten trods alle anstrengelser ikke få statistikken til at makke ret. Men – hvis man ikke kan bevise det, man vil bevise, så beviser man noget andet og lader, som om der er tale om ganske det samme. Dette er et af de gamle tricks, som statistik er særlig velegnet til. Darrell Huff nævner for eksempel en ny frugt-presser, der annonceredes vidt og bredt som et apparat der „udvinder 26 pct. mere saft“, hvilket var „bevist ved laboratorieforsøg“.

Den slags tal er gerne helt misvisende. For hvilken kunde spørger: „26 pct. mere end hvad?“ Gør hun det endelig, kan i hvert fald forhandleren ikke give svar. Da sagen i dette tilfælde blev forfulgt, viste tallet sig blot at betyde, at apparatet fik 26 pct. mere saft ud af frugten, end en almindelig gammeldags citronpresser. Det var sikkert ikke *det*, forbrugerne havde tænkt sig.

Der er draget uhyggeligt mange fejlslutninger ud fra tal, som i og for sig var rigtige nok. Omkring århundredskiftet var middellevetiden for mænd i Danmark cirka 50 år, nu er den 70 år. Hurra, så bliver vi altså alle 20 år ældre nu-tildags? Igen et misvisende tal: Størsteparten af denne stigning skyldes spædbørnsdødelighedens aftagen; for voksne personer er middellevetiden kun steget omkring 3 år, og det er jo en helt anden historie.

Man har hver dag anledning til at drage fejlslutninger på grundlag af statistikens tal. Selv videnskabsmænd gør det, og det får vel være en trøst.

For nogle år siden var der



Kurver, som ikke er gengivet fuldt ud, skal man være særlig på vagt overfor. For at gøre indtryk på læseren viser de ofte alt for stort udsving – særlig da, hvis målestoksforholdet er helt forvrænget.

én, som gjorde sig megen umage for at finde ud af, om cigaretrygere fik lavere eksamens karakterer ved universiteterne end ikke-rygere. Det var ganske rigtigt tilfældet – og så er det altså sandt, at rygning sløver hjernen, og at de gode karakterer kommer, når man lægger tobakken på hyl- den? Undersøgelsen var gennemført helt korrekt, og alt syntes i orden – blot ikke den formodede årsagssammenhæng. Forklaringen var snarere den, at de udadvendte og selskabeligt anlagte studenter, som sjældent åbnede bøgerne, naturligt nok også røg mere. Rygning var altså ikke en årsag til de lavere karakterer, men begge disse to forhold var resultatet af noget helt tredje.

Fordi to forhold viser udslag i samme retning, behøver de jo ikke at have noget med hinanden at gøre. Man kan påvise fin statistisk overensstemmelse mellem bevægelserne i antallet af studenter ved universiteterne, antallet af patienter på sindssygehospita- lerne, køb af nye biler, hjerte- sygdommenes hyppighed, produktionen af kunstige tænder, lærernes lønninger og omsæt-

ningen i Monte Carlos spille- kasino. Det ville være åben- bart idiotisk at påstå, at en af disse ting er årsag til en af de andre. Men den slags påstande fremsættes hver eneste dag.

Tørre tal er kedelige – og kurver lyver bedre

Når statistiske forhold skal fremstilles for eksempel i avi- serne, så er de tørre tal jo så kedelige. Kurver er bedre, men rigtignok også farligere. Man ser masser af kurver, der giver et forkert billede af den frem- stillede statistiske oplysning, fordi udgangspunktet er klip- pet af, målestoksforholdet for- vrænget – eller fordi der slet ikke er angivet noget måle- stoksforhold. Undertiden an- vendes et sådant misvisende eller i bedste fald halvfærdigt diagram i reklamen for at do- kumentere et produkts for- træffelighehed. Så skal man være på vagt over for den pågæl- dende vare, for en kurve kan komme til at tage sig ud næ- sten nøjagtigt, som det bedst passer i fremstillernes kram.

Statistikken i sig selv er of- test hæderlig nok. Det er for så vidt en uretfærdig etikette, *Disraeli* allerede for 100 år si- den heftede på den: *Der fin- des tre slags løgn: Løgn, for- bandet løgn og statistik.* Men det er givet, at forkert anvend- else af statistikken har mange fatale fejltagelser på samvittig- heden; mange manipulationer og til og med forvrængninger er mulige selv inden for an- stændighedens grænse. Men selvfølgelig kan man ikke på grund af misbrugene tage af- stand fra al statistik, lige så lidt som man kan give afkald på at læse, fordi ord bliver misbrugt. Så lad os alligevel hellere sige med *H. G. Wells*: *At tænke statistik vil en dag blive lige så nødvendigt for effektivt medborgerskab som læse- og skrivefærdighed.*

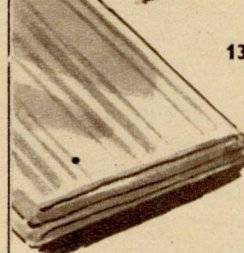
Nyt til linnedskabet



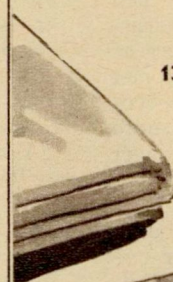
113/32 Kraftig ubleget lagenlærred
140 cm bredde pr. m... **5,70**



133/40 Hvidt stribet satin
dynebetræk med side-
lukning og franske sømme.
Smuk kvalitet, 4 mønstre.
23,65



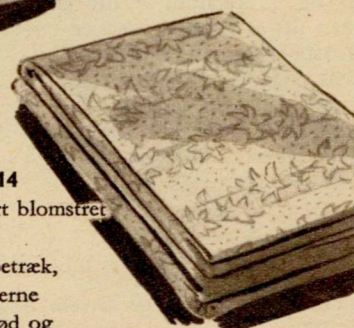
133/340 Tilsvarende
pudebetræk, str.
70x70 cm... **5,15**



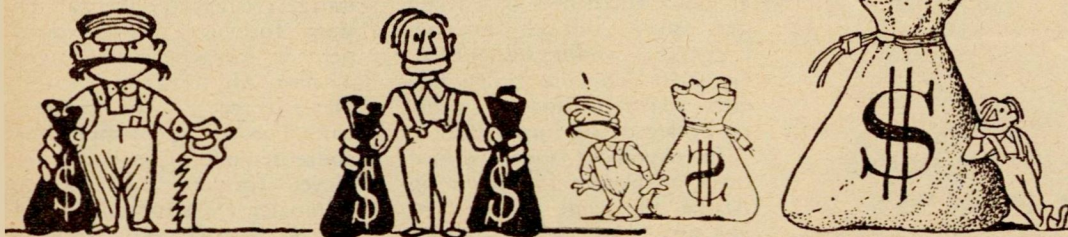
133/Trumpf bleget færdig-
syet lagen med forstær-
ket midte. Str.
140x245 cm... **16,80**



133/214
Kulørt blomstrer
calico
dynebetræk,
I farverne
blå, rød og
grøn. Str.
130x190 cm **17,95**



- og så får De endda
dividende i BRUGSEN



Snedker Johnson har en dobbelt så stor ugeløn som snedker Jensen. Det kan illustreres sagligt som til venstre – eller usagligt som til højre, hvor Johnsons pengepose nok er dobbelt så høj, men i virkeligheden otte gange så rummelig som Jensens.



LORD KITCHENERS Ø en tropehave af sjælden farvepragt i østergårdens ud for Assuan.

GRÅMELERET af støv kom jeg til Assuan. De sorte medpassagerer i toget var næsten hvide. Støvet udefra trængte sig gennem alle revner og sprækker og huserede som et desperat gespenst med en tågehalet efter sig tværs gennem kupeerne, så snart et vindue blev lukket op. På sæder, vægge, lofter og bagagenet lå en kage af støv, fast sammengroet med materialet. Waggon, kupeer, inventar: alt permanent sandblæst.

Vi er på tærskelen til den nubiske ørken. Mod tre verdenshjørner er Assuan omgivet af ørken. Til gengæld har den fået en beliggenhed ved Nilen, som i skønhed overgår alle andre ægyptiske byers, fordi den ligger ved den første katarakt. Længere sydpå kommer både 2., 3., 4. og 5. katarakt (vandfald), men det er Assuan, som er verdensberømt, ikke for vandfaldets skyld, thi det eksisterer ikke mere, men for den dæmningsbygning, den 2 km lange mur over Nilen, som for 50 år siden

trådte i stedet for vandfaldet. Dengang og indtil for få år siden verdens største dæmningskonstruktion! Og det vil den blive igen, hvis det 5 milliarder kr. projekt, som er under forberedelse, og som vil garantere det fuldstændige herredømme over Nilens vandmasser, bliver til virkelighed.

Bortset fra talrige ingeniører og tekniske kommissioners kommen og gåen, mærker man foreløbig ikke meget til de store planers tilblivelse i Assuan. Byen hygger sig i sit lidt for lune gemmested (allerede i april

er eftermiddagstemperaturen 40 grader) inderst i den vrimmel af større og små skærgårdsøer, som på en strækning af 15 km danner halen på det forhenværende vandfald. Når dæmningen spyer sit overskudsvand ud over denne ø-verden, bobler og bruser det i de snævre farvande, men som regel kan man sejle i småbåde helt op til flodspærringen.

Akkurat som i den stockholmske skærgård sejles der livligt ind og ud mellem øerne, og hvis det ikke var for den tropiske varme og vegetation og de gule ørkenfjelds baggrundskulisser, kunne en skærgårdsfisker godt føle sig hjemme.

Juvelen blandt klippeøerne er Lord Kitcheners ø, engang den store britiske imperiebyggers yndlingstilholdsted, fjernt fra den store verden; han ellers som statsmand eller general bevægede sig hjemmenvant i.

En overdådig tropehave med træer og planter fra Indien og Afrika, blussende i farvepragt, gør øen til et jordisk paradys. Højt til vejrs med udsigt over det storslåede landskab troner Aga Khans hvide mauriske slot,

og på en bjergtop bag dette rejser sig et mausoleum, hvor den nu henfarne østerlandske potentat kan sove sin evighedssovnligesom farao'erne i deres pyramider.

Elefantine-øen skrås overfor Assuan er den største af øerne og betyder det samme for det ældste Ægypten som Assuandæmningen for nutidens Ægypten: et udgangspunkt for civilisation og magt.

Den ægyptiske kongemagt grundedes på denne isolerede ø, herfra stammede de første farao'er, som undertvang hele Nildalen og byggede pyramiderne ved Ghiza. I klippetemplet ved Abu Simbel, ikke langt fra Assuan, har en af dem, den allestedsnærværende Farao Ramses II (Ægyptens Kristian IV) skabt sig et holdbart mindesmærke i form af fire kolossalstatuer af egen person, hugget ud af klippemuren ved Nilens

ASSUAN ÆGYPTENS

bred. Majestætisk stirrer de ufravendt mod øst, mod solgudens residens. Ikke ret langt herfra findes en anden af det ældste Ægyptens monumentalbbygninger: Isis-templet på Phileas-øen (hvorom senere).

På selve Elefantine-øen er næsten intet bevaret fra de ældste tider, fordi de vandaliserende romere efter deres erobring af Ægypten åbenbart har skamhugget alle øens templer og offentlige bygninger for at skaffe sig byggematerialer til egne formål. Dog eksisterer stadig det ældgamle Nilometer, et målsystem hugget ind i klippen, hvor Nilens stigen og fald kunne registreres af den tids eksperter.

I det gule klippeøde på Nilens anden bred har man fundet talrige fyrstegrave, åbenbart en slags forløbere til de imponerende kongebegravelser ved Theben. Alt, hvad der senere er blevet bygget i Luxor og Khar-nak, Theben og Memphis og andre berømte byggepladser, er blevet forsynet med byggematerialer fra stenbrudene ved Assuan. Som et særligt levende vidnesbyrd om de vældige opgaver, man dengang gik i lag med, ligger endnu en obelisk til-

Alle ulykker i Den nære Orient begyndte, da USA trak sig tilbage fra finansieringen af det store dæmningsprojekt ved Nilen, som her beskrives af redaktør Eggert Nielsen efter et besøg i Assuan – et kæmpeprojekt til 5 milliarder kr., som skal gøre Ægypten 30 procent større.

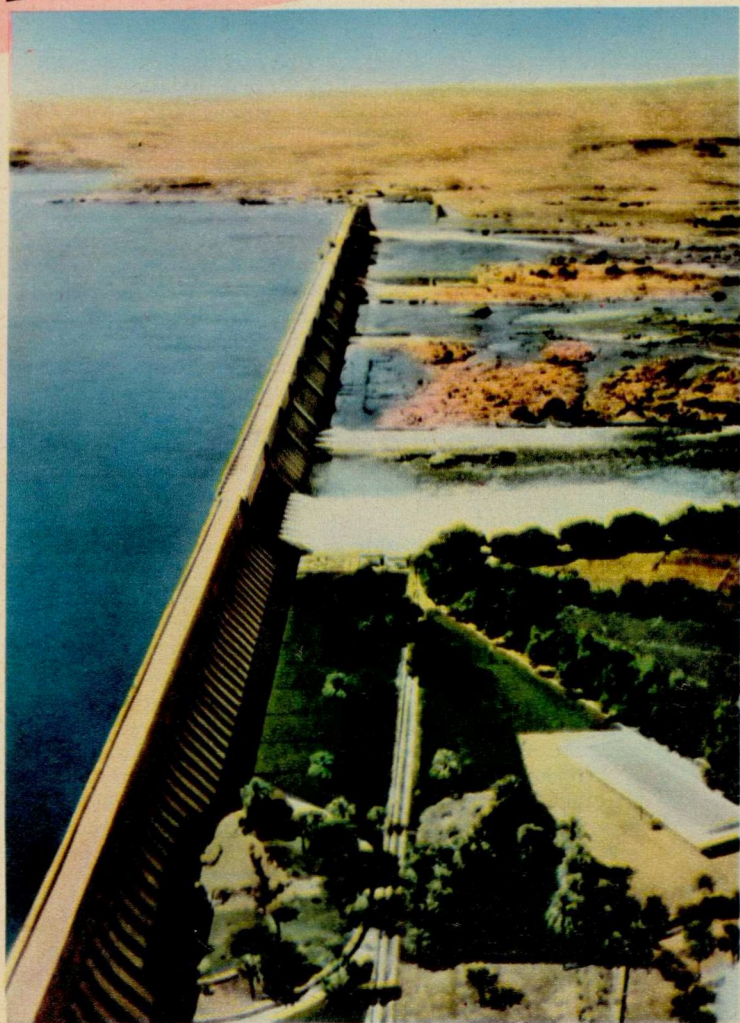
bage i stenbruddet, en 1200 tons firkantet stenkolos, hugget fri på de tre sider og halvvejs frigjort på den fjerde side, hvorefter den er forladt, blot fordi stenen har slået en revne, nok til at det kæmpemæssige arbejde blev kasseret. Den er så livagtigt nærværende, at man skulle tro, arbejderne bare var gået hjem til middag.

Nu er der ikke en sjæl i disse stenbrud, undtagen en opsynsmand, men engang har hundredtusinder slæbt sig til fordærv på de granitblokke, som blev hugget ud af klipperne, derefter transporteret kilometerlangt ned til Nilens bred og herfra pr. tømmerflåde sejlet videre ad Nilen til tempel- og paladsbyggeriet ved Luxor og til pyramidebyggeriet ved Ghiza, i sidste fald næsten 1000 kilometer fra udgangspunktet.

HJERTE



PANORAMA OVER Ø-RIGET set fra Aga Khans slot. I et mauusoleum på en klippetop bag slotet skal Aga Khan begraves.



ASSUAN-DÆMNINGEN set fra østre nilbred. Det var forbudt at fotografere på dæmningen. Ikke desto mindre kunne farvebilleder af dæmningen købes overalt i byen. Her er et af dem, desværre ikke af samme kvalitet som en normal fotografisk optagelse.

I dag er Assuan påny et brændpunkt i Ægyptens tilværelse – ja spillede blot for et par år siden en storpolitisk rolle. I virkeligheden var det Assuan, som satte den farlige udvikling i gang, der først førte til Suez-krisen, senere til den nys overståede mellemøstlige krise. Den dag i 1956, da USA trak sit tilsagn om støtte til den nye Assuandæmning tilbage, fordi Nasser havde akcepteret våbenleverancer fra Sovjet-blokken, ramlede hele grundlaget for den nærmestlige politik. Snart efter kom nationaliseringen af Suezkanalen, Frankrigs, Englands og Israels kortvarige angreb i Ægypten, senere Syriens indlemmelse i den arabiske republik, oprøret i Libanon, statskuppet i Irak, besættelsen af Libanon og Jordan . . . Assuan var begyndelsen til det hele.

Hvorfor? Fordi Assuan er selve hjertet i Ægypten, centret for hele dets eksistens. Fra gammel tid har overrislingssystemet i Ægypten været afhængigt af de overskuds-vandmasser, som Nilen førte med sig fra det indre Afrika i den sidste halvdel af sommeren og efterårsmånederne, og som tjente til vanding af vinterafgrøderne. Om sommeren var der ikke vand nok til overrislingskanalerne, og sommerafgrøderne var ubetydelige. Men også i flodtiden var vandtilførslerne upålidelige. Over-

svømmelser anrettede ofte svære ødelæggelser. Modsat kunne det ske, at der var for lidt vand. Misvækst og hungersnød var følgen, og gentog miseren sig flere år i træk, blev landbrugsjorderne sat helt ud af drift. Sandet og ørkenen trængte ind. Dengang kunne man kun som Josef gjorde det: oplagre korn i de syv fede år for at bruge det i de syv magre. Men i virkeligheden er det Josefs princip, som nu kommer til ære og værdighed nemlig ved oplagring af vandet i de gode år til brug i de dårlige.

I de sidste 150 år har vandningstekniken gjort stadige fremskridt. Det begyndte med, at man ude ved Nilens delta, senere også andre steder, byggede flodspærringer (barrager), hvorved en jævn, kontinuerlig fordeling til et udbredt system af vandingskanaler kunne sikres, men der kunne ikke skaffes mere vand end den sæsonbetingede tilførsel, intet ekstra tilskud i knaphedstider.

Så vidt nåede man først med rejsningen af den nuværende Assuan-dæmning i 1902, et vidunder for sin tid, verdens dengang største dæmningsanlæg og endnu at regne som et mesterværk. Opgaven var at opstemme vandet bag dæmningen under den årlige overflodsperiode til frigivelse i den følgende tørre sæson. Resten sørgede barra-



kvalitet og slidstyrke

for meget mere
end prisen ...!

SUPER STAFET

er rigtige

mandfolkesokker —

og med 3 måneders

slidgaranti. Sokkerne er

udvendig af spun per-

lon og indvendig af

uld kamgarn, og

de er tå- og

højhælførstærket.

Kr. 8,65

STAFET sokkerne fås
også i dejlig uldkvalitet
med 20 pct. nylon.

Kr. 8,45

Stafet



— en kvalitetsvare fra FDB

gerne på Nilens videre løb ud mod Middelhavet for. Et af resultaterne blev en tredobling af bomuldsudbyttet i de sidste 40 år.

Men selv dette system lider under en alvorlig skavank: at vandtilførslen kun kan reguleres år for år. Der går stadig alt for meget vand til spilde i overflodstiden. Når vandet kommer med størst kraft, går det nemlig ikke an at spærre det inde bag Assuan-dæmningen. Alt det mudder og dynd, det fører med sig fra Central-Afrika, ville hurtigt bundfælde sig og tilsidst gøre det kæmpemæssige bassin ubrugeligt.

Først når vandmasserne har løbet vildskaben af sig og er blevet roligt og klart, kan opstemningen begynde. På den måde bliver der i *normale* år nok til at dække behovet både vinter og sommer. Men hvad så, når Nilen er besat af sine luner? I de vandrigeste år må man hjælpeløst se vandet vælte sig ud i havet, og i de vandfattigste år, er der ikke nok til at supplere tilløbet i den magre tid.

Og så vælter ulykkerne ind over Ægyptens i forvejen udpinte 24 millioner.

Den kæmpeopgave, der trænger sig på, er at bygge en endnu højere dæmning foran den nuværende efter et bedre system og med en bassin-kapacitet stor nok til at opbevare vand i de gode år til at dække underskudet i de dårlige — ja ikke blot det, men i tilgift at udvide Ægyptens landbrugsareal med 30 pct. Hvor fantastisk det lyder, kan det lade sig gøre ved hjælp af en oplagret vandmængde på 130 milliarder kubikmeter.

Inden vi går videre i beskrivelsen af dette kolossalprojekt, foretager vi en udflugt ud på den nuværende dæmning, som strækker sig 2 km ind over Nilen umiddelbart foran det gamle vandfalds oprindelige placering.

Der står luftmålskanoner på hele strækningen langs dæmningsens øverste galleri, og man må aflevere fotografiapparater, kikkerter og lignende instrumenter til de militære vagtposter, inden man får lov at passere. Til gengæld kan man nyde synet fra galleriet, så meget man lyster. Og det er en oplevelse af de sjældne. Til den ene side falder dæmningsmuren lodret ned mod flodsengen fra ca. 60 meters højde. Dybt under mig fosser vandet ud af sluseportalerne i vældige kaskader og fortsætter som en hvirvlende malstrøm i det revfyldte farvand. Skummet står som en hvid kam over de sorte bundskær.

Og dog er det ingenting mod det skuespil, der udfolder sig, når vandtilførslerne er på det højeste. Vi er endnu kun i april, næppe mere end en fjerdedel eller en femtedel af sluserne er åbne, senere på sommeren skal der tappes mange gange mere. Tænk hvilket syn, når alle 180 sluser spyer vand ud på samme tid.

På den anden side af galleriet strækker sig det umådelige bassin. Vandet når næsten op til kørebanen neden for galleriets brystværn. Ordet „bassin“ er egentlig for fattigt. Man må tænke sig noget i retning af en vidtstrakt sø, mindende stærkt om den göteborgske skærgård. I hundredvis ligger skær og klipper spredt ud over det store areal. I virkeligheden er det blot toppene af de klipper, som vandfaldet i sin tid styrtede sig brølende nedover. Da dæmningen lukkede af, blev der pludselig så stille. Vandet fyldte ud, hvor det før rev ned, det steg i hele floddalen, så talrige nubiske landsbyer blev sat under vand. Ja selv et af fortidens skønneste mindesmærker måtte ofres for fremskridtets sag.

Fra galleriet skimter man bag de kullede klippe-toppe i det fjerne den øverste del af en tempelruin. Det er den synlige del af det berømte Isistempel på øen Philae, som ligger under vand det meste af året. Når man sejler rundt om det, kan man gennem

det grøntfarvede vand skimte yndige søjler og majestætiske pyloner, tempelgange og søjlegårdene imellem dem.

Det morsomme er, at templet på denne måde er blevet til et symbol på sit egentlige formål. Som tempel for livets skyts-gudinde Isis kan det vel næppe tjene bedre eksempel end at lade sig oversvømme til frugtbarhedens gavn. Kun i sommer- og efterårsmånederne, når vandet frigives i Assuan og spredes ud over det tørstige Ægypten, stiger Isis' helligdom frem af vandet, våd og grå af mudder efter det lange bad.

Omtrent som på Lillebæltsbroen er spadsere- turen over dæmningen. Den afsluttes på den anden nilbred med endnu en overraskelse, et slags forspil til det kæmpemæssige Sadd-el-Ali-projekt, som jeg senere skal komme ind på. Der bygges i øjeblikket en vældig kraftstation, som skal drives af vandmasserne fra Assuan-bassin'et. Den har været under arbejde de sidste 4 år (dag og nat) og er arbejdsklar i 1960. Hullet i klip- perækken, hvor kraftstationen skal ligge, ligner en hul tand i en kæmpes gebis. Hele Himmel- bjerget kunne puttes derned uden at være i stand til at fylde det ud. Nede i bunden kryber men- neskemyrerne rundt med deres stenbor og kraner og andet tekniske udstyr i færd med at rod- behandle krateret, så det senere kan fyldes op med 9 tusind-tons turbiner med tilh. værksteds-, administrations- og kontrol-bygninger. I dybet af dette hul placeres turbinerne umiddelbart bag en solid klippemur, der adskiller dem fra Assuan- bassin'et, og når vandet kommer styrtende og har afleveret sin drivkraft til de roterende hjul, bruser det videre igennem fire klippe-tunneller udboret i den rå klippe på en strækning af ad- skillige hundrede meter, indtil det igen løber sammen med Nilen ved foden af Assuan-dæm- ningen.

Her er det fremtiden, der bliver til i et aldrig hvilende jag, dag og nat arbejder tyske, østrigske, schweiziske og svenske ingeniører under tysk overledelse med en hærske af ægyptiske arbejdere. Kun i Suez-krisens dage gik arbejdet i stå for en kort tid, fordi de franske og britiske ingeniørfirmaer, som havde de vigtigste dele af enterprisen, skulle sættes på porten og tyskerne placeres i deres sted.

Anlægget kan præstere 1760 millioner kWh om året, og heraf skal hovedmassen bruges til fremstilling af kvælstofgødning til Ægyptens udpinte jord. Ved siden af kraftstationen bygges en stor fabrik til dette formål.

Men alt dette er blot en detalje i, hvad der videre skal ske, når der tages fat på Sadd-el-Ali anlæget 6½ km længere oppe langs floden. Ved Sadd-el-Ali snævrer Nilen ind mellem to lod- rette klipprefremspring på hver sin bred. Her skal den nye dæmning anlægges som en slags prop i hullet, hvorved fundamentet begrænses til kun ½ km bredde, mens overstrukturen breder sig ud over 5 km og kommer til at danne en imponerende ramme omkring den sø på 130 mili- ard kubikmeter vand, som skal dæmmes op. Højden over det nuværende flodleje, som i for- vejen er stemt op af Assuan-dæmningen, vil blive 110 meter.

Men inden man kan gå i gang med selve dæmningen, skal der bores 7 tunneller, hver med en længde af 2,1 km, gennem klipperne på den østlige bred. De skal i første omgang bruges til at lede Nilen uden om hovedløbet, så længe op- fyldningen står på. I en fremskudt position foran selve opfyldningslinien anbringes desuden en

slags forsvarslinie, en spærredæmning – som i sig selv er et kæmpearbejde – for at opfyldnings- arbejdet kan finde sted absolut uforstyrret af rindende vand. Alene spærredæmningsens kon- struktion vil vare fire år og kan først gøres færdig, når tunnellerne er rede til at tage alt vandet fra flodlejet. Derefter vil det vare yder- ligere 6 år at gøre hoveddæmningen færdig.

Når det hele er færdigt, vil opsamlingen af overskudsvand i højvandsperioden eller supple- ring af vandtilførslerne i den vandfattige periode ske ved et sammenspil mellem spærredæmning, hoveddæmning og de 7 tunneller, idet spærre- dæmningen kan sende vandet direkte ind i tun- nellerne eller lade det passere ind i kæmpe- bassin'et, alt eftersom det skal bruges straks eller oplagres. I tilfælde af krig er tunnellerne i stand til hurtigt at tømme bassin'et til et garanti- sikkert niveau, og andre beskyttelsesforanstalt- ninger vil hindre, at dæmningen kan ødelægges med et direkte bombenedslag, såfremt det da ikke drejer sig om en atombombe.

På den vestre nilbred bores andre fire tun- neller, hver i en længde af 1½ km og midt i hver tunnel anbringes fire turbiner, altså 16 ialt. Ved hjælp af det indstrømmende vand fra floden, som tilsidst munder ud ved foden af hoveddæmningen, skal disse turbiner tilsammen præstere en energi til en kraftstation med en år- lig produktion af 10 milliarder kWh, altså ca. 6 gange så meget som den kraftstation, der i øje- blikket er under opførelse. Det giver et begreb om dimensionerne.

Det nye anlæg bliver kæmpemæssigt selv i sammenligning med den nuværende Assuan- dæmning. Til opfyldningen vil der blive brug for 42 millioner kubikmeter sand, ler og stenfyld, 17 millioner kubikmeter granit skal hugges ud i klipperne og 34.000 tons jern anvendes. Alene dæmningsarbejdet vil koste 2,3 milliarder dan- ske kroner, og projektet menes i sit fulde omfang at ville kræve en investering af 5 milliarder kro- ner, ja dette beløb menes endda for lavt ansat.

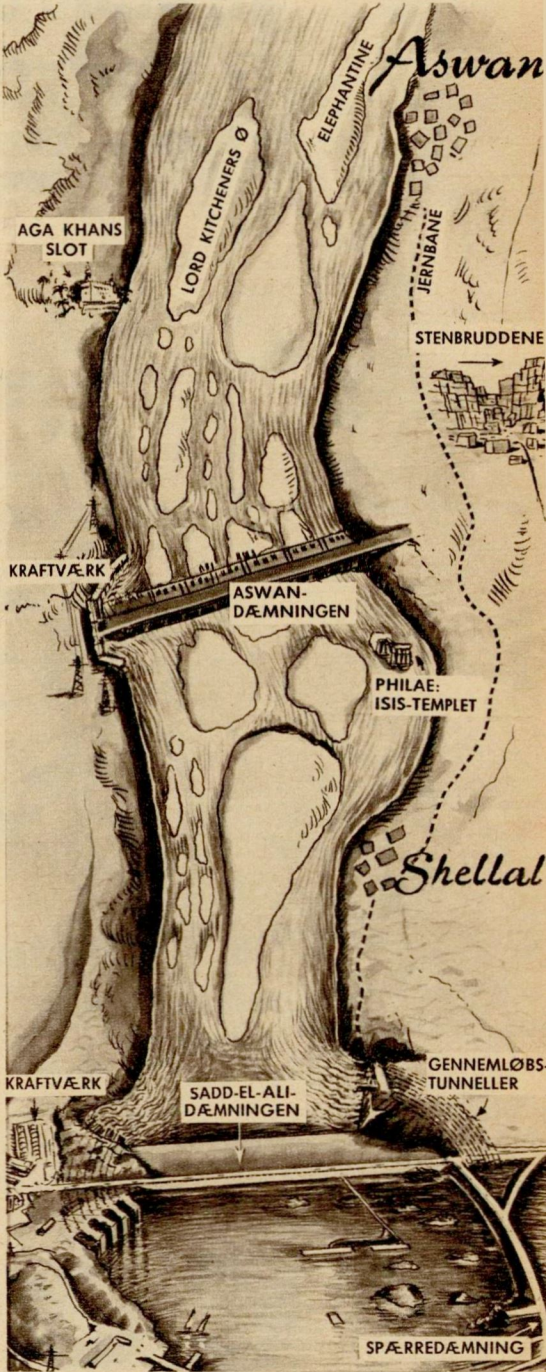
Men derefter er Ægypten herre over vandet. 29 mill. kubikmeter vand, som hvert år løber ud i havet til ingen nytte, kan bringes under kon- trol og sikre, at de skæbnesvangre huller i vand- forsyningen aldrig opstår, selv om Nilen svigter flere år i træk. Ikke nok med det. Beregningerne viser, at det dyrkede areal i Ægypten kan ud- vides med godt 2 mill. tdr. land: I ørkenen om- kring Assuan alene med 200.000, i den øvrige del af Øvre-Ægypten med 700.000, ja helt ude i det ellers så frugtbare Nil-delta (1000 km borte) kan 300.000 tdr. land lægges til. Ægyptens dyr- kede land bliver 30 pct. større, absolut beskyttet mod oversvømmelse og garanteret mod under- forsyning, elektricitets-kapaciteten mangedobles, statsindkomsten forhøjes med 66 mill. dollars årligt, nationalindkomsten med 1020 mill. dol- lars. Ægyptens 24 millioner vil fra fattigdom og undertrykkelse blive ført ind i en fremtid af vel- stand...

Således lyder de forjættende forudsigelser, og sandt er det, at projektet er realiserbart og start- klart. Men det vigtigste er: Hvor kommer pen- gene fra? Går USA til sidst ind på at finansiere projektet, eller skal olierrigdommene ved den persiske golf holde for?

Længere ude i fremtiden ligger endnu mere fantastiske planer om opdæmnings og kraft- stationer ved de store central-afrikanske søer, hvor den hvide Nil kommer fra, om lignende fremstød ved Tana-søen i Abyssinien, hvor den

blå Nil har sit udspring, om kanalisering og ud- tørring af de store sumpområder, som Nilen gen- nemstrømmer i Sudan, om 200 pct. forøgelse af landbrugsarealet i Sudan (hvilket i øvrigt kan gennemføres samtidig med Sadd-el-Ali-projek- tet) o. s. v., foranstaltninger som berører sam- lige landområder langs Nilens 7000 km løb.

Hvis alt dette skal blive til mere end bare en smuk drøm, må verden forandre sig meget.



KÆMPEPROJEKTET, som skal lægge Nilen i lænker, skitseres fra syd mod nord. Sadd-el Ali-dæmningen, kernen i projektet samler vandet i et bassin, der kan rumme 130 milliarder kubik meter vand. En vis forøgning af skitsen har været nødvendig og man må tænke sig Sadd-el-Ali-bassinet større end anfyldt på tegningen. Nederst ses en stump af den spærredæmning som sammen med de 7 tunneller til højre er vigtige led i regu- leringstekniken, ved vandets opdæmning og frigivelsen. Til venstre det store tunnel-kraftværk, og i venstre ende af Assuan- dæmningen ses det andet kraftværk, som nu nærmer sig sin fuldendelse.

Ny Arbejdsstøvle

med

- ① større Slidstyrke
- ② bedre Pasform
- ③ og Garanti



- gå i Brugsen

så får De dividende
— ovenikøbet

CODAN

GUMMISTØVLER

I GULD-SEGL KVALITET

ny FORSTÆRKET
Model !

Dessin 5018

størrelse 40-48

KR. 29⁴⁰

JE KAA

Sønnen fra det fattige
jyske boelssted,
der blev en
af sit slægtsleds
vittigste folketalere

BLANDT provisorietidens politikere var *Je Kaa* – J. K. Lauridsen – vel ikke blandt de største. Men han var anset som en af sit slægtsleds vittigste folketalere. I godt en halv snes år gik der ry af hans navn, men han tålte ikke omplantningen fra det fattige hede hjem til københavnerlivet. Hans liv endte tragisk trods rige evner og folkeyndest.

J. K. Lauridsen kom fra et dybt religiøst hjem, og når den opvakte dreng var i marken for at vogte kreaturer, læste han flittigt i bibelen. Der gik sagn om, at han kunne store dele af den udenad.

Det vide udsyn på de store hede flader nærede hans udlængsel, og ved politikerens Thomas Nielsens hjælp kom han i 1873 til København for at studere. Det blev trange år. Fattigdom og sygdom plagede ham. Han boede på et usselt kvistværelse. Han fik sjældent varm mad, og han måtte traske omkring og give privattimer for blot at tjene til det nødvendige. Han blev gratis forberedt til studentereksamen og belønnede hjælpen ved at bestå eksamen med en meget fin karakter i 1879. Derefter læste han til juridisk embedseksamen på universitetet.

I begyndelsen gjorde han en sær figur. Hans ydre og hans påklædning var aparte, mange trak på smilebåndet ad ham. Når han gav den stive professor svar på tiltale på sit snurrende jysk, rykkede de fine studenter lidt til side for „røgteren“, som de kaldte ham. Men de opdagede snart, at „røgteren“ på sit jyske svarede bedre, end de selv gjorde. Hans uimodståelige vid, hans ligefremme og elskverdige væsen, og det uegennyttige venskab, han viste dem, der sluttede sig til ham, gjorde ham hurtigt almindeligt afholdt.

„Røgteren“ blev til *Je Kaa*. Det var en anerkendelse af hans begavelse, at han fik fribolig på Regensen i 1882-84. Her blev han hurtigt en af de mest populære indvånere,

anfører i livet bag Regensens mure. Som tillidsmand for sine kammerater kom han en dag ind i den nærliggende Café Helvede, smed sig i en sofa og råbte til tjeneren: En kaffe og 480 stykker smørrebrød. Tjeneren så ham forundret an, konfererede derpå med kolleger og med værten, der gik hen til *Je Kaa*. – Hvad jeg ønsker, gentog denne, Rundetårn knuse mig og hele molevitten, jeg ønsker en kop kaffe og 480 stykker smørrebrød. – Jamen, hr. student, sagde værten, De kan da ikke spise 480 stykker smørrebrød. – Hvem i alverden har sagt, at *jeg* skal spise dem. Smørrebrødet skal over på Regensen til soldat. Kaffen vil jeg selv drikke *nu*!

Hans popularitet på Regensen viste sig, da han skulle op til afsluttende eksamen. Han havde aldrig haft et kjolesæt på og havde ingen mulighed for at købe et. Men en ven kom med sort tøj, en anden med en hvid skjorte, en tredje med et hvidt slips... fin og pudset gik *Je Kaa* op til det grønne bord og kom tilbage med otte førstekarakterer. Da blev der glæde og fest på Regensen og i det lille boelssted, han var udgået fra.

Under eksamen afleverede *Je Kaa* en af de rappe replikker, han senere skulle blive så berømt for. Han indledte nemlig eksaminationen i et bifag med at sige: – I dette fag er min viden at ligne ved en ørken, hr. professor. Til professorens opmuntrende bemærkning om, at der vel fandtes oaser i ørkenen, svarede *Je Kaa*: – Ja, så kommer det an på, om kamelerne kan finde dem.

Under sit ophold på Regensen kom han i forbindelse med liberale kredse og blev et af de første bestyrelsesmedlemmer i Studentersamfundet. Ved sammenkomsterne i denne forening blev han snart meget populær. Når et foredrag var slut, bestilte man tre kopper kaffe til *Je Kaa*. Lidt efter sagde han som regel: – Jeg havde ikke tænkt mig



J. K. Lauridsen, født 18. oktober 1858 i Lind ved Herning. Billedet, der er malet af Oswald Nilsen i 1902, hænger på rigsdagen.

PÅ SLAP LINE



– men et sikkerhedsnet bør der være. Børn er som oftest heldige, men alligevel... En MLU-BØRNE-ULYKKESFORSIKRING er en sikring, som også DE bør give Deres børn.



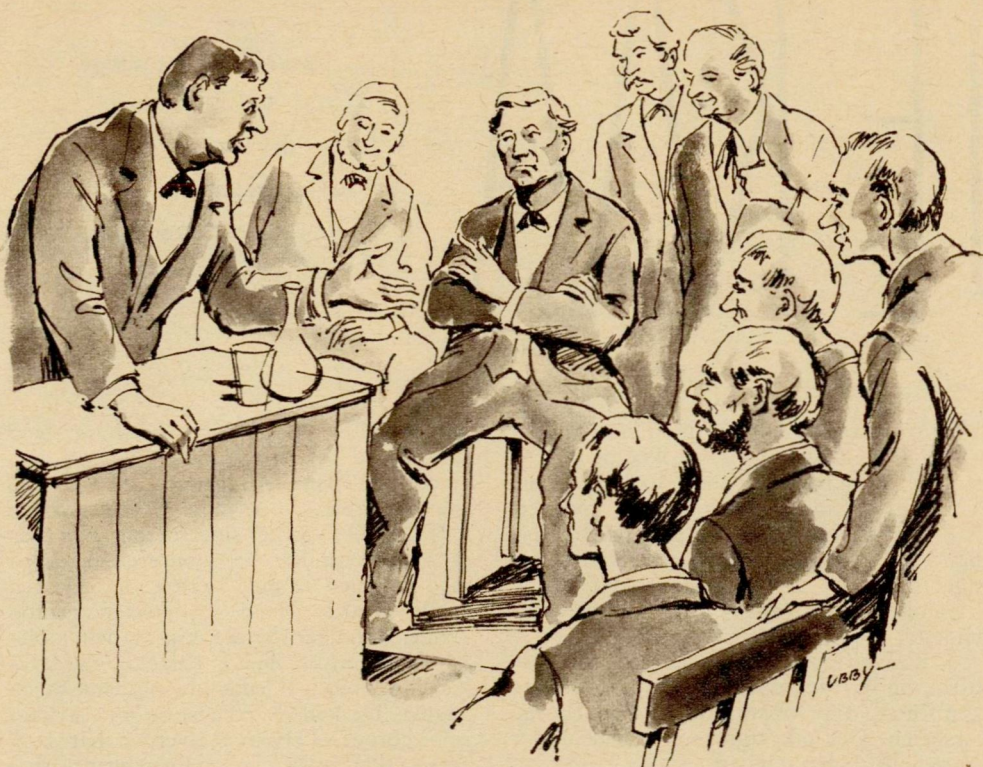
MEJERIERNES og LANDBRUGETS
ULYKKESFORSIKRING

at blande mig i diskussionen, men vil dog gerne bede om ordet for nogle enkelte og spredte bemærkninger. Dermed var han kommet i ilden for resten af aftenen.

I Studentersamfundet mødte han N. Neergaard, der sagde, at Je Kaa med sin forvoksede skikkelse og sit ansigtstræk mindede om en slavemaske i en antik komedie. Men man lyttede spændt til, hvad han havde at sige. Han virkede ikke alene ved sit grovkornede lune og sit uforlignelige jyske, men også ved sin mærkelige evne til at slå ned på kernen i en sag – selv hvor den skulle ligge ham fjernt – og til at sige det forløsende ord.

I 1887 nedsatte han sig som overretssagfører i København. Han var slem til at forlange udsættelse i en sag den ene gang efter den anden. Men dommerne imødekømt ham som regel. En brændende varm sommerdag bad han om udsættelse „under henvisning til forrige grund“. Dommeren dikterede udsættelsen til protokollen og hævede mødet, men idet Je Kaa skulle forlade retssalen, spurgte dommeren: – Sig mig, hr. Lauridsen, hvad var egentlig forrige grund? – Jo, lød svaret, sidst, vi udsatte sagen, var i februar, da min klient ikke kunne komme over fra Fyn på grund af isen i Storebælt.

Ved en anden lejlighed mødte Je Kaa i retten for en mand, som var tiltalt for at have kørt på cykle på en vej, hvor cykeltours var forbudt. På assessorens forespørgsel, om den anklagede indrømmede rapportens rigtighed, brød Je Kaa ind: Undskyld, hr. assessor, tillader De en fore-



– og af hensyn til straffeloven, sagde Klaus Berntsen fra sin plads i salen og „tæmmede“ dermed Je Kaa.

spørgsel? Assessoren nikkede, og Je Kaa fortsatte: Må det være mig tilladt at spørge, om prins Valdemar må køre på vejen?

Assessoren svarede: Naturligvis nej!, og Je Kaa takkede for oplysningen. Synderen

slap med en advarsel, og Je Kaa takkede rørt. Da han ville forlade retslokalet, vinkede assessoren ham tilbage: – Sig mig, hr. overretssagfører, har De set prins Valdemar køre på den forbudte vej? Med den usykl-

Hvad vil De lære?

Det er i disse uger, De skal tilrettelægge en studieplan for de fag, som De vil lære inden foråret.

Studiehåndbogen *En ny vej til viden* giver Dem mulighed for at tilrettelægge et studieprogram, der passer til Deres formål og den tid, De råder over.

Måske har De kun nogle få timer om ugen – men det er tilstrækkeligt for en elev på Danmarks Brevskole. De får nemlig alt studiematerialet hjem, så De kan arbejde, når tiden og lysten er der. På den måde bliver hver studietime helt udnyttet, og De får ingen tidsspildende skolevej – en af de mange fordele ved at tage undervisning fra Danmarks Brevskole.

De kan vælge mellem mere end 100 kursus i sprog, handelsfag, tekniske fag, hobbyfag foruden almenfagene dansk, regning og skrivning. På flere områder kan De få en hel uddannelse udelukkende gennem brevscoleundervisning, og vi kan hjælpe Dem et langt stykke på vej mod en eksamen.

Dygtige lærere står til Deres rådighed fra den dag, De indmelder Dem. Gennem hele kursus-tiden er De i stadig personlig brevkontakt med Deres lærer, som ikke nøjes med at rette fejl, men hjælper og vejleder Dem på en inspirerende og hyggelig måde. De vil sikkert synes om at tage kursus pr. brev – og De kan være vis på, at De virkelig lærer noget. Brevskoleundervisning er den mest effektive form for privatundervisning, De kan få.

Lad os sende Dem studiehåndbogen *En ny vej til viden* med det samme. Så kan De straks begynde at gå de mange muligheder igennem. På 84 sider oplyses De om, hvad de forskellige kursus omfatter, hvem der underviser, og hvad det koster, og får samtidig et indblik i, hvordan undervisningen foregår i Danmarks første og største brevscole. – Send kuponen nu, så har De studiehåndbogen i overmorgen med posten. Den koster Dem intet – ikke engang frimærket på kuponen – og De får ikke besøg af repræsentanter.



OVER 100 KURSUS

Dansk
Engelsk
Tysk
Fransk
Italiensk
Spansk
Latin
Græsk
Bogholderi
Revision
Regnskabsvæsen
Handelslære
Korrespondance
Stenografi
Maskinskrivning
Reklame
Skilteskrift

Regning
Regnestok
Aritmetik
Geometri
Højere matematik
Motorlære
Bilkursus
Navigation
Kedelpasning
Tegning
Musikteori
Skrivning
Formskrift
Hjælpekursus til forskellige eksaminer

JA TAK, send mig studiehåndbogen gratis og uden forbindende for mig.

Hr.
Fru
Frk.

Stilling

Adresse

TRYKSAG

SAM. 12/10-58

Postbesørges
ufrankeret

Danmarks
Brevskole
betaler portoen

21

Danmarks Brevskole
Svanemøllevej 77
Hellerup

Reserveret postvæsenet.

Klip til bladets kant.

digste mine af verden svarede Je Kaa: – Nej, hr. assessor. Det var kun en forespørgsel.

Fra Studentersamfundet gled han ind i den politiske diskussion. Han var en af de største naturbegavelser inden for dansk politisk agitation. Han bundede dybt i almuen og havde småmandens mistro til de store. Men han havde også en aldrig svigtende og rørende tillid til sine nærmeste meningsfæller, som han til enhver tid uden betænkning var rede til at gå i ilden for. Hans store veltalenhed og grovkornede slagfærdighed i forbindelse med hans omfattende juridiske viden gjorde ham vel egnet til deltagelse i politiske diskussioner.

Da der i 1887 skulle være folketingsvalg, bejlede ikke færre end fem kredse til ham som kandidateme. Han foretrak Ringstedskredsen, som han repræsenterede fra 1887-95. På rigsdagen nåede han aldrig frem i første række, dertil savnede han karakterstyrke og udholdenhed. I slutningen af sin rigsdagstid sagde han til en kollega: Det er en ulykke for mig, at jeg blev politiker. Jeg var skabt til at være videnskabsmand. Der kunne jeg have drevet det til noget.

Det var som folketaler og debattør, at Je Kaa vandt sit folkery. Der lever stadig talrige anekdoter om hans måde at tale på. Da han engang havde skiftet lejlighed og viste den frem til en ven, spurgte denne, hvilket princip, billederne, der hang i øst og vest, var ophængt efter. Svaret lød: Efter de forhåndenværende søms princip.

En konservativ politiker havde i sit blad meldt sig som tilhænger af Darwins lære,

og det gav Je Kaa anledning til fra folketingets talerstol at bemærke, at „følgerne af dette skridt for øjeblikket vanskeligt lader sig overskue.“

En tid redigerede han Politikens svar-på-alt-rubrik og modtog en dag denne ejendommelige henvendelse: Undertegnede handelskommis Petersen er udlært kommis og har aftjent værnepligt ved fodfolket som sekondløjtnant. Er der noget til hinder for, at jeg på mit visitkort lader trykke: Petersen, løjtnant og handelskommis. Je Kaa svarede: Ifølge dansk lovgivning er der intet til hinder for, at De meddeler Deres ungdomsforvildelse.

Som tilhænger af Hørup var han antimilitarist. På et vælgermøde tordnede han imod militæruvæsenet. En vred højremand råbte op mod ham, at han måske havde været soldat, hvortil Je Kaa omgående svarede: – Da jeg kom på session, og de havde set mig forfra, kommanderedes der: Vend Dem om. Men da de så min ryg, sagde de: „Nej, Vorherre bevares.“

Klaus Berntsen var en af de få, der kunne sætte Je Kaa til vægs. De talte engang sammen ved et møde på Fyn og havde i forvejen truffet aftale om, at de skulle tale sagligt og i det hele taget behandle hinanden på en menneskelig måde. Berntsen talte først og holdt aftalen. Da Je Kaa derefter kom på talerstolen, begyndte han i al bramfrihed med at sige: Berntsens foredrag kan karakteriseres kort: Rundt på gulvet. Det var nonsens. Jeg skal ikke bruge stærke ord og kalde det frimodig usandhed eller forbandet løgn ... Her afbrød Berntsen fra

sin plads: Hvorfor ikke? – Nej, sagde Je Kaa, af hensyn til aftalen og så af hensyn til den sagtomhed, der er mig i kødet båret. – Og så af hensyn til straffeloven! var Berntsens rappe replik. Derefter forløb mødet efter aftalen.

I rigsdagsårene gik det ned ad bakke for Je Kaa. Efterhånden forfaldt han på forskellig måde, hans private affærer kom i uorden, hans optræden i rigsdagen blev mere og mere ubehersket. I 1895 måtte han opgive at søge valg.

De sidste år levede han kummerligt. I Hyskenstræde ved Strøget havde han et tarveligt kontor, blot møbleret med et skrivebord, et par stole og en chaiselongue. Her arbejdede og levede han, men nederunder var der en kælderbevarning, og her tilbragte Je Kaa mere tid end på kontoret.

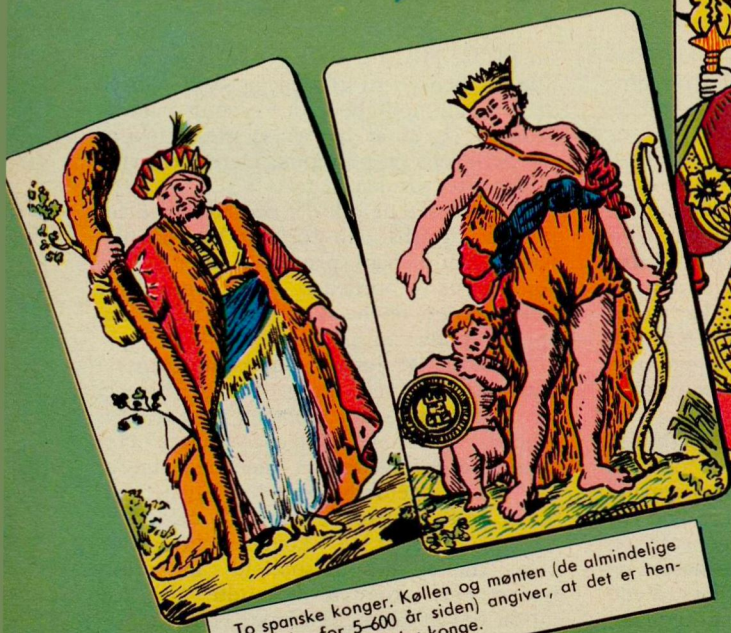
I forsommeren 1905 kom han syg og sløv hjem fra et hospitalsophold. En efterårsdag 1905 kom to bekendte, der tog sig en del af ham, på besøg. Han forbavsedem med en livlighed, han i lange tider ikke havde vist. Han fortalte træk fra vælgermøder og fra rigsdagen, mens han rastløst gik op og ned i kontoret. Hen mod aften lagde han sig på chaiselonguen, træt, med foldede hænder. De besøgende troede, han var faldet i søvn, og ville gå. Inden de nåede hen til døren, hørte de Je Kaas stemme: Fader vor, du som er ...

Da hans gamle kontorist næste morgen trådte ind i kontoret, lå Je Kaa i samme stilling – død. Om hans mund var der kommet et stille, roligt smil, som hos et træt barn, der er faldet til ro. Frode Aagaard.

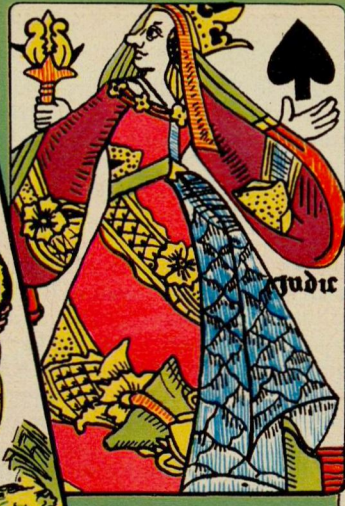
Stafet strømper over hele linjen...!

– en
kvalitets-
vare
fra





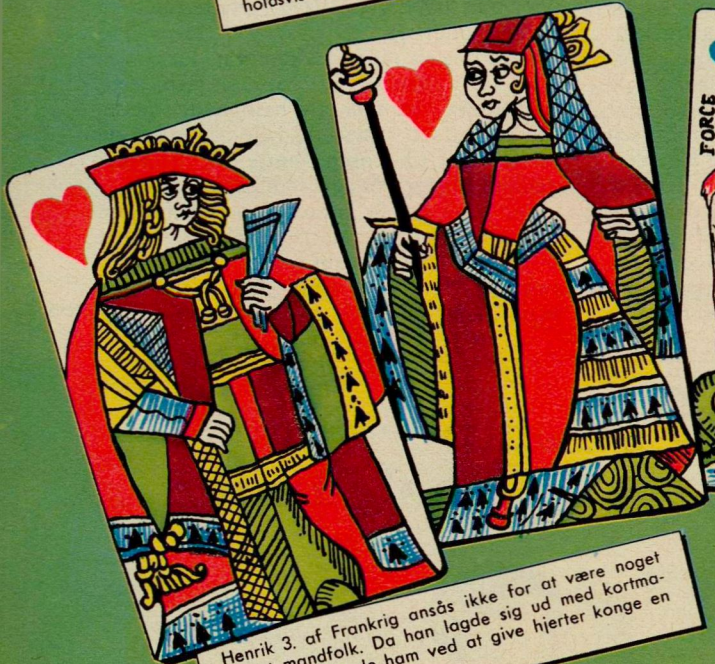
To spanske konger. Køllen og mønten (de almindelige symboler for 5-600 år siden) angiver, at det er henholdsvis klør og ruder konge.



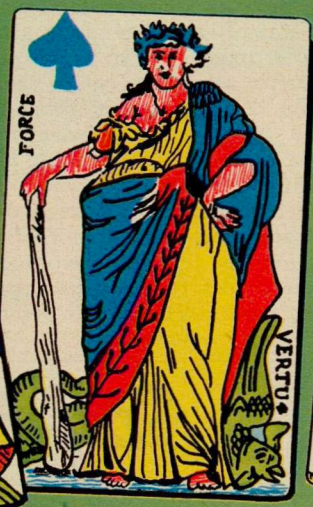
Franskmændene indførte dronningen i kortspillet. Hende her er fra ca. 1500.



To billedkort fra et engelsk spil fabrikeret ca. 1750. Den dag i dag fremstilles britiske spil, som ligner det til forveksling.



Henrik 3. af Frankrig ansås ikke for at være noget rigtigt mandfolk. Da han lagde sig ud med kortmagerne, hånedes de ham ved at give hjerter kongen en vifte i hånden.



Den franske revolution afskaffede for nogle få år også kortspillets konger og dronninger til fordel for figurer som disse.



Den russiske revolution hindrede derimod ikke fremstillingen af kort som dette (fra 1930'erne).



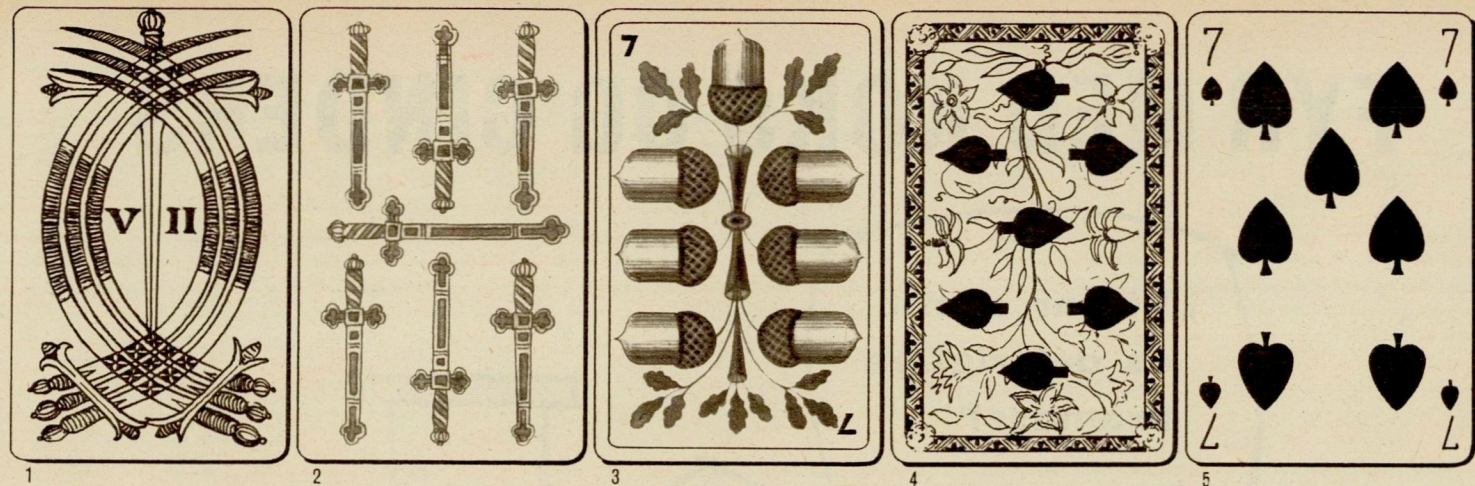
Kun i ganske enkelte lande som Mexico og Island møder man spillekort med et virkeligt nationalt særpræg



Et svensk (Kongen) og et engelsk forsøg af nyeste dato på at bryde med gamle traditioner. Al erfaring taler for at forsøgene mislykkes.



En dansk konge fremstillet 1958. Stærkt påvirket af tyske forbilleder - fra forrige århundrede.



5 etaper af spar 7'ens udviklingshistorie. Fra venstre: 1. Den oprindelige italienske version med sammenslyngede sværd. 2. Den spanske udgave – adskilligt lettere at overskue. 3. De tyske spillekorts agern kan ved nærmere betragtning minde lidt om forkortede sværd med parerplade. 4. Franske kort fra ca. 1500. Sparsymbolerne er ved at få den form, vi nu kender. De er blot anbragt anderledes. 5. En spar 7 årgang 1958.

KONGEFAMILIEN

der overlever alle revolutioner

DEN sport, som på dansk kaldes at *blade* i *Holmblads salmebog*, hedder på engelsk at *studere de fire kongers historie* og på tysk at *slå op i kongernes bog*. Det er som bekendt et studium, der drives med betydelig iver. Alene danskerne bruger en halv million spil nye kort hvert år, og dog er man langt fra nået til bunds i mysteriet om denne kongefamilie, som er ældre end noget regerende fyrstehus, og som har vist sig i stand til at overleve både borgerlige, kommunistiske, fascistiske og nazistiske omvæltninger.

Man ved ikke engang, hvor det europæiske kortspil stammer fra. Der findes godt nok adskillige teorier, men om dem alle strides de lærde så hidsigt, som havde de grebet hinanden med et falsk es i ærmet. Nogle mener, at kortene indførtes fra Asien (kinesere og indere spillede kort længe før europæerne), andre at de stammer fra sara-cenerne i Nordafrika, og allerede i 1423 fastslog den italienske prælat, St. Bernard fra Siena, at spillekortene simpelthen var opfundet af djævelen. Det gav alle de da kendte kortspil en hidtil uset opblomstring. Samme virkning havde det, at man i en del lande *forbød* kortspil. I England understregede man dog det britiske særpræg ved at lade det „djævelske“ tidsfordriv være tilladt i julen!

Det er kun tilsyneladende, at den hellige Bernards forklaring strider mod en teori, som går ud på, at symbolerne klør, ruder, hjerter og spar er inspireret af et kirkeligt maleri, der forestiller begivenhederne i Gethsemane have, således som de skildres i Markusevangeliets fremstilling af Kristi lidelseshistorie.

Det var nemlig for at mildne de kirkelige myndigheders uvilje, at man udsøgte symboler med tilknytning til det nye testamente. Det, som senere blev til ruder, var derfor oprindelig mønter (symboliserende

de sølvpenge, for hvilke Judas solgte Jesus), i stedet for hjerterne brugtes pokaler (symboliserende den kalk, Jesus bad om at blive sparet for) og endelig anvendte man for henholdsvis spar og klør stiliserede sværd og stave (bevæbningen af de mænd, som blev sendt ud for at gribe Kristus).

Denne snedighed udpønsedes (hvis teorien er rigtig) af italienske kortmagere allerede i 1300-tallet. Det er det tidligste tidspunkt og Italien det første land, til hvilket man med sikkerhed kan spore spillekortets europæiske historie. Som man vil forstå af illustrationerne herover var det yderst let for datidens italienere i spillets hede at tage fejl af f. eks. en spar 7 og en spar 9. For at forebygge sådanne ulykker simplificerede spanierne senere spillekortenes udseende, men symbolsproget var i princippet ganske uændret, ligesom spanierne også bevarede de tre oprindelige italienske billedkort: konge, ridder og knægt. Det er altså helt fejlagtigt at tidsfæste noget som *dengang klør konge var en lille knægt*. De har begge været med fra starten. Mere korrekt kunne man sige: *dengang klør dame var en mand*.

Det var de galante franskmænd, som – på et senere tidspunkt – erstattede ridderne

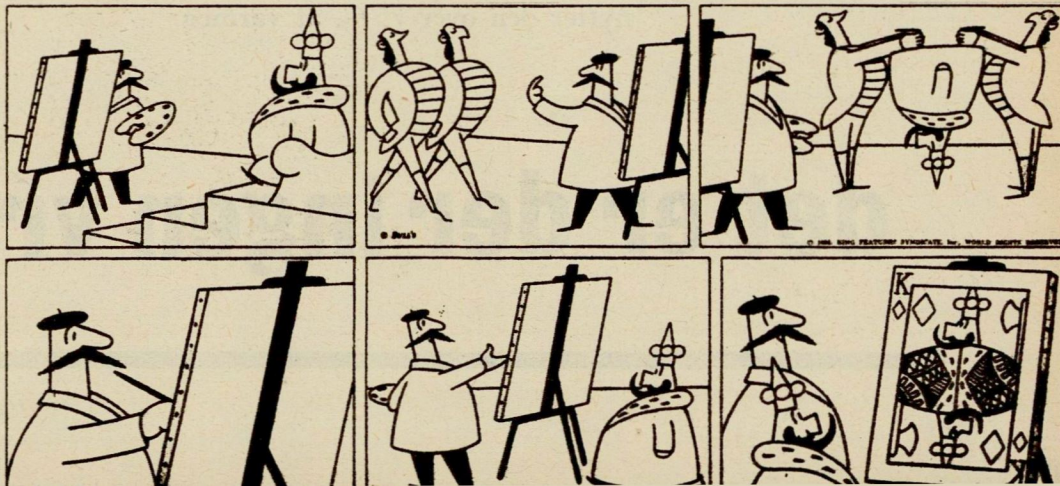
med damer eller dronninger. I det sædelige Spanien har man dog aldrig akcepteret denne parisiske frivolitet og fremstiller stadig kortspil uden noget væsen af kvindeskøn.

At stave og køller nu er endt som stiliserede kløverblade, de runde mønter som røde firkanter, pokalerne som hjerteformede figurer og sværdene som de sorte spar-symboler er følgen af en rationaliseringsproces, som blev nødvendig allerede for 4-500 år siden for at efterspørgslen efter spillekort overhovedet kunne tilfredsstilles.

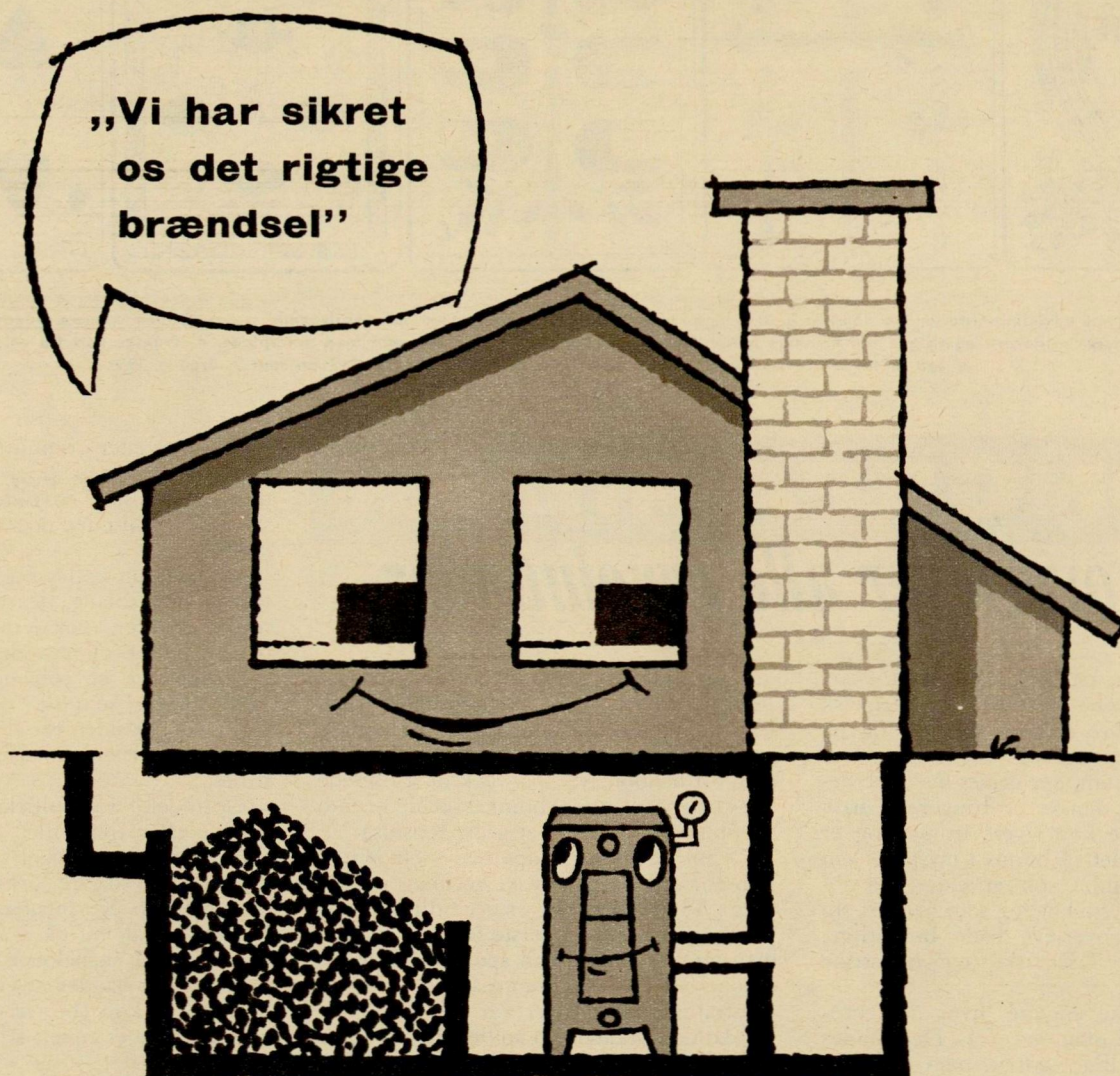
Oprindeligt var spillekortene rent håndmalede eller fremstillet ved hjælp af træsnit og senere farvelagt – en metode, som satte meget snævre grænser for produktionstempoet. Kortmagerne i Lyon i Sydfrankrig fandt nu på at fremstille kortene ved hjælp af skabeloner – gennemhullede plader, som lagdes over kortbladene, så hvert enkelt kort (bortset fra billedkortene) kun krævede et enkelt strøg med en farvepensel.

Teknikken forudsatte imidlertid den stærkest mulige forenkling, og allerede i slutningen af 1400-tallet nåede man praktisk talt frem til de ruder-, spar-, hjerter- og klørsymboler, vi kender i dag. De afviger så stærkt fra de tidligere anvendte figurer, at man på deres udseende opbyggede en helt ny fortolkning iflg. hvilken de fire „farver“ symboliserede de fire stænder i middelaldersamfundet.

At klør skal opfattes som et stiliseret kløverblad og stå for bondestanden er ikke (Fortsættes side 19)



FYR MED KOKS OG CINDERS



Koks og cinders er nemt brændsel uden primadonnanykker. Koksfyning kræver ingen dyre finesser for at give fuldt udbytte. En kokskedel er så ligetil: Enkel og robust — nem at betjene og økonomisk. Er den blot almindelig velholdt, udnytter den over 75 % af varmen.

det er der ingen vrøvl med !

Kongefamilien, der overlever alle revolutioner

(Fortsat fra side 17)

svært at begribe. Med lidt god vilje kan man også fatte, at spar (der kan minde om spidsen af et spyd eller en hellebard) symboliserer adelen (krigerkasten), og at hjertet – det gamle symbol på menneskekærlighed – er valgt som symbol på den gejstlige stand. Mere hårtrukken forekommer unægtelig forklaringen på, at ruder har noget med borgerstanden at gøre, men tankegangen er den, at der i formen er et slægtskab mellem rudermærket og en gulvflise eller teglsten – som man dengang fortrinsvis brugte i byerne.

Om kortspillerne kunne fatte den dybere mening – hvis der i det hele taget var en sådan – har sikkert været de franske kortmagere rystende ligegyldigt. De økonomiske fordele ved den nye teknik var så afgørende, at Frankrig i det næste par hundrede år blev Europas førende spillekort-leverandør og trængte alle andre landes nationale kortsymboler i baggrunden. Den dag i dag har man dog sproglige mindelser fra de første spillekorts dage. Når vi melder spar, har det noget at gøre med, at *sværd* på spansk hedder *espadas*, og i England er ingen i tvivl om, at man mener klør, hvis man siger f. eks. *three clubs*, skønt *club* betyder kølle og altså hentyder til et symbol, som gik ud af spillekort-sagaen for 4–500 år siden.

Også billedkortenes udseende har i det store og hele ligget fast i adskillige århundreder. Det mest energiske attentat blev de udsat for under den franske revolution i slutningen af 1700-tallet, da det med nogle truende dekretter blev fastslået, at kortfabrikanter, der sendte konger og dronninger på markedet, måtte betragtes som fjender af folket – hvilket ville sige, at de havde en betydelig chance for at ende på guillotinen. Kongerne blev derfor udskiftet med åndsfyrster som Voltaire, Rousseau og Platon og dronningerne med fyldige damer, der symboliserede forskellige af den ny tids dyder (en af dem bar indskriften *skilsmisse* i sit scepter).

Aldrig så snart var imidlertid revolutionsperioden forbi, før konger og dronninger igen dukkede frem i kortspillet, og senere tiders revolutionære har i reglen været kloge nok til at lade problemet ligge. Selv den kommunistiske revolution i Rusland standsede her. Man har ganske vist fremstillet spillekort med revolutionære og marxistiske koryfæer som billedkort-figurer, men det blev ikke nogen succes. Til alle andre indvendinger mod denne reform kom jo også, at der for en ægte bolsjevik kunne være noget stødende i at sidde og stikke Marx med Lenin eller omvendt.

Også ud fra kunstneriske synspunkter er der i tidens løb gjort en række forsøg på at revolutionere kortspillet hovedfigurer, men også disse anslag er hidtil ynkeligt strandet. Kun i ganske enkelte lande har man udviklet kortspil med et virkeligt nationalt særpræg – og de har i reglen kun en monopolordning af kortfabrikationen at takke for deres tilværelse.

For mange vil det allermest forbløffende eksempel på konservatismen i forbindelse med kortspil dog måske være, at den danske skat på spillekort ikke er sat op i mere end 25 år. Hvor mange forbrugsafgifter kan slå den rekord? Taksten har siden dette fjerne tidspunkt været 2 kr. pr. spil – uanset hvor mange blade det omfattede og uanset om det var dansk-fabrikerede eller indførte kort. Forbruget er mere end fordoblet i denne periode. I tyverne sled de danske kortspillere ca. 200,000 spil om året, mens vi efter krigen har været helt oppe på 500,000 – en stigning, som nok for en stor del skyldes bridgespillets fremtrængen med dets krav om to spil kort til hvert spilleparti. I det sidste par år har der været en bemærkelsesværdig nedgang, men nogen katastrofe synes spar konge og hans familie dog ikke at stå over for. Vi bruger stadig over 400,000 spil kort om året – foruden dem, der smugles ind.

En sko, der passer

GOLDEN FOX føres

i 5 forskellige vidder!

Ingen mand med respekt for sine fødder behøver at pine dem med sko, der ikke passer. *Golden FOX*, den elegante herresko, føres i ikke mindre end 5 forskellige vidder – og naturligvis samtidig i halve numre. Overlæderet er box-kalveskind, og sålerne er af fineste kærnelæder. Til foret er brugt det allerbedste kalveskind.



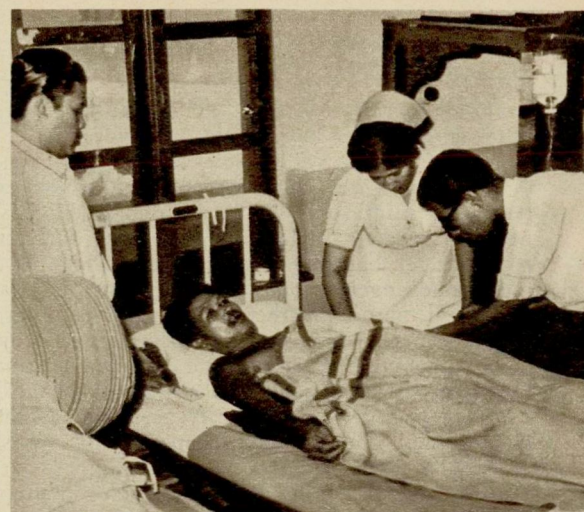
Golden FOX
er randsyet og fås
i sort eller brun.
Str. 6–13 78.50

ekstra smal . smal . normal . bred . ekstra bred

Fås i FOX-Magasinerne, Stilman og Anva



Det er i bogstaveligste forstand et nyt våben, som her er taget i brug i kampen mod koleraen: En vaccinations„pistol“, der på én time vaccinerer lige så mange mennesker, som man med sædvanlige midler er en hel dag om at overkomme.



TIL KAMP MOD

I mange asiatiske lande lader drikkevands-hygienne meget tilbage at ønske, og derfor breder koleraen sig fra tid til anden i vældige epidemier ud over snart det ene og snart det andet land, ofte med titusinder af døds ofre.

Således også i Thailand (Siam) i sommer. En epidemi af truende omfang brød ud i landets hovedstad, Bangkok, og Thailand, som netop kort tid forinden selv havde sendt betydelige mængder koleravaccine til epide-

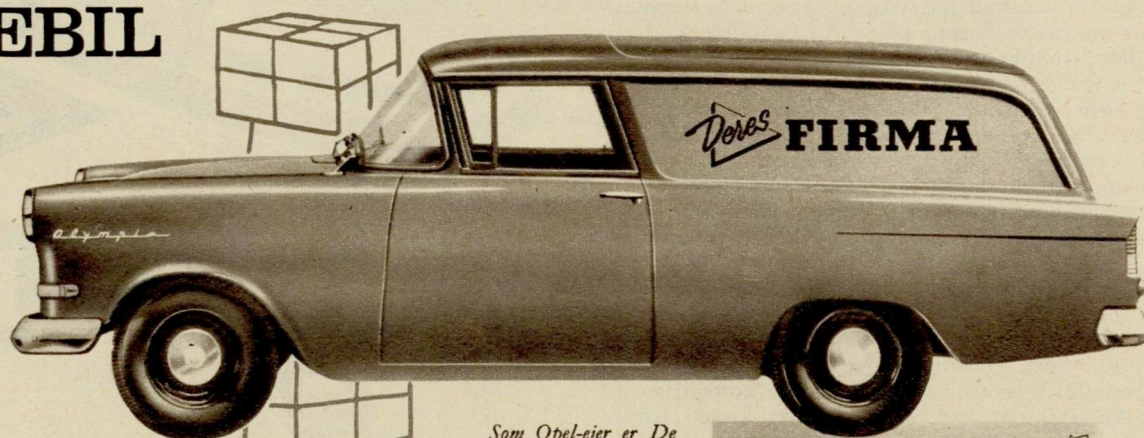
Spar penge - spar tid med en OPEL VAREBIL

■ Se på Opel'en hos en GM-forhandler. Er det ikke netop sådan et gesvindt 52 hk bybud, De har brug for?

■ Den brede bagdør åbner opad, så det er let at få varerne ind og ud — uden gêne for den øvrige trafik.

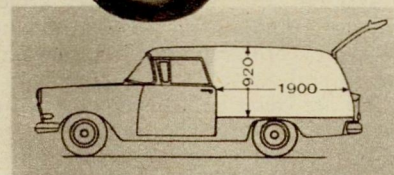
■ Den er en hel personvogn at se på, en smuk og levende reklame for Deres forretning.

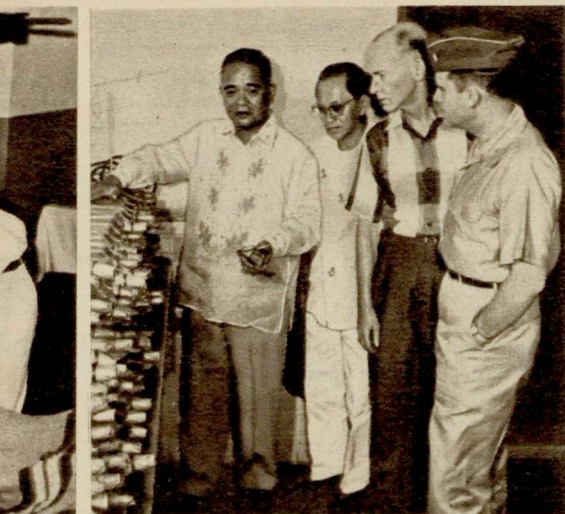
■ Som andre Opel'er har varebilen naturligvis også alle 3 fremgear synkroniseret.



Finansiering gennem
General Motors Acceptance Corporation

Som Opel-ejer er De
samtidig sikret kyndig
GM-service samt
billige reservedele —
overalt.





FÆLLES FJENDE

mitruede områder i Indien og Østpakistan, magtede ikke selv at imødegå angrebet.

Sygdom er hver mands herre, siger man jo. Men den er også hver mands fjende – og dette gælder i ganske særlig grad for en så farlig epidemisk sygdom som koleraen. En appel fra Thailands regering og fra landets Røde Kors-organisation om hjælp udefra blev øjeblikkeligt besvaret; her var i høj grad *en fælles fjende* at bekæmpe! Nabolande som Indien og Vietnam reagerede øjeblikkeligt med hjælp, men for nutidens internationale samarbejde i kampen mod den slags sygdomme spiller afstande ikke nogen rolle. Snart kom koleravaccinen, som så virksomt kan begrænse epidemien udbredelse, strømmede til fra så at sige hele verden.

Den første store portion på 10.000 flasker vaccine kom fra den philippinske regerings lagre i Alabang, indkøbt af USAs internationale samarbejdsorganisation (ICA) og fløjet til Bangkok med militære transportfly. Så kom verdenssundhedsorganisationen WHO ind i billedet med 500.000 kubikcentimeter vaccine, og det internationale Røde Kors fremskaffede fra forskellige lande vaccine nok til 250.000 mennesker. Alt dette og meget mere blev i største hast fløjet til Bangkok, hvorfra det fordeltes til talrige vaccinationscentre i de epidemitruede områder.

Der skal meget til for både at forebygge og behandle en massesygdom som den, man står overfor i forbindelse med en kolera-epidemi. Ganske vist var langt fra hele landet med dets 20 millioner store befolkning truet, men til gengæld var truslen overhængende i Thailands tættest befolkede områder, og få sygdomme kræver så hastig og omfattende forebyggelse som netop koleraen.

Thailands sundhedsvæsen hører ikke til verdens ringeste, men med 6800 indbyggere for hver læge (vi er herhjemme kun 900 for hver læge) bliver den effektive begrænsning af en epidemi dog til en næsten uoverkommelig arbejdsbyrde. Alligevel lykkedes det – bl. a. fordi man kunne tage helt nye arbejds-metoder i brug.

I den amerikanske by Detroit laver man biler på samlebånd, det ved jo enhver. Men



Koleraen er alvorlig nok i sig selv, men yderligere må man regne med farlige følgesygdomme, f. eks. nyrebeskadigelser, hvorved hospitalerne belastes endnu mere (billedet øverst til venstre). Masser af koleravaccine blev fremskaffet fra udlandet, først og fremmest fra Philippinerne, hvor amerikanerne sørgede for indkøb og transport af vaccine til en halv million thailændere. Vaccinen, som var fyldt på store flasker, blev sendt ekspres med fly til lufthavnen i Bangkok, hvorfra den hurtigst muligt fordeltes til vaccinationscentre i landets truede områder. Først af alle fik børnene denne beskyttelse mod den farlige sygdom. Koleraen er vel næsten ukendt og næsten utænkelig i Europa. For omkring hundrede år siden rantes København af en omfattende kolera-epidemi.



Top-kvalitet

både i Stafet poplin skjorten 28,50

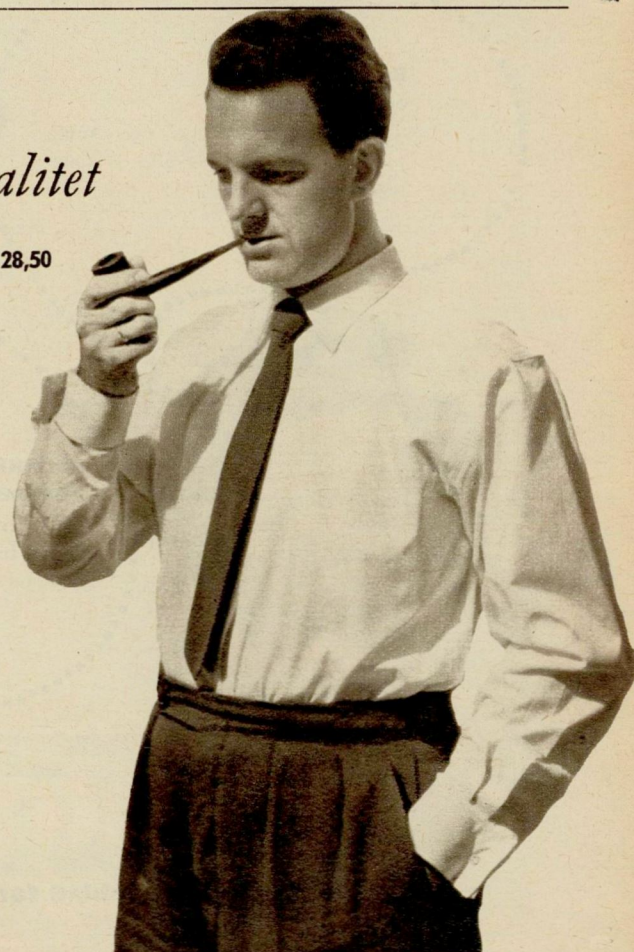
og i den strygefri

Stafet Calpreta 33,85

- en

kvalitetsvare

fra



Hvad betyder HJEMMET for hjemmet?



Vi spørger en familie i Hillerød



**Både det underholdende og det
oplysende stof, synes jeg er godt,
siger sparekasseassistent
Poul Brock Nielsen, og tegneserierne
morer jeg mig over hver uge...**

Jeg slapper af med de spændende romaner og noveller

og jeg kan slet ikke undvære
HJEMMET's gode snitmøn-
stre ... siger fru Brock Nielsen.



Børneromanen er så spændende

— den læser jeg hver uge, siger Anne.
— Men først læser jeg alle de sjove
tegneserier...



Strikkeopskrifterne og »Mønster på stof« —

har jeg megen glæde af, siger bedste-
mor, fru I. Brock Nielsen. — For jeg har
jo god tid til både at sy og strikke selv.



Hjemmet

Det farverige ugeblad for HELE familien!



et andet Detroit-firma har fornylig konstrueret et apparat, som kan vaccinere mennesker så at sige på samleband. Fem af disse revolverlignende apparater blev tillige med det nødvendige hjælpeudstyr prompte afsendt til Bangkok, hvor thailandske læger og sygeplejersker straks blev sat ind i brugen af dem. Hver „revolver“ kan vaccinere omkring 1000 personer i timen, og snart blev titusinder af mænd, kvinder og børn i det epidemi-truede Bangkok personligt indviet i den nye, lynhurtige og smertefrie vaccinationsmetode.

International indsats reddede tusinder gennem vaccinationen

I begyndelsen af juli, seks uger efter epidemiens udbrud, kunne man i Thailand gøre op, at 8400 mennesker havde været angrebet af sygdommen, og at koleraen havde dræbt 1184. Navnlig det sidste er et uhyggeligt tal. Men det var dog lavt, sammenlignet med tidligere epidemier, og man kunne nu trække vejret lettere i forvisning om, at det værste var overstået. Uge for uge, efterhånden som massevaccinationen skred frem, formindskedes nu antallet af nyilmeldte kolera-tilfælde.

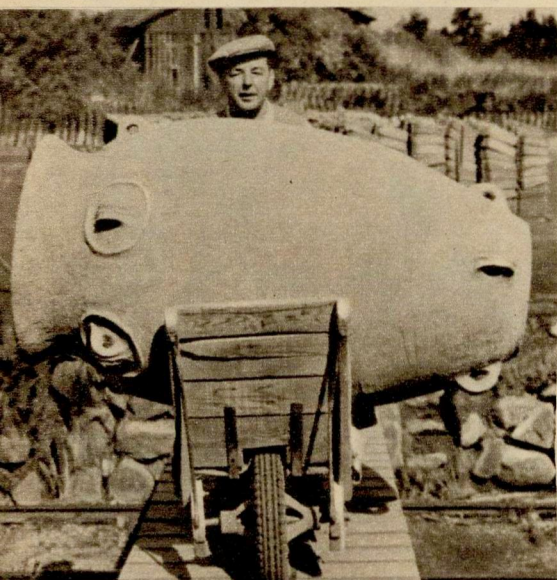
Det er den hurtigt organiserede hjælp fra udlandet, man kunne takke for, at den truende koleraepidemi denne gang begrænsedes så stærkt, som tilfældet var. Og det internationale samvirke var ikke indskrænket til de heromtalte forsendelser af vaccine og apparater fra stater og organisationer — også personlig assistance blev ydet af udenlandske læger og andet sundhedspersonel. Man kan som eksempel endvidere nævne, at den amerikanske marines sundhedsorganisation oprettede et laboratorium ved Chulalongkorn-hospitalet i Bangkok med kyndigt personale, som straks gik i gang med at udforske udbredelses- og behandlingsmåder for den specielle kolera-type, der her var tale om. Laboratoriet blev overflyttet fra Dacca i Pakistan, hvor det netop havde afsluttet en lignende opgave.

Sygdommens årsag er uhygieniske drikkevandsforhold

Lige siden oldtiden har man kendt til koleraepidemier. Sygdommen optræder konstant i Indien, og herfra har den fra tid til anden bredt sig som epidemi ikke alene til de omgivende asiatiske lande, men i tidligere århundreder også — via skibsforbindelserne — til andre verdensdele. Den har til tider stærkt decimeret hele landes befolkning, og kunne man regne det hele sammen, måtte millioner af menneskeliv skrives på koleraens regnebræt.

Takket være det internationale sundhedssamarbejde kan man i vore dage begrænse en sådan epidemis udbredelse; først og fremmest kan man ved massevaccination sørge for, at de mennesker, der udsættes for smitstoffet, ikke bliver syge. Men sygdommen selv udrydder man ikke, før den egentlige årsag til dens udbredelse: Uhygieniske drikkevandsforhold, bliver overvundet.

Det er imidlertid mere, end selv det mest forbilledlige internationale sundhedssamarbejde kan præstere.



KÆMPEKRUKKER, der ser ud som de romerske oldtidskeramikeres smukkeste frembringelser, genopstår nu på et dansk teglværk. Meningen er ikke som på de gamle romeres tid at skabe beholdere til vin og lignende – på det område byder den moderne industri langt bedre løsninger – men dekora-tionsværdien er jo heller ikke til at kimse ad. Den side af sagen gjorde romerne me-get ud af – det viser de mange smukke ting, som arkæologerne har gravet frem i egnene omkring Middelhavet. Og også for vor tids smag har de gamle krukker et tiltalende præg.

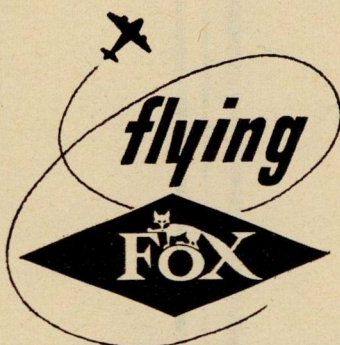
Arkitekt B. Helweg-Møller, som på ste-det har studeret disse ting, ville gerne de-korere Odense rådhus med sådanne kruk-ker. Originale romerske kunne der natu-r-ligvis ikke være tale om; århundrederne er ikke gået sporløst henover det skøre ler, og kunne man endelig finde nogle stykker, ville de ikke være til at betale. Ganske vist kunne man nok få nutidens italienere til at genoplive deres fjerne forfædres produk-tion på dette specielle område, men den lange transport ville byde på for store vah-skeligheder og omkostninger.

Men hvorfor så ikke lave krukkerne her-hjemme, af danske materialer og på et mo-



romersk OLDTIDSKUNST får dansk renæssance

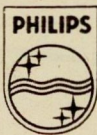
Det tager billedhuggeren ca. fjorten dage at opbygge en krukke af denne størrelse. Mønstrene må på-modelleres, inden krukken bliver for tør – som billedet for oven til venstre viser. Og når krukken er færdig i atelieret, transporteres den til brændingsovnen – med håndkraft som på de gamle romeres tid.



**- den helt
rigtige
børnesko**

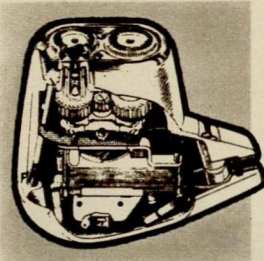


**Fås i
FOX-Magasinerne,
Stilman og Anva**



**Mænd som De
har gjort den
NY PhiliShave
til en succes!
Hvorfor tror De - ?**

Ja, De har ret - det er fordi den er bedre. Nu mere end nogensinde er PhiliShave verdens bedste køb i el-barbermaskiner. Der sker kun een ting ved at prøve den NY PhiliShave: De bli'r tilfreds!



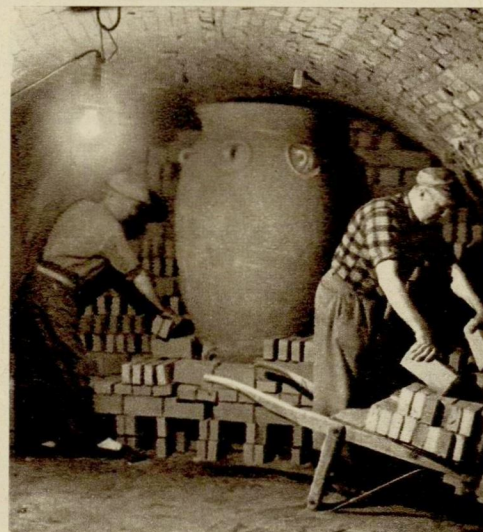
Een af de nye fordele:
Den nye motor er 25 % hurtigere. Det giver Dem en tilsvarende hurtigere barbering. Motoren er radio- og TV-støjbeskyttet.

NY gárantí - 12 mdr.
NY formgívníng
NYT skæresæt
NYT skægkammer
NYT etui
NY prís - kr. 110,-

PHILIPS NY

PHILI SHAVE

med det dobbelte, roterende skæresæt.



Billedhuggeren har samtidig flere modeller i gang. Krukkerne brændes i teglværkets ringovn ved 1000 graders varme i 5-6 dage.

derne dansk teglværk? Som sagt, så gjort: Den 32-årige billedhugger *Jens Andreasen* påtog sig at løse opgaven på Knabstrup teglværk.

De første mange forsøg, ja næsten hele det første års arbejde, gav skuffelse efter skuffelse; som man kan tænke sig, voldte brændingen vanskeligheder. Men til sidst lykkedes det, og den første danskfremstillede kæmpekrukke af rødler stod færdig, kopieret nøjagtig efter de antikke romerske. Der blev fremstillet flere, som anbragtes på Odense rådhus, hvor deres enkle linieføring indgår i en smuk harmoni med bygningens moderne arkitektur.

Der opstod snart en betydelig interesse om sagen; de gamle krukke blev atter moderne. Både private og forskellige institutioner og erhvervsvirksomheder viste sig interesserede, og mange nye bestillinger indløb.

Jens Andreasen har derfor gennem de sidste to somre arbejdet med at udvikle den specielle teknik, der skal til, og han har stadig travlt med at skabe nye former, alle baseret på antikkens forbilleder. Kunstneren er nu i stand til at lave kæmpekrukker, der måler indtil 2 meter i højden og 90 centimeter i diameter. Så store lavede selv romerne dem vist ikke.

Mennesker i fortidarten AF TOVE SMIDTH

Et ungt ægtepar sagde farvel
 til en tryk og bekvem bytilværelse
 – og goddag til et slidsomt,
 usikkert liv på en gård.

EN KONTORSTOL for 13 tønder land

DA fuldmægtig *Jørgen Hermind* lod sine
 ud på kontoret, at han havde sagt sin gode
 stilling op for at slå sig på høns, ventede
 han, at alle ville le og sige, han ikke var
 rigtig klog. Men ingen lo. Derimod var der
 en del, som fik et misundeligt udtryk i
 øjnene og sagde: „Sådan noget har jeg tit
 drømt om. Hvordan vil De gribe det an?“

Drømmen om huset på landet og kontak-
 ten med dyr og natur lever i dybet hos
 mange byboer, men er vel sjældent realitets-
 betonet. De færreste har mod til at virkelig-
 gøre den – mange ville nok også blive
 skuffede, om de gjorde det. Men *Jørgen*
Hermind vovede springet.

Ikke fordi bytilværelsen var uudholdelig
 for ham. Han arbejdede på et stort rederi
 og kunne lide sit job. Han havde en sød
 kone og en rar lejlighed. Men der mang-
 lede noget.

Han talte tit om det med sin kone *Helen*.
 Også hun havde en god stilling – som assi-
 stent på et socialkontor. Hver morgen drog
 de afsted hver sin vej, til hver sin verden.
 Den bedste del af dagen tilbragte de bag
 tykke mure, uden kontakt med hinanden.
 De mærkede knap nok årstidernes skiftet
 blandt byens stenkolosser.

„Vi burde arbejde med noget, som vi
 kunne være fælles om,“ sagde *Jørgen Her-*
mind, „noget med landbrug.“

Fru *Hermind* var ligesom sin mand vok-
 set op i storbyen og havde ikke begreb om
 landbrug. Men ideen om et virkeligt fami-
 lie- og arbejdsfællesskab tiltalte hende.
 De begyndte at pusle med tanken om et
 hønseri. Som så mange byboer mente de,
 at høns måtte være noget af det letteste.
 Hvorfra skulle de vide, at fjerkræ er noget
 af det sarteste, der findes?

Så ivrige var de efter at komme i gang,
 at de købte fem kyllinger og holdt dem i
 deres lejlighed. Det gik meget godt, så
 længe kræene var små. De gik i en gård af
 pap og fik varme fra en stor lampe, der

var sænket ned over dem. Men da de blev
 store nok til at forcere papmurene og pilede
 rundt i hele lejligheden, måtte det unge par
 skille sig af med dem.

De lånte en bunke bøger om høns på
 Landbohøjskolen og studerede annoncer
 om ejendomme, der var „egnede til høn-
 seri“. Samtidig lagde de så mange penge
 til side, som de kunne.

Da *Susanne* kom til verden, blev trangen
 til at flytte ud på landet endnu stærkere.
 Storbyen er ikke ideel for et barn.

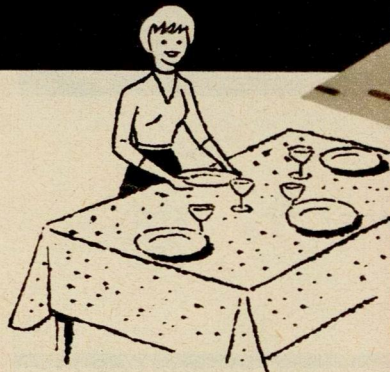


Kyllingefoderets sammensætning er et af de proble-
 mer, der optager familien *Hermind* i dag. Tidligere
 var det kontorarbejdet.

han på ca. 100, og i 1951 bestemte han sig
 for en, der lå i Svogerslev, fem kilometer
 uden for Roskilde. Han og *Helen* mente,
 det var bedst ikke at fjerne sig for meget
 fra byen, for jo lettere adgang man har til
 noget, jo mindre tillokkende virker det. Og
 de var enige om, at hvis blot een af dem
 ønskede sig tilbage til København, ville de

Skån bordet med festligt voksdug

- stort udvalg i
 fremragende kvalitet fra
 Storeys of Lancaster,
 England



BRUGSEN

Kvalitet og slidstyrke

for
meget
mere
end
prisen



Trusser i fin-rib 7,65

benklæder m. kvartben 9,35

Fin-rib trøje

med kvartærmer..... 10,65

- uden ærmer..... 7,65

Stafet

- et kvalitetsprodukt fra



vende om, inden det blev for sent. Men ingen af dem har nogen sinde ønsket sig tilbage.

Ejendommen var på 13 tønder frugtbart land, og besætningen bestod af en so med fem grise, en gylt, fire køer og to heste. De unge havde måttet låne til hjælp til udbetalingen, så de kørte videre med bedriften, som de havde overtaget den, og dyrkede jorden efter bedste evne.

De var ene om arbejdet, og de første 4-5 år sled de al den tid, de var vågne. Uøvede og uvidende som de var, virkede det helt uoverkommeligt. Alting gjorde de i fællesskab. Helen, som var spinkel og ikke synderligt stærk, slæbte ligeså vel som Jørgen.

I driften støttede de sig stærkt på konsulentter - og på naboerne, som viste sig at være venlige og hjælpsomme.



En opvækst i sunde og friske omgivelser bliver nu børnene til del.

„I byen bor mennesker dør om dør,“ siger Jørgen Hermind, „men de kender ikke hinanden. Herude er der afstand mellem husene, men vi er ikke fremmede for hinanden. Vi kigger over skellet og falder i snak. Vore problemer er de samme, og vi har råd til at vejlede hinanden, for der hersker ingen konkurrence imellem os - vi får de samme priser for de samme produkter. Selvfølgelig er der altid den personlige stolthed, men landbruget har så mange grene, at man i reglen kan finde et felt at hævde sig på. En er dygtig til roer, en til søer, en til køer o.s.v. Efterhånden fandt jeg da ud af, at jeg kunne spørge naboerne til råds. Uopfordret siger de aldrig noget, selv om man laver en kæmpebrøler lige for øjnene af dem. Men de er altid parate til at hjælpe, når man beder dem om det.

I begyndelsen følte de sig forfulgt af tiden. Dagen var ikke lang nok - de havde svært ved at nå det hele. De opdagede, at mange ting skulle gøres på et ganske bestemt tidspunkt, for eksempel skulle den lerede, stive jord harves indenfor få dage, ellers var den ikke til at hakke ud. Når de var færdige med noget og mente, at de nu kunne slappe lidt af, opdagede de pludselig til deres rædsel, at naboerne var i fuld gang med det næste. Det var nervepirrende. Og så var der angsten for at blive

syg. Når man ikke har hjælp i en landbrugsbedrift, er sygdom noget nær en katastrofe.

Trods alt kunne de lide det. Der var sport i det. I begyndelsen var de tilfredse, bare de kunne holde næsen oven vande. Den unge københavner-landmand gjorde, hvad han kunne, for at lære noget. Han deltog i landbo- og husmandsforeningernes vinterkursus for unge landmænd, og et par gange tog han job i store bedrifter for at sætte sig ordentlig ind i pasning af grise og køer. Efterhånden fik han krammet både på jorden og dyrene, og der blev tid og råd til at realisere planen om et hønseri.

Med egne hænder byggede Jørgen og Helen et vældigt kyllingehus af sten – uden vinduer, men med elektrisk lys, så man efter behag kunne skabe „dag“ og „nat“. De købte daggamle kyllinger, fodrede dem op i kyllingehuset og solgte dem 10–11 uger gamle som slagtekyllinger.

Konjunkturerne var gode for fjerkræ. Lidt efter lidt blev bedriftens andre grene kappet til fordel for hønseriet. Landmanden af idag kan ikke overkomme alt, med den ringe arbejdskraft han har – hele tiden må han vælge mellem de forskellige produktionsmuligheder og håbe på, at han rammer rigtigt.

Køer og svin forsvandt hos Hermind, halmloft og stalde blev taget ind til kyllingehuse. Roerne faldt væk. Der blev lagt et ekstra areal ud til græs af hensyn til fjerkræet. Jorden kom under maskinstationens behandling.

Tingene tog fart – ægteparret kunne knap nok følge med sig selv. I 1955 havde de ca. 12.000 kyllinger gående til stadighed, og 3000 blev sendt på slagteriet hver uge.

Så svingede de over til avl. Den æglæggende hønsebestand blev udvidet – den tæller nu 3.200. Der blev købt rugemaskiner – store „skabe“ med alle tænkelige raffinementer. Idag er der plads til 38.000 rugeæg ad gangen.

Slagtekyllinger sælger de ikke mange af mere. Nu er det daggamle kyllinger, der hentes det meste af fortjenesten hjem. De fleste sælges på Sjælland, men der eksporteres også en del, bl. a. har der været regelmæssige sendinger til Det mellemste Østen.

Også på hønsekyllinger er der god afsætning – mange landhusholdere kan ikke overkomme at passe daggamle kyllinger, endside selv lægge dem til.

Alt i alt har det københavnske ægtepar klar sig flot. Deres hønseri hører ikke til de største, men i hvert fald til de store.

Har de så også rent menneskeligt nået, hvad de gerne ville, ved at omlægge deres tilværelse?

Det har været mere slidsomt, end de på forhånd regnede med. Men det familiefællesskab, som de søgte, har de fundet.

De kan lide tilværelsen på landet. „Byboer tror tit, at der ikke findes noget kulturliv herude“, siger de, „men det er forkert. Gennemgående er landboer mere vågne end byboer.“

Også mentaliteten synes de om: „Folk her er mere selvbevidste. De behøver ikke klæde sig dyrt og smart for at stive sig selv af. Man bedømmes ikke så meget efter, hvordan man klæder sig, som hvor godt man passer og vedligeholder sin bedrift. Den går altid forud for en selv. Men selvfølgelig varierer mentaliteten fra egn til egn. Hvis vi var kommet til en mere barsk egn, er det ikke sikkert, vi var faldet så godt til.“

LILLE-EUROPA VED MIDDELHAVET

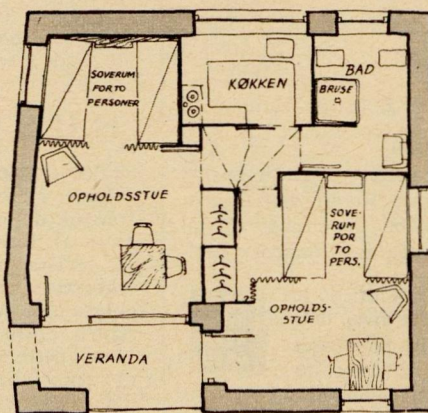
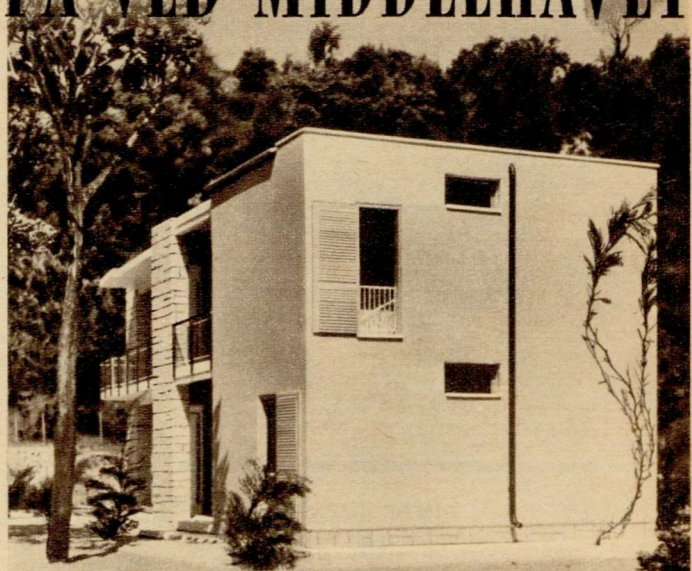
HVEM har ikke drømt om en ferie i et moderne hus i en pinjeskov ved en milelang Middelhavs-strandbred? På et spørgsmål om lysten til at få drømmen opfyldt, vil vi vel allesammen svare: Det er i orden! Sig mig med det samme prisen på et hus på månen!

Men hør nu: Huset er ved at blive bygget. Og når det næste sommer står færdigt, kan enhver af os rykke ind i det for omkring to hundrede kroner om ugen, godt det samme, man giver i leje i sæsonen for en lejlighed af samme standard ved Nordsjællands strandveje.

Den folkelige svenske rejseorganisation Reso bygger en hel ferieby: 57 villaer med to- og tre-værelses lejligheder. Og til at betjene de 600 gæster i byen, bygger Reso et helt torv på en tønde land, kranset af restauranter, festlokaler, danseterrasse, selvbetjeningsbutik, frisørsalon, postkontor, bageri, tobaksbutik, souvenirboder, benzinstation, autoservice.

Alt dette ligger på 80 tønder land i en stor pinjeskov på en bjergskrånning ved Middelhavet ved den lille by Castiglione della Pescaia – en flueplet på Italienskortet ud for Elba.

Når bygningen af denne ferieby kommer os ved, er det, fordi Reso vil gøre byen til et Lille-Europa. Hovedstadens Brugsforenings rejsebureau Comus har købt en af lejlighederne i byen, og den skal lejes ud til danske lysthavende. Af de ialt 150 lejligheder skulle halvtreds gerne købes af folkelige organisationer i andre lande end Sverige, og foruden Danmark har f. eks. Østrig allerede købt sig ind.



En villa med fire toværelses lejligheder i feriebyen. Til venstre ses indretningen af lejligheden. Nederst på siden et indtryk af idyllen i Castigliones havn.

det lille torv ved havnen, i udsigten til Elba, i freden i pinjeskoven. Tanken om en ferieby groede frem, og nu omsættes den i handling. Arbejdet blev sat i gang i foråret med velsignelse af den lokale Don Camillo (byens biskop) og med tale af byens Peppone (den kommunistiske borgmester).

Gæsterne i Lille-Europa bliver vel først og fremmest mennesker, der ikke for enhver pris skal se „hele Italien på otte dage“. Men der er dog en række dejlige turistmål, heriblandt Firenze, inden for rimelig afstand. Til Elba er det kun en svipturn.

Otte måneders sæson er der i Castiglione della Pescaia, fordi bjergene beskytter mod nordlige vinde, og Elba ligger som en vind- og bølgebryder mod Middelhavet. Men en enkelt lejlighed i dansk eje rækker jo ikke langt, selv om der er feriemuligheder i otte måneder. Comus kan gennem et centralkontor „trække“ på byens lejligheder og kan på den måde skaffe mulighed for fællesrejser for 15–25 personer på een gang. Så får man togbilletten reduceret til ca. 240 kr. pr. person tur-retur. For fire personer i en bil er kørselsudgifterne ca. 175 kr. tur-retur pr. person.





Når
under-
tøjet
er
fnuglet...

er det dobbelt vigtigt at bruge Tampax – den letteste indvendige beskyttelse.

Netop fordi Tampax bæres indvendig, mærker man ikke det mindste til den. Ingen bind, bælte eller nåle. Ingenting at se udenpå tøjet – ikke engang på badedragten!

Selvfølgelig har De kun dette problem nogle få dage hver måned, men hvorfor i det hele taget have noget problem? Hvorfor løbe risikoen for odeur – hvorfor være generet og irriteret, når Tampax kan fås alle vegne, hvor kvinder handler.

Spørg Deres veninder, hvis De er i tvivl. Udsæt ikke en sag, som vil gøre livet lettere for Dem. Skift til Tampax nu – og De vil føle Dem ubesværet alle månedens dage.

10 stk. Regular med brugsanvisning på dansk koster kr. 3,25, Super (med 40 % større sugsevne) kr. 3,75. Tampax Scandinavia A/S, København V.



– opfundet af en læge,
nu brugt af millioner af kvinder.

Indsend kr. 1,50 i frimærker – og vi sender Dem en prøvepakke med 5 stk. Regular i neutral kuvert.

Navn:

Adresse:

..... SAM. 12/50

TAMPAX SCANDINAVIA A/S
Vesterbrogade 6 D – København V

ENDT ARBEJDS DAG

DEN 1. OKTOBER fratrådte – ved FDBs pensionsalders indtræden – en række funktionærer fra deres stillinger i fællesforeningen.

Forretningsfører Aage Kappel, Sønderborg, har ledet denne afdeling siden 1924, og det faldt i hans lod at føre landsdelens brugsforeninger ind i et naturligt samarbejde med landets øvrige foreninger og at yde støtte og råd til de brugsforeninger, der siden kom til. Aage Kappels gerning blev således en pionerindsats, og med sin stærke tro på brugsforeningssagen og med forretningsmæssig dygtighed har han løst sin betydningsfulde opgave. Aage Kappel kom i sin tid velskoleet til Sønderborg, idet han forinden havde været uddeler i Haarlev og rejsende for FDB.

Forretningsfører V. Teilmann, Kolding, har ledet denne afdeling i 29 år ud af ialt 48 år i FDBs tjeneste. FDB var endnu præget af pionergenerationens mænd og deres syn, da Teilmann i 1910 begyndte i København. Her og i FDBs afdeling i Aarhus dygtiggjorde han sig til forretningsførergerningen i Kolding, som han har løst, så der står respekt om hans person i brugsforeningernes og i



Aage Kappel.



V. Teilmann.



Paul Petersen.

uddelernes kreds. Ved hans fratræden er der også grund til at pege på hans betydningsfulde indsats for oplysningsarbejdet i brugsforeningerne.

Kontorchef Paul Petersen, manufaktur, København, har tjent FDB gennem 45 år, ansat i 1913, da man søgte nogle unge, raske mænd til faktureringsarbejde i frøafdelingen. Manufakturafdelingen fik hurtigt øje på den dygtige mand, sikrede sig ham, og med tiden blev han den daglige leder af kontorarbejdet i denne afdeling. Paul Petersen har været en fremragende, omend bestemt læremester for de unge i afdelingen, og han var en smidig forhandler i de år, da Valutacentralen begyndte sin virksomhed. Paul Petersen er altid gået til sin gerning i FDB med en strålende vitalitet, veloplagt og foretagsom. I de 45 år har han kun noteret sig for fem sygedage.

HUSMODERDAGENES SEJRS GANG

80.000 HUSMØDRE har i de to sidste sæsoner deltaget i brugsforeningernes husmoderdage, fremgik det af de beretninger, som blev afgivet af formanden for FDBs Oplysningsråd, forstander Frode Aagaard, Vestbirk, og sekretæren, kontorchef Aage Bo ved de 27 oplysningsudvalgs delegeretmøder på Andelsskolen. Disse „dage“ fortsætter i udvidet omfang i dette efterår i to sideløbende arrangementer i Jylland og på øerne.

I det store og hele har oplysningsarbejdet haft samme indhold som tidligere. Der er dog en kendelig tilbagegang i foredragsaftenerne til fordel for husmoderdage, filmforevisninger, demonstrationer o. lign. Tendensen er også gået i retning af lidt færre møder, men med stigende tilslutning. Husmoderdagene har betydet møder af større omfang end hidtil. De turnerende prøve-kufferter med husholdningsredskaber, manufakturvarer og rengøringsartikler havde i 1957 været benyttet mere end 400 gange i de forskellige husholdningsorganisationer. To nye film var i cirkulation, en om køkkenindretning og en anden om fremstilling og brug af mel (i fortsættelse af en tidligere film om brød). Oplysningsafdelingen har i 1957 medvirket ved udlån af film til godt 1500 filmforevisninger. De hyppigst viste film var farvefilmen *En gæst kommer til Fyn* (392 gange), Islandsfilmen *Hverdagens saga* (177) og bosætningsfilmen *Næste generation* (170), altså film, som var blevet til ved en eller anden form for andelssamarbejde. 6600 gæster fra ind- og udland besøgte i 1957 FDB i København, men desuden har på oplysningsudvalgenes initiativ stedlige FDB afdelinger eller fabrikker været besøgt af talrige brugsforeningers bestyrelsesmedlemmer og udelere med damer.

En række kursus var afholdt. Sommerens husmoderdage på Askov Højskole havde været overtegnet som det foregående år, og derfor vil der i 1959 blive to husmoderdage. Endvidere havde været afholdt et nordisk kooperativt husmoderstævne i Danmark, et nordisk tillidsmandskursus i Sverige med deltagelse fra Danmark, et formandsmøde på Andelsskolen, et kursus på Breidablik for oplysningsudvalgenes tillidsmænd, samt en ungdoms-weekend på Andelsskolen, hvortil

kommer deltagelse i Andelsudvalgets ungdomskurser på Krabbesholm og Krøgerup. De fleste af disse kurser vil på en eller anden måde blive gentaget eller fortsat i den kommende sæson. 1959 vil desuden byde på et stævne for kvindelige tillidsmænd.

Samtlige delegerede afgav hver en kort beretning om arrangementerne i deres respektive kredse, fortrinsvis husmoderdage, men også en række virksomhedsbesøg, stilkonkurrencer, weekendstævner, filmaftener, bl. a. på højskoler, gennemgang af de nye statistik-tavler, regnskabskursus, soldater-aftener osv. En af de delegerede, lærer Jørgensen, Jelling, mente ikke, at der manglede interesse for disse arrangementer, heller ikke blandt ungdommen. Blot der er nogen, der vil sætte arbejdet i gang, skal det også nok vise sig at gå.

Senere blev det meddelt, at brugsforeningerne vil blive opfordret til hver for sig at udpege et medlem af bestyrelsen til at påtage sig oplysningsopgaver.

Planerne for sæsonen 1958-59 vil i det store og hele følge linierne for den forløbne sæson. Af nyt materiale udsendes et „aktuelt kvarter“, dvs. 30 lysbilleder, som lader FDBs og brugsforeningernes virksomhed i det forløbne år passere revy. En ny fællesnordisk film fra den norske Finmark vil foreligge i den nærmeste fremtid.

En række samtalemøder med tillidsmænd i små grupper på 20-30 deltagere kan ventes iværksat. Den øvrige kursus- og mødevirksomhed gennemføres som tidligere beskrevet.

Til oplysningsrådet genvalgte fru Carla Poulsen, Silkeborg, lærer Poul Brøndsted, Viborg, og uddeler Folmer Tybjerg, København. Formanden Frode Aagaard genvalgte i det konstituerende møde.

NY FORMAND FOR DET DANSKE FORLAG. Efter eget ønske har forstander J. Th. Arnfred, Askov, nedlagt hvervet som formand for Det danske Forlag. Han er på denne plads blevet afløst af professor P. Nyboe Andersen, Krøgerup. – Forstander Arnfred fortsætter som medlem af forlagets bestyrelse.

ORDENSDEKORATION. Generalsekretær L. Fabricius, FDB, er blevet udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen.

Mænd ser på *kvaliteten*

og vælger **STILMAND** målkonfektion

Vi syr Deres målhabit
af de bedste engelske
kamgarner, og Stilmand-
navnet er Deres
garanti for fuldendt pasform
og håndværksmæssigt
kvalitetsarbejde.
Facon og snit bestemmer
De selv, og stofudvalget er
meget stort med mange
elegante nyheder.



Priser fra 370,-

Stilman

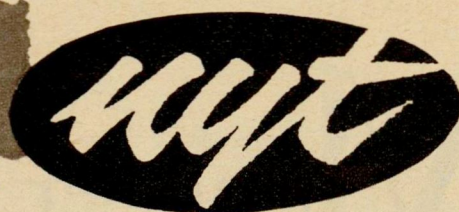


Rønne

BRUGSENS varehus, Nakskov NORITA-magasinet, Holbæk

forbruger-

REDIGERET AF BODIL M. BEGTRUP



FOR MEGET SUKKER FOR LIDT BESKED

EFTER flere års overvejelser har Indenrigsministeriet omsider udstedt en hårdt tiltrængt bekendtgørelse om saft og most. Nu er der kommet orden i sagerne og delvis klare bestemmelser om, hvad de forskellige saftbetegnelser dækker over.

Der skelnes nu mellem tre hovedtyper af saft:

1. Ren bærssaft (sur eller sødet)
2. Bærssaft (sur eller sødet)
3. Blandet saft (sur eller sødet)

♣ *Ren bærssaft (sur eller sødet) er den fineste saft.* Hvis der f. eks. står ren jordbærssaft på saftflaskens etikette, må saften kun være fremstillet af jordbær plus så meget vand, som teknisk er nødvendigt, højst 20 pct. (2 deciliter vand pr. kilo bær).

♣ *Bærssaft (sur eller sødet) er en blanding af safter fremstillet udelukkende af bær, herunder jordbær og kirsebær.* Saft fremstillet af forskellige sorter bær, må for fremtiden kun kaldes bærssaft. Betegnelsen jordbærssaft, kirsebærssaft, hindbærssaft m. m. må kun benyttes, når saften er fremstillet af een slags bær. (Dette fremgår iøvrigt ikke særlig klart af bekendtgørelsens paragraf 2, stk. 3.)

♣ *Blandet saft (sur eller sødet) er det tilfaldt at fremstille overvejende af rabarber plus æblemost og bær.* Saften skal indeholde mindst 15 pct. bærssaft og højst 75 pct. æble- og rabarbersaft. De resterende 10 pct. kan f. eks. være blommesaft. Blandet saft må ikke betegnes med ordene *prima* eller *ekstra*.

Hvis safterne er koncentrerede, skal der på etiketten stå hvormeget, f. eks.: Koncentreret til en tredjedel af sit oprindelige volumen. Der skal også stå, hvor meget saften bør fortyndes, og at den er tilsat konserveringsmiddel (men ikke hvilket). Nettoindholdet skal ikke opgives, når varen sælges i standardflasker, hvilket der ikke er noget at sige til. Det skal angives, såfremt der er anvendt kunstige sødemidler.

Den sure saft konserveres enten ved pasteurisering, dybfrysning eller med konserveringsmidler. Det sidste er jo det al-

En bekendtgørelse om saft og most har set dagens lys. Den tager ikke meget hensyn til forbrugerne ... synes Forbruger-Nyt

mindeligste. På etiketten skal konserveringsmetoden angives – ligeledes om der er tilsat farvestof.

Men - Men - Men

Der skal ikke stå en linje om, hvor meget sukker, der er tilsat de sødede safter.

Dette er en meget alvorlig og sikkert velbetænkt undladelsessynd, hvilket enhver straks vil forstå, når det her afsløres, at betænkningens paragraf 7, stk. 2 ganske frejdigt tillader, at der kan tilsættes indtil 600 gram sukker pr. liter saft.

Forbrugerrepræsentanterne i saftudvalget protesterede vildt. Forbrugerne var her repræsenteret ved selveste Statens Husholdningsråd, som stod i nær kontakt med Forbrugerrådet om den linje, forbrugerne ønskede fulgt, og man understregede, at det var ganske unødvendigt med alt det sukker. Saften blev forringet og blev alt for sød til mange formål. Hvem har ikke prøvet at lave hyldebærssuppe af hyldebærssaft-sirup?

Men forbrugernes synspunkter måtte vige for industriens. Denne ønskede nemlig



den store sukkermængde. Hvorfor – det er uforståeligt. Ganske vist koster sukker betydeligt mindre pr. kg end bærfrugt, så saften kan fremstilles billigere, des mere sukker, man sylter. Men hvis det lovfæstes, at sukkermængden i saft kun må være f. eks. 40 pct., så kunne fabrikanterne ikke konkurrere indbyrdes på sukkeret.

Nu skal vi altså købe syltet sukker. Og ikke nok med det: vi kan ikke læse på emballagen, om vi køber frugtsaft eller frugtsaftsirup.

Konkurrencen i saftbranchen er hård. Derfor er det vanskeligt for fabrikanter at fremstille en god saft, d. v. s. en saft uden for meget sukker, eventuelt uden tilsætning af konserveringsmidler. Forbrugerne kan nemlig ikke se på flaskerne, om de køber en mere eller mindre sødet saft.

Svendborg Konserveres er netop i år gået over til at tilsætte ca. 35 pct. sukker, fordi det smagsmæssigt er bedst (det er samme mængde, som vi bruger i hjemmene), og vil desuden henkøbe al saft med undtagelse af ribssaft og blandet saft. Dette er en noget dyrere konserveringsmetode, end hvis der anvendes konserveringsmidler. Men saftens smag bliver langt friskere og renere.

Det er naturligvis ikke forbudt at deklarere disse ting på etiketten, og det vil *Svendborg Konserveres* og andre, der ønsker at fremstille en virkelig god vare sikkert også gøre.

Men såfremt denne vareoplysning skal have betydning, må husmødrene forstå, hvad 30-40 pct. sukkertilsætning betyder nemlig: en kraftigere saft. Når der ikke står noget, er det mere sukker på flasker, der købes, end saft.

Forbrugernes repræsentanter i saftudvalget har ønsket at indholdsdeklarationen gav oplysning om sukkertilsætningen, men har altså ikke kunnet få den gennemført.

Man fatter ikke, at i en tid, hvor ernæringsekspert, læger og tandlæger for fuld musik bekæmper det store sukkerforbrug i Danmark, går indenrigsministeriets saftudvalg imod denne sagkundskab og imod forbrugernes ønsker.

Man fatter heller ikke, at i en tid, hvor indholdsdeklarationer og anden vareoplysning er ved at være en selvfølge på alle varer, man ikke „kan tage og føle på“, sidder man ønsker om sådan oplysning overhørig i det høje ministerium og støtter fabrikanter, der i ly af bekendtgørelsens bestemmelser kan fremstille frugtsaftsirup i stedet for frugtsaft og dermed konkurrere på prisen.

For meget sukker og for lidt varedeklaration i en lov, man har tygget på i flere år. Det er virkelig godt gjort, mine herrer.

ER SOYA OG MADKULØR DET SAMME? Nej! Det er det ikke, men mange tror det.

Det viser sig gang på gang, at hverken forbrugere eller handlende skelner mellem soya og madkulør. Man får derfor ikke altid den vare, man egentlig har tænkt sig. Og man kan om den sag sige som ekspedienten, der skulle sælge et slips: farven er den samme, kuløren er bare forskellig.

Undtagelse findes dog, for i brugsforeningerne skelner man. Vi-byfabrikkerne fremstiller nemlig: 1: madkulør uden krydderismag, 2: en let krydret Dobbelt-soya, 3: en stærkere krydret Summit-soya.

Altså: Vil De have kulør på sovsen, uden at dens smag ændres, så brug madkulør.



Ønsker De foruden kulør på sovsen også, at dens smag forbedres, så brug Dobbelt-soya eller Summit-soya.

Jeg bruger madkulør til den fine vildtsovs og kyllingesovs, men må indrømme, at mine frikadelle-, bøf-, lever- og gullash- m. fl. sovs som regel trænger til soyaens smagsforbedrende virkninger.

Den ægte soya bruges til næsten ethvert måltid i Kina og Japan til kryddring af risretter og kød-, fiske- eller grønsagsretter. Det er en tyndtflydende, brun væske fremstillet på grundlag af

udtræk af soyabønner og tilsat forskellige krydderier og smagsstoffer. En af de mest kendte kinesiske soyaer hedder Djangyu. Her hjemme kan kinesisk soya fås i specialbutikker.

Vil De ikke have både kulør og soya i brug, kan De nøjes med madkuløren, når De også har en portion Glut (også kaldet det tredje krydderi) i huset – det virker utroligt smagsforbedrende på alle sovs, supper og stuvninger, og det har slet ingen kulør.

TÆPPER må gerne bankes, men har de en vrangside, så bank støvet ud fra denne. Bank det ikke ind i luven fra retsiden. Brug altid tæppebanker og ikke en stok, for den rammer så hårdt, at tæppets tråde kan bryde.

Hvis tæppet skal på renseri,

vælg så et, der forstår sig på at rense tæpper, eller brug et renseri, der sender tæppet på et godt tæpperenseri.

I Renseri-ankenævnet har man mange eksempler på ukyndige renseribehandling af tæpper – og den er både dyr og ærgerlig for alle parter.

???-SVAR

OSTENS NAVN. Fru Anna Jørgensen, Espergærde, kunne godt tænke sig, at brugsen satte navn på de i cellofan pakkede ostepykker så man – når man har fået et stykke ost, familien kan lide – igen kan bede om det samme. Den lille, vedlagte mærkeseddel siger intet om navn eller fedtprocent.

FDBs osteafdeling svarer, at al ost, FDB skærer ud og pakker i cellofan til brugsforeningerne, bliver forsynet med denne etikette der foruden at give besked om ostens navn og fedtprocent, tillige indeholder rubrikker til notering af nettovægt samt kilo- og stykpris. Kan osten betegnes som lagret, giver etiketten desuden besked herom.



Mange brugsforeninger foretrækker selv at skære de hele oste ud og pakke dem i cellofan. I disse tilfælde kan FDB-etiketterne ikke bruges, da FDB bliver ansvarlig for overholdelsen af monopoltilsynets bestemmelser om vægtangivelse på de varer, detaillisten har indpakket.

Der er nemlig det ganske pudsige ved monopoltilsynets bestemmelser om udskæring af ost, at såfremt fabrikker eller grossister pakker ost, skal stykkerne forsynes med angivelse af nettovægt. Pakkes stykkerne hos den handlende, behøver han ikke gøre det.

Vi kan vist alle være enige med fru Jørgensen i, at vi gerne vil have, at den udskårne, emballerede ost altid er mærket med ostens navn og fedtprocent og også med styk- og kilopris. Beder vi vor brugsforening om dette – i de tilfælde, hvor det ikke allerede er gennemført – vil man sikkert være lydhør.

Aktive og vågne medlemmer er kun en fordel for en brugsforening, og fru Anna Jørgensen er et af dem. De 25 kr. kommer med posten.

Aage Rasmussen i Silkeborg synes, at de husmødre, der efterlyser stænkeprop i Nuren-flaskerne, bør erindres om det gode, gamle råd: Skær en rille på langs i Nuren-flaskens prop og sæt den i flasken igen. Så har man ganske gratis en god stænkeprop.

Fru Lilly Christensen i Slagelse har fået den gode idé at blande revne gulerødder med et par skefulde Svendborg orangeade. Resultat: den dejligste „orangemarmelade“ på et øjeblik.

Tak for de gode forslag.

HUSET

Arkitekter og læger har en vis „vi-alene-vide-ånd“ tilfælles. Den skal ikke bebrejdes dem, for den er en delvis nødvendig forudsætning for deres virkes succes. Har man først overgivet sig i deres hænder, må man tro på dem for henholdsvis at få et godt helbred og et godt hus.

Når den person, der udstyres med det flotte navn „bygherre“, har udsøgt sig sin arkitekt, er hans rolle nærmest udspillet. Som lægen har ansvaret for sin patient, føler arkitekten ansvaret for sit hus – det er jo i virkeligheden hans, så længe det står og vidner på godt eller ondt om hans bedrifter. Ud fra dette synspunkt, som enhver bygherre bør gøre sig klart i tide, må man forstå, at ens små, forknytte forslag kun kan efterkommes, hvis de ikke virker ødelæggende på arkitektens kunst-, form- og æstetik-sans.

Husets arkitekt er naturligvis en ganske dejlig arkitekt. Straks vi startede samarbejdet, svævede vi i lykkelig uvidenhed om vore meningers ringe betydning og fremsatte dem derfor med en frejdighed, der fremkaldte en vis (og meget klog) tilbageholdenhed fra arkitektens side.



Vi bad om at få huset bygget i gasbeton. Vi kunne lide materialet og fandt det smukt, billigt og isolerende. Arkitekten foretrak på det tidspunkt gule mursten, men vi havde endnu mod til at holde på vort.

Huset blev bygget i gasbeton. Men der kom også meget træ med, som vi ikke havde bedt om. Det var der bare på den færdige tegning, og det så godt ud og var kun lidt dyrere end gasbetonen. Til gengæld blev gasbetonen muret op på en særlig finurlig måde med et tykt lag cement blandet med strandsand og ikke fuget, men skrabet en halv centimeter ind mellem stenene. Det ser godt ud. Heldigvis var vi enige med arkitekten om, at gasbetonen hverken skulle behandles udvendig eller indvendig. – Vi ville heller ikke have vinduer fra loft til gulv. – Jeg hader tanken om at sidde i en glaskasse, sagde bygherren allerede da huset var på tegnebordstadiet. – Jeg vil have vinduer med mur ind imellem. Arkitekten sagde ja – og tegnede i husets sydfacade otte meter vindue uden minste mur imellem, dog gik vinduet ikke ned til gulvet, og der var også et godt bjørne helt uden vinduer. Det så godt ud. Emnet: vinduer uden mur imellem berørtes ikke mere.

HUSTRUENS Ret

• Kan hustruen på egen hånd disponere over, hvad hun ejer?

Det er dansk rets almindelige regel, at hver af ægtefællerne bestemmer over, hvad den pågældende medbringer i ægteskabet, og hvad han eller hun senere erhverver. Det er en ligestilling, der gør sig gældende, og manden kan for eksempel ikke sælge de møbler, som hustruen er kommet med, ligesom mandens kreditorer heller ikke kan gøre udlæg i disse genstande. Vel at mærke, hvis ægtefællerne kan bevise, at tingene tilhører hustruen.

• Kan hustruen sælge familiens sommerhus?

En anden vigtig regel gælder fast ejendom. Tjener den til familiens hjem – herunder også et midlertidigt hjem som et sommerhus – så kan den ene ikke uden den andens samtykke hverken pantsætte eller sælge en sådan ejendom. Det gælder også, hvis ægtefællernes erhvervsvirksomhed er knyttet til ejendommen. Ejer manden for eksempel en ejendom, hvori der er indrettet

en detailforretning, som hustruen driver, kan han ikke uden hendes samtykke sælge den, eller har hun omvendt medbragt en gård, kan hun ikke disponere uden hans samtykke.

Alt dette gælder dog kun, hvis der er tale om værdier, som omfattes af ægtefællernes „formuefællesskab“. Efter dansk rets almindelige regel omfatter dette formuefællesskab alt, hvad ægtefællerne medbringer i ægteskabet eller senere erhverver. De råder altså (som nævnt tidligere i artiklen) i levende live over hver sin del af familiens værdier (med de nævnte undtagelser), men *ejer* dem alle i fællesskab – hvilket navnlig har betydning, når boet skal deles ved skilsmisse eller død.

Formuede (eller hele formuen) kan imidlertid ved ægtepagt eller tredjemands bestemmelse være gjort til særeje. Det er for eksempel ret almindeligt, at forældre bestemmer, at det, en datter får med i et ægteskab eller senere arver, skal være hendes særeje. I så fald kan hun altid disponere uden mandens samtykke.

• Men kan hun da selv, uden mandens samtykke, sælge møblerne?

Selvom hver især principielt råder over det, de har, som om de ikke var gift – de kan for eksempel sælge ting til hinanden – er der visse dispositioner, som den ene ikke kan foretage uden den andens samtykke. Det gælder netop blandt andet indboet i det fælles hjem, det gælder den anden ægtefælles fornødne arbejdsredskaber, eller ting, der tjener til børnenes personlige brug. Her skal begge ægtefæller være enige.

Denne regel virker i praksis ofte som en beskyttelsesregel for hustruen. I mange ægteskaber er det kun manden, som har udearbejde, og når indboet i løbet af et langt ægteskab efterhånden er købt for de penge, han har tjent, kan han alligevel ikke selv råde over dette indbo uden sin kones samtykke.

• Selvangivelsen

Efter loven er det manden, der skal udfærdige selvangivelsen, men hustruen har ret til at læse den og skrive under. Selvom hun skriver under, ifalder hun ikke strafansvar, hvis selvangivelsen er urigtig. For selve skattens betaling hæfter i princippet manden alene. Dog er der åbnet adgang for skattevæsenet til – så længe ægtefællernes samliv består – at foretage udpantning i hustruens ejendele (selv særeje), hvis det ikke på anden måde har været muligt at få skatten ind.



Flæskerulle med fars og champignons. Til 4: 1½ kg stribet flæsk, fars af 200 g kød, 125 g champignons, 100 g røget flæsk. Det stribede flæsk befries for svær; kød skæres fra til fars. Farsen påsmøres; herover drysses de ristede champignons og ristede terninger af røget flæsk. Flæsket sammenrulles og steges som flæsksteg i ovn eller gryde ca. 2 timer. Serveres med hvide kartofler, brun jævnet sovs og tomatsalat. Tomatskiver i eddike-olie marinade, drysset m. rå hakk. løg.

Alle retter er gennemprøvet af Slagteriernes Forskningsinstitut Forsøgskøkken.

Kabyssesflæsk. Til 4: 8 skiver fersk flæsk, 2 skiver røget flæsk, 35 g mel, salt, peber, 2½ dl vand, 1 dl ribssaft, kartoffelmos.

Det røgede flæsk skæres i terninger og brunes. Det ferske flæsk bankes, vendes i mel tilsat salt og peber og brunes i fedtet fra flæsketerningerne. Det hele blandes, vand og ribssaft hældes ved. Steges ca. ½ time under låg. Serveres med kartoffelmos.

Flæskekød i gelé. Til 4: 375 g flæsk, vand, salt, 2-3 spsk eddike, 2 laurbærblade, 3-4 peberkorn, 8 små kogte rødbeder, peberrodssalat, gelé af: 4 dl suppe og 6 blade husblas.

Flæsket koges mørt i vand tilsat eddike, salt, laurbærblade og peberkorn. Afkøles og skæres ud i små firkanter. Suppen sies, tilsættes husblas. Kødet iblandes, og det hele hældes i en randform og afkøles. Vendes ved anretningen og pyntes med små kogte rødbeder (marinerede), der udhules og fyldes med en peberrodssalat af 2½ dl piskefløde, 3 spsk løse ris, eddike, sukker og reven peberrod.

Klip ud!
Denne annonce
er en ny side til
Deres kogebog.



gris på gaflen

• **Har hun krav på lommepege?**
Og hvis ja, da hvor mange?

Er det et ægteskab som så mange, hvor det kun er manden, der har udearbejde, og som derfor er den eneste, der bringer penge til huse, er han, foruden, hvad han skal betale til husholdningen, også forpligtet til at betale sin kone, hvad hun måtte have brug for til sit eget behov, altså også lommepege.

Det er svært at sige noget om størrelsen af lommepengene, og nogen procent af mandens indtægt kan man ikke sætte. De må stå i forhold til, hvad familien har at råde over. Nægter manden hende lommepege, kan hun teoretisk få manden til pligtet gennem overøvrigheden at betale et beløb, men det almindelige vil nok være, at hun tager det, hun mangler, på kredit, og manden bliver da pligtig til at betale for det. Men indkøbene må som nævnt stå i forhold til familiens indtægt. En ældre dom fastslår, at en mand, der havde en årlig (rente) indtægt på 21.700 kroner ikke var pligtig til at betale en hatteforretning en regning på næsten 2000 kroner: — hustruen havde på et år købt blandt andet 27 hatte og 4 huer.

• **Kan moderen bestemme, at Lars skal i lære?**

Det er begge forældre i forening, der bestemmer over barnet. Kun dagliglivets handlinger overfor barnet kan hver af dem foretage for sig. Er der tale om af-

gørelser af større betydning vedrørende barnet, så kan den ene af forældrene ikke gennemføre disse uden den andens samtykke. Kan de ikke blive enige, gives der ingen løsning. Kun hvis den ene af forældrene modsætter sig sådanne bestemmelser til gavn for barnet, at forholdet må karakteriseres som et groft misbrug eller en grov forsømmelse af udøvelsen af forældremyndigheden, er der mulighed for, at forældremyndigheden kan tillægges den anden alene. Faderen og moderen er altså stillet fuldstændig lige. Indtil for nylig var det derimod faderen, der økonomisk disponerede for barnet. Ved den ny lov er dette forhold imidlertid ændret, således at også her er forældrene stillet lige, idet „forældrene i forening er født værge for mindre-årigt ægtebarn“. Men dette har kun kunnet lade sig gøre ved samtidig at indføre en legitimationsregel. Enhver af forældrene er således berettiget til med virkning overfor tredjemand at modtage og kvittere ydelser, der lovligt kan erlægges til en værge, medmindre den anden har anmeldt, at han (eller hun) ønsker at medvirke. Kan forældrene ikke blive enige om en afgørelse, træffes denne af de myndigheder, der fører tilsyn med værgens udøvelse af værgemålet.

• **Kan børn født i ægteskabet få moderens navn?**

Som bekendt får børn født i ægteskabet som regel faderens navn, og hvis de tillige får moderens, er det kun som mellemnavn.

Imidlertid er der siden 1956 åbnet adgang til, at børn, hvis forældre giver deres samtykke dertil, kan få moderens navn som efternavn.

• **Kan hustruen stifte gæld på egen hånd?**

Såvelsom manden, kan hustruen på egen hånd stifte gæld: købe på kredit, påtage sig en selvstændig kaution o. s. v. Men betaler hun ikke, hvad hun skylder, kan hendes kreditorer kun holde sig til, hvad hun selv råder over. Dog med en meget vigtig undtagelse, der følger af selve begrebet „ægteskab“ som en enhed. Loven bestemmer, at hver af ægtefællerne er berettiget til på begges ansvar at indgå sædvanlige retshandler til fyldestgørelse af den daglige husholdning eller børnenes fornødenheder. Almindelige købmandsvarer kan hun købe på kredit og derved ikke alene forpligte sig selv, men også sin mand.

• **Begåede ulovligheder**

Ægtefællerne er hver især ansvarlige for de ulovligheder, de måtte begå, men har manden stjålet, kan hustruen eventuelt straffes for hæleri, hvis hun er vidende om det. Pådrager en af ægtefællerne sig et økonomisk ansvar ved en skadegørende handling, for eksempel en påkørsel, er det også kun den ægtefælle, der har forårsaget skaden, der hæfter for den. Men en familieansvarsforsikring (der er billig), er i almindelighed tegnet, og den dækker det ansvar enhver af familiens medlemmer pådrager sig.

ANNETTE JACOB



— gå
moderne
i
ternet

Stafet
SPORT

29/50

NJAL

19/50

— en kvalitetsvare fra



OLDTIDENS HEKSEPLANTER blev moderne lægemidler

PÅ VOLDSTEDER, ved gamle gårde og omkring gamle landsbyer vokser her og dér en høj, ildelugtende plante med brunrøde blomster: *Hundetunge*. Hvis nogen i vore dage anbefalede den som et fortræffeligt middel mod bid af gale hunde, mod mavesmerter, slangegift, til heling af sår og

endog af benbrud – så ville vedkommende straks blive leet ud, ja endda sandsynligvis komme i konflikt med apotekerlov og sundhedsstyrelse med alt hvad deraf følger.

Det er imidlertid ikke så mange årtier siden, „hundetunge“ var et populært middel i disse tilfælde – ja, mere end det: den friske plante blev brugt til at fordrive rotter og mus, og Sveriges berømte botaniker *Linné* anbefalede den for et par hundrede år siden som et udmærket lusefordrivende middel, lagt fast om hovedet...

Det kan man da kalde alsidighed, og naturligtvis har almuetroen lagt langt mere i denne plantes muligheder, end man i vore oplyste tider ville finde videnskabelig korrekt. Sammen med så mange andre af fortidens populære lægeplanter er den gledet så stærkt i baggrunden, at den næppe en gang findes i kvaksalvernes opskrifter. Ingen ville i dag heller finde på, at en plante måtte være gavnlig mod hjertesygdomme, blot fordi dens blade er hjerteformede. Men alligevel! Når den slags overtro pilles fra, bliver der dog ikke så lidt værdifuldt tilbage i de gamle plantemediciner.

Især naturlægerne lægger stadig stor vægt på urteteen. Men også den videnskab, der søger at forbedre på naturen, har fået meget ud af de gamle lægeplanter og husråd. Det er i mange tilfælde lykkedes for videnskaben at rense og syntetisk fremstille medicinske virksomme stoffer, som naturen i sit eget værksted lader opsamle i lægeplanternes rødder, blade og frugter. Og mange er blevet helbredt herved.

Planten, der blev en hjertesag

De gamle lægeplanter blev spredt ud over vor verdensdel af middelalderens munke. *Digitalis* – „rød fingerbøl“ – er et af det nordlige Europas få selvstændige bidrag til den internationale samling. Overalt i Nord-europa har et afkog af denne plante gennem århundreder været brugt som middel mod den frygtede sygdom *vattersot* – i perioder den hyppigste dødsårsag næst efter pest og tuberkulose – og dette husråd blev overleveret fra generation til generation af simple folk, som ikke forstod sig på medicin, men blot byggede på indhøstede erfaringer og traditioner.

Først i 1780'erne blev planten for alvor opdaget af den officielle lægevidenskab, og der skulle gå endnu hundrede år, før man fandt frem til dens virksomme stof, digitalin, og med moderne kemiske og lægevidenskabelige metoder placerede det som et medikament, der stimulerer hjertets arbejde, hvorved blodcirkulationen forbedres.

Lægemidlet har fået enorm betydning for millioner af hjertepatienter – som altså kan takke både „folkemedicinens“ over-

leveringer gennem århundreder og videnskabens forskningsarbejde herfor. Og på samme måde forholder det sig med for eksempel en gammel indisk lægeurt, *Rauwolfia*, der indeholder virksomme bestanddele med lignende kemisk sammensætning, og med de sjældne *galnebær*, som er det botaniske ophav for belladonnamiksturen.

Hvordan disse planter har banet sig vej ind i den folkelige samling af husråd, det véd man faktisk ikke – det så at sige fortaber sig i forhistorisk mørke. Om konger og andre stormænd blev der ristet runer og forfattet sagn og sagaer, men husrådene hørte de gamle bondefamilier til.

Hvidløg og kinin

Visse af de gamle lægeurter har stadig deres plads i, hvad man kunne kalde „hverdagens medicin“.

Hvidløg, for eksempel, anses jo for at være så sundt. Nu er det mest for vitaminernes skyld, men når der står en hvidløgsduft omkring folk, kan de undskylde sig helt klassisk ved at pege tilbage på den betydeligste oldgræske læge *Klaudios Galenos*, som for allerede 1800 år siden betegnede hvidløg som de græske bønderes *teriale*, dvs. vidundermiddel, også til udvortes brug. Endnu under den 2. verdenskrig brugtes knust hvidløg til sårbehandling; først 1944 fandt videnskaben – og har siden draget nytte af – hvidløgets aktive bestanddel.

Det er ikke for meget sagt, at vor viden om lægeplanternes virkning er stykket sammen fra alle dele af jordkloden – og fra alle tidsaldre.

Da for eksempel spanske erobrere i det 16. og 17. århundrede ved hjælp af skydevåben og medbragte sygdomme slog de sydamerikanske folk ned, erobrede de ikke blot guld, men de hjembragte også barken af bestemte træer, som indianernes gamle folkemedicin havde tildelt en rolle ved behandlingen af febersygdomme. *Kinabark* kom det til at hedde i folkelig tale, med en let omskrivning af indianernes ord for bark, „quina“, men først to hundrede år senere sporede kemikerne det aktive stof heri, kinin, som fik overvældende betydning i kampen mod tropesygdomme, specielt malaria. Det påstås, og vel ikke helt med urette, at uden dette middel mod de tropiske febersygdomme havde europæerne aldrig kunnet opbygge og vedligeholde deres koloniherrredømme.

Fra lægemidler til narkotika

På lignende måde som med kinin har de sydamerikanske indianerstammers folkemedicin forsynet os med effektive midler mod dysenteri, og deres frygtelige pilegift *curare* anvendes af den helt moderne lægevidenskab til opnåelse af visse chockvirkninger. Også *kokain* er kommet dertil. I Sydamerika har man i århundreder tygget blade af koka-busken som middel mod smerte og sult. De første spanske opdagelsesrejsende var opmærksomme herpå, men

TRAPEZ..



VI-mønstre
fås
i
BRUGSEN
NORITA
STILMAN
og ANVA

Nr. 3383
Størrelse 38 og 42
Kr. 2,75

der gik endnu tre hundrede år, før man fik øjnene op for betydningen af bedøvende og smertestillende midler, og først da blev kokainet udvundet af kokablade.

Men der var ikke langt fra brug til misbrug. Kokain blev snart et af de værste og mest udbredte narkotika. På samme måde er opium et tveægget sværd; dets anvendelse i lægekunsten er mindst seks tusinde år gammel og er gået i arv fra kulturfolk til kulturfolk – men hos muhammedanerne blev indtagelsen af opium ved tygning eller rygning til en last, der hurtigt spredtes til store dele af jorden, specielt Kina.

Langt tilbage i den mørke oldtid var man iøvrigt på sporet af de mest moderne antibiotika, specielt *penicillinet*, helbredende evne. I Det gamle Testamente finder man oplysninger om, hvorledes planten *isop* allerede på *kong Davids* tid brugtes til helbredelse af betændte sår. Vi véd nu, at netop på denne plante vokser den skimmelsvamp, hvoraf vort penicillin udvindes. Selve stoffet kendte man ikke før 1928, og at man fra Davids tid havde givet værtsplanten æren for den lægende kraft, gør naturligvis mindre i den forbindelse.

Det er pudsigt, at de gamle kulturfolk ad højst forskellige veje synes at være nået frem til ganske de samme helbredende stoffer – stadig uden at kende den rette sammenhæng. De gamle ægyptere, for eksempel, brugte blandt mange andre ejendommelige lægemidler (som for eksempel æselklove og sved fra svineøren) også „det der opstår af sig selv på daddelvin“, som der står i de gamle papyrusruller – det vil sige *skimmel*, sikkert indeholdende samme slags skimmelsvamp, hvoraf man nu til dags udvinder penicillin og andre bakteriedræbende midler. Det skal også i visse danske egne have været et gammelt husråd at slå et rått kalveskind op på stalddøren, og bruge det mug, man med tiden kunne skrabe af skindet, som sårhelende middel – ganske det samme, et ældgammelt husråd, som med tilbørlig omformning er vokset ind i centrum af moderne lægevidenskab.

Boet er gjort op

Springet har aldrig været langt fra lægemiddel til gift, heller ikke i lægeurternes årtusindlange glansperiode. Et sammenkog af skarntyde og andre urtehaveprodukter gav den gift, der dræbte *Sokrates*, men brugtes også af middelalderens hekse, når de ville opnå en rigtig hyggelig ekstase.

Det var virkelig blandingsgods, der fandtes i de gamle klosterhaver (munkene overleverede oldtidens lægeplantekundskab til nyere tider) – hvis patienten ikke kureredes af urtesuppen (eller ved egne kræfter) blev han måske snarere slået ihjel. Det var ikke uberettiget, når den gamle franske komediedigter *Molière* for tre hundrede år siden lidt bittert skrev: „*de fleste mennesker dør af deres medikamenter, ikke af deres sygdomme.*“

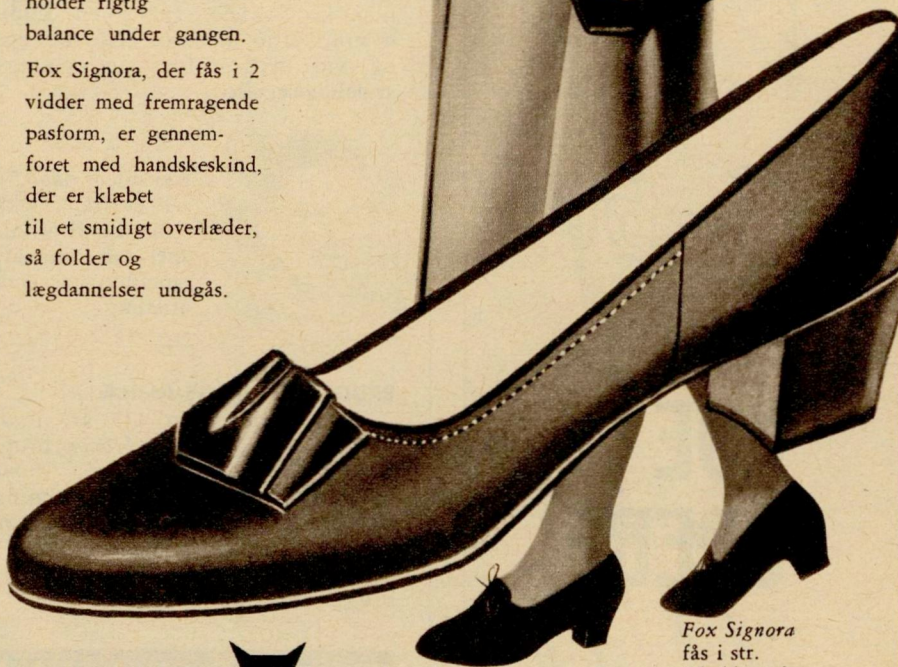
Så galt er det heldigvis ikke mere. Den moderne videnskab har gjort boet op efter fortidens sortekunst og tyrkertro på lægeplanterne; den har likvideret meget, som var farligt og falsk, men nutidens arv på dette område er heldigvis ikke så ringe endda.

tag Dem gangen let...

Fox Signora har både svang- og forfodsstøtte!

Fox Signora er en enestående nyhed til alle damer. – Denne nye, elegante sko med svang- og forfodsstøtte giver fuldkommen fodhvile, og den moderate hælhøjde holder rigtig balance under gangen.

Fox Signora, der fås i 2 vidder med fremragende pasform, er gennemforet med handskeskind, der er klæbet til et smidigt overlæder, så folder og lægdannelser undgås.



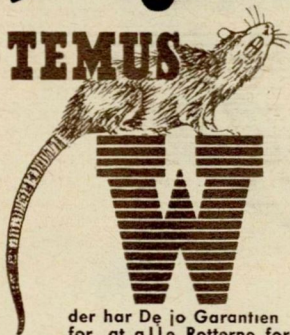
FOX
Signora
Patentanmeldt nr. 2355

Fox Signora fås i str. 34–44 og i flere farver og faconer. Snøresko i sort ruskind kr. 68,50
I boxcalf med sløjfe kr. 64,50

FÅS I FOX-MAGASINERNE, STILMAN OG MAGASIN ANVA

Brug dog

TEMUS



der har De jo Garantien
for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotte-
udryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

er af Statens Skadedyrslaboratorium aner-
kendt til Bekæmpelse af Mus.

En grænse reguleres

Et af de mindre rationelle træk i den danske andelsbevægelses struktur er det forhold, at der i mange landkommuner findes en foderstoffsforening og en brugsforening med vareområder, der til dels overlapper hinanden, skønt det for en stor del er de samme mennesker, der udgør medlemskredsen i den ene og den anden forening. I bedste fald er det en økonomisk uhensigtsmæssig ordning – i værste fald har forholdet mellem foreningerne, skønt de begge er andelsforetagender, kunnet udvikle sig til årelangt kiv og kævl.

Det er derfor med glæde, man ser, at en brugsforening og en foderstoffsforening beliggende i samme jyske by er enedes om at opdele deres vareområder på en sådan måde, at de ikke mere griber ind i hinanden. Samtidig bliver foderstoffsforeningen indmeldt i FDB, så den nu her – i modsætning til tidligere – kan købe f. eks. landbrugskemikalier og markfrø.

Eksemplet kunne utvivlsomt med gavnlig virkning efterfølges adskillige steder. Man ville herved opnå praktiske og økonomiske fordele, fjerne en kilde til uværdig strid indenfor andelsbevægelsen og vinde nyt land for brugsforenings- og andelsbevægelsen.



Konsulent Aage Thomsen er fra 1. oktober udnævnt til afdelingschef for kolonialvareområdet ved Aalborg afdeling.

BRUGSFORENINGS-JUBILÆER

Den 1. november: 75 år: Rødding brugsforening, 50 år: Højer brugsforening, Omø brugsforening, Vamdrup brugsforening, Velling brugsforening.

Den 2. november: 50 år: Heden brugsforening.

Den 4. november: 25 år: Hornstrup brugsforening.

Knive med bølgeskær

er blevet en verdenssucces

Husk at også Deres knive
og særlig bordknivene bliver
moderne, når de islibes bølgeskær

Bordknive, pr. stk. kr. 1.35
Køkkenknive, pr. stk. kr. 2.75
Bordknive, afkortning af blad og
islibning af bølgeskær kr. 3.00

Deres BRUGS vejleder Dem

HALDA P



Smuk rejseskrivemaskine
i verdensklasse.

Kontantpris kr. 610,-
med smuk plasticuffert.

Forlang den på prøve i BRUGSEN

Soet fart i dyrene med



Terramycin*

TILSKUDSFODER

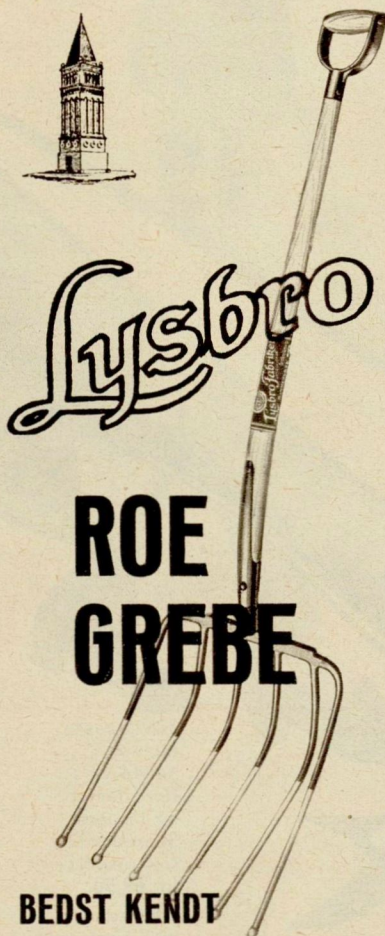
– kalvene bliver robuste, vokser hurtigere, og foderforbruget nedsættes væsentligt, d.v.s. hurtigere og større fortjeneste til Dem.

Sække à 5, 10, 25 og 50 kg

FÅS I BRUGSEN

Pfizer

Martinsvej 7, Kbh. V. Luna 5001



Lysbro

ROE GREBE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

Thylands Heks

EN halv snes kilometer nordøst for Thisted ved Hunstrup, ligger en samling husmandsbrug midt i kønne haver og veldyrkede marker. Det er, hvad der er tilbage af den gamle herregård Kølbygård, der engang tilhørte slægten Berregaard, hvis stammoder, Anne Søs, var Thylands heks. Fru Anne Søs og hendes mand, justitsråd og rådmænd Enevold Berregaard, var hovedrige folk, og officiel fromhed skortede det dem ikke på. Samtidig med, at de samlede denne verdens goder i rigt mål, gjorde de også deres bedste for Thisted kirke.

På væggen i hovedskibet hænger et stort epitafium (mindetavle) for Anne Søs (død 1736) og hendes to mænd, rådmænd Søren Jacobsen Lugge (død 1678) og Berregaard (død 1731). Det er overmåde prunkende med galende dommedags-haner og basunblæsende engle, men festlig på en måde. Den store mindetavle er sat op til „Guds ære og kirkens prydelser“ i 1684, mens ægteparret var i deres bedste alder.

Til højre i epitafiets maleri står Anne Søs elegant klædt efter tidens mode, med et smukt regelmæssigt ansigt, men hårdt og koldt. Berregaard derimod har på epitafiets maleri et pompøst men egentlig helt godmodigt udseende. Hans blomstrede brokadevest omslutter en rummelig borgmestermave, og allongeparykken indrammer et fyldigt, blussende ansigt.

Foruden epitafiet til „kirkens prydelser“ har ægteparret skæn-

ket Thisted kirke den gamle altertavle, og de har oprettet et legat, som ikke blot skal anvendes til vedligeholdelse af det kapel, hvor de og nogle af deres efterkommere hviler, men også til kirkens yderligere udstyr. Dette kapel købte Berregaard og hans frue i 1698, og før deres død lod de det forsyne med en from mindetavle.

Kapellet er lukket af et jerngitter, der er et kraftigt og dejligt smedearbejde. Men den dygtige smed, som har lavet det, har nok haft sine tvivl om, hvorvidt det var Jesus, Anne Søs havde mest med at gøre. For der er noget diabolisk over gitteret.

Det er, som man aner skyggen af djævelens profil med horn og hale og klør. Og hvis sagnet har ret, blev det da også ham, der hentede Anne Søs, da hun sad som en gammel og gridsk enke på Kølbygaard.

Det var i den tid efter enevældens indførelse, da fødselsadelens magt var knust, og den nye enevoldsmagt så sin fordel i at lade nye, friske og pålidelige befolkningslag rykke op i adelsstanden. Og den nye adel gik til sagen med en velsignet appetit.

Enevold Nielsen Berregaard havde gået i en god skole. Han havde i sine unge dage været ansat hos den store godssamler, Mogens Friis (der samlede Frijsenborg og blev ophøjet i grevestanden). I betragtning af, at Berregaard var en mand af jævn oprindelse, nåede han vidt. Således blev han Thys største jordbesidder, han blev adlet og grundlægger af et stamhus.

Sagnene har glemt ham, mens de i to århundreder har fortalt slemme historier om Anne Søs. Det tyder på, at det var hende, der havde evnen til at samle jord og penge. Det var strenge tider for Thy. Thisted var en lille fattig by, i 1672 havde den kun 1000 indbyggere, og den var i stadig tilbagegang.

Anne Søs og Berregaard forstod imidlertid at få noget ud af de dårlige konjunkturer. De lånte penge ud, de opkøbte jord, billig jord. Han var bred og munter og tillidvækkende, hun var

hård og klog og nådesløs. Deres gods voksede. Hun vidste, hvad hun ville: skabe et adelsdynasti. Hun gjorde det, selvom hendes efterkommere ikke arvede hendes livskraft. I et par generationer steg de til de største stillinger, så var de udbrændte. De ejede stamhuset, Kølbygaard og Vesløgsgaard med jordegods over det halve Thy, de erhvervede Borreby ved Skælskør, de var amtmænd, generaler og konferensråd, og så var der ikke mere.

Den eneste, som blev husket, var Anne Søs, hun blev ved med at spøge som en ond ånd i Thy.

Hvilket had må ikke have ramt denne kvinde, som alle gamle vandesagn samler sig om. Der siges iøvrigt også, at hun vandt en proces om et jordstykke ved at aflægge ed på, at den jord hun stod på, var hendes egen. Hun havde fyldt sine sko med jord fra sin egen mark, og det var altså ikke nogen falsk ed, hun svor. Historien kendes i mangfoldige versioner fra mange egne og lande, men det er ikke tilfældigt, at den fortælles om hende. Måske ligger der også en vis beundring for hende i denne skrøne. For snu har hun været.

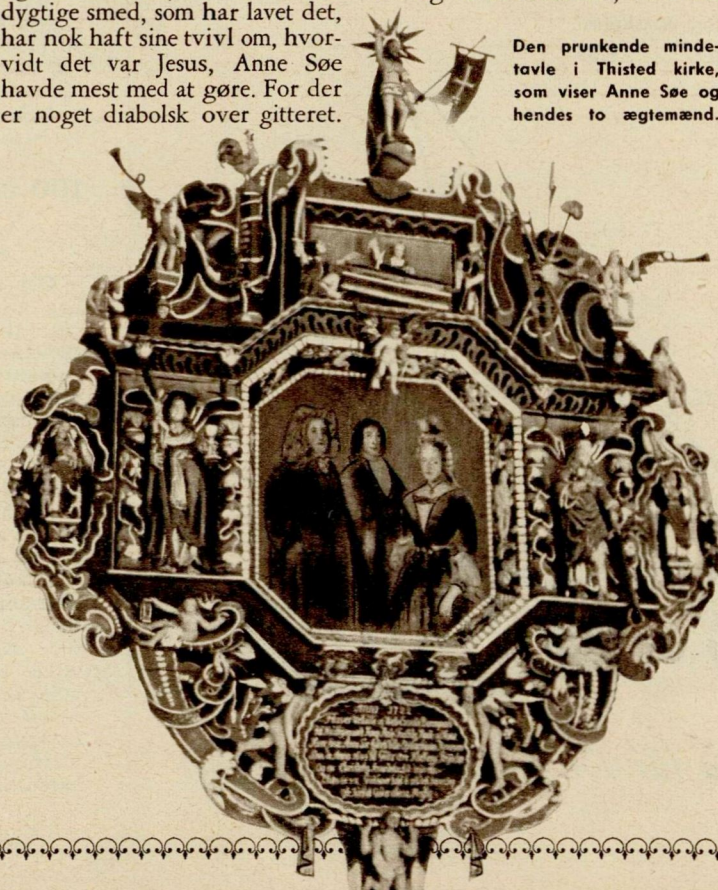
Et andet hadefuldt sagn fortæller, at hun dræbte sin egen søn ved at løsne en bjælke i en himmelseng og lade den knuse hans hoved, mens han sov. Endnu mens gården stod, påstod folk, at man kunne se en blodplet i en stue – det var sønnens blod, som aldrig kunne vaskes af. Der var nu ingen blodplet, og kunne ikke være det af den gode grund, at gårdens hovedbygning var bygget mange år efter hendes død og netop af den søn, som sagnet påstod, at hun havde myrdet.

Da Anne Søs som en gammel, bidsk enke sad på Kølbygaard, kom der en nat en stor, sort hund, og hun gav ordre til, at den skulle lukkes ind til hende i hendes kammer. Ingen ved, hvad der skete derinde, men hun lod spænde for og kørte bort med hunden.

I mangfoldige sagn er den sorte hund djævelen, som kommer for at hente den sjæl, som har forskrevet sig til ham. På en eller anden måde blev hun alligevel begravet i sit fromme kapel i Thisted kirke, bag smedjernsgitteret, hvor man aner djævelens profil.

For et halvt hundrede år siden, da gården endnu stod, var der mange, som ikke brød sig om at gå gennem den ved midnatstid. For da kom Anne Søs i en karet med fire heste for fra Thisted kirke til Kølbygaard.

Den prunkende mindetavle i Thisted kirke, som viser Anne Søs og hendes to ægtemænd.



✻ BØGER

Værre end hajer

Wolfgang Ott: *Hajer og Småfisk*. (Schønberg). 19,75 kr.

Hajer og Småfisk er ihvertfald i een hen-seende en misvisende titel: hverken hajer eller andre dyriske væsener optræder med den gru-somhed, menneskene udviser mod hinanden i en krig. Det er *søkrigen* 1939-45 set fra tysk side, Wolfgang Ott skildrer, men at *drukne* ville have været en benådning for de fleste af denne bogs faldne. De brænder op i olie, forbløder med knuste lemmer og udrevne indvolde eller aflives af deres kammerater med et nådeskud efter at have ligget brølende i dødsangst og pine i timevis.

Gengivelsen af disse scener er gennemført med en realisme så skånselsløs, at *Hajer og Småfisk* i sin gru overgår alle hidtidige bøger om den anden verdenskrig. Den er absolut ikke for sarte sjæle.

Næsten endnu stærkere virker imidlertid skildringen af tilværelsen i en u-båds af-sondrede, snævre verden. Man lever ligefrem ubehageligt intenst med i en atmosfære blandt denne håndfuld mænd på nervesam-menbruddets og hysteriets rand, både når de selv er hajer på jagt efter allierede handels-skibe, og når de er småfisk, jaget af destroyere og flyvere.

Man forstår kun dårligt, at mennesker i det hele taget kan holde til den psykiske tor-tur at ligge indespærret timer og halve dage ad gangen i en u-båd så dybt i havet, at van-

dets pres hvert øjeblik kan klemme skroget sammen, fuldstændig afskåret fra omverde-nen og dog i stand til at høre hver gang bå-den rammes af forfølgernes søgestråler (det lyder, som hældes en spand grus og småsten ud over metallet), i stand til at beregne, hvornår dydbomberne kastes og i stand til at tælle sekunderne, til de eksploderer...

En realistisk krigsskildring vil naturligvis altid få et fornuftigt menneske til at håbe gentagelser undgås, men ellers har bogen næppe noget egentligt antimilitaristisk sigte. Dertil er det også alt for tydeligt, at den har skullet vise tingene i det lys, som mange tyskere stadig gerne vil se dem. Det er gjort med betydeligt teknisk talent. U-bådschefen er den hårde, tavse, upopulære, dristige og fremragende dygtige officer, man ville få udleveret som model fra en hvilken som helst søkrigsskole. Den eneste nazist om bord er en ynkkelig personage af en propagandamand, der gør i bukserne af angst. Så er der lagt en passende afstand mellem Hitler-folkene (de bliver færre og færre for hver krigsbog, man læser) og det „anstændige“ tyske militær. De eneste franskmænd, man læser om, er forførende bordelpiger og modstandsfolk, der overfalder ordentlige tyskere fra baghold og torturerer dem på det mest sadistiske. Hr. Schultze vil ikke genkende: sådan var modstandsfolk jo i de besatte lande – og fran-ske piger. Og fremfor alt vil han lægge bogen fra sig, styrket i forvisningen om, at den menige tyske soldat, når det kom til stykket, opførte sig tappert, modigt, korrekt og disciplineret – på havets bund som alle andre steder. Set fra et naboland er det jo ikke det budskab, hr. Schultze har mest behov for – men det er givetvis et, der kan sælges overalt i das Vaterland.

Et af Vorherres skabede får

Johan Borgen: *Nu har vi ham*. (Gyldendal). 19,75 kr.

Er det dig komplet umuligt at drikke uden at blive filosofisk? spørger hovedpersonen i *Nu har vi dem* en af sine drikkebrødre. Med Borgen selv er det forsåvidt værre, som de filosofiske tilbøjeligheder overvælder ham, når han skriver. Store – alt for store – afsnit i bogen beslaglægges derfor af vidtløftige dialoger, og det er vel først og fremmest denne skævhed, som gør *Nu har vi ham* til en lidt svag afslutning på det trebindsværk, der fik en så strålende start med *Lilleord* – be-retningen om vidunderbarnet Wilfred Sagen.

I den nu udkomne bog er man nået frem til hans modne år – og til besættelsestiden i Norge. At Wilfred er gået i tysk tjeneste mod sine egne landsmænd kan ikke over-raske nogen, der har læst de tidligere bøger. Men også som landsforræder er han upålide-lig – hjælper en skare flygtninge over græn-sen med fare for sig selv. Fortælle kan Johan Borgen skam stadig. Beretningen om denne flugt gennem den snedækkede grænseskov danner en meget fængslende og sikkert skre-vet optakt til bogen.

Blandt flygtningene møder Wilfred – i tysk uniform – den jødiske violinistinde Mi-riam, som engang i mellemkrigstiden var hans livs eneste kærlighed. Gennem hendes skil-dring af deres svundne lykketid i Paris øjner man en anden Wilfred, der var lige ved, men dog ikke evnede at overvinde sin sjæle-lige kulde, ensomhed og splittelse. Hende op-søger han også, da krigen slutter – og skyder sig, netop som forfølgerne trænger ind i væ-relset med udbruddet „Nu har vi ham“.

Det er en slutreplik med dobbeltbund. Borgens mening er tydelig nok, at læserne skal fortsætte hans tankerække med spørgs-målet: Ja, har vi ham nu? Vel var Wilfred Sagen, for at bruge et af hans egne udtryk, et af Vorherres skabede får. Men havde han også ret i, at man er sin ulykkes smed?

Man bliver ikke så let færdig med Wilfred Sagen, selv efter at han har sat punktum for sit lidet glørværdige liv. Måske fordi vi alle har noget i os af de egenskaber, som gjorde det umuligt for ham at sprænge sin sjælelige isolation og nå frem til et menneskeligt fællesskab.

100 år og dog levende

Richard Andersen: *Jacob Knudsen*. (Det Dan-ske Forlag). 15,75 kr.

Den direkte anledning til nu at udgive en bog om Jacob Knudsens forfatterskab er, at det i år er 100 år siden, han blev født. Høj-skolelærer Richard Andersen arbejder har dog utvivlsomt en mission ud over at mar-kere mindeåret. Interessen for Jacob Knud-sens værker har været stigende i de senere år, og for den læser, der uden særlige forudsæt-ninger støder på en af hans bøger, kan en oversigt og vejledning nok være nødvendig.

Jacob Knudsen skrev jo bogstavelig talt om alt muligt: de sværeste filosofiske, moral-ske og religiøse problemer, børneopdragelse, ægteskabets frihed og tidens aktuelle politiske spørgsmål. I den sidste genre angreb han al social humanisme med en grumhed, der får vore dages kritik af „velfærdsstaten“ til at virke som pensionats-tevand ved siden af gule ærter. Der er ingen træk i samfunds-skorstenen, hvis ikke luften strømmer til fra fattigdommens isnende vinterøde, mente han. Derfor ønskede han f. eks. fattiggårdene be-varet, og han fandt det simpelthen vanvittigt,

Køb også strømper i BRUGSEN...

Norita perlon 30 den. 48 gg., en slidstærk og smuk hverdagsstrømpe. 6,95

Norita pin-point til selskabsbrug, maskefast også i det lange løb. 15 den. 66 gg. 9,85



Norita

- så får De dividende - ovenikøbet

at den dovneste slubbert ikke kan ligge i en vejgrøft og dø af sult, men skal forsørges.

Det er da også først og fremmest Jacob Knudssens menneskesyn og ikke hans samfundssyn, der giver hans bøger liv i dag. Hans lidenskabelige opgør med al menneskelig unatur rører også i 1958 ved væsentlige problemer, og selv om udtrykket er fremmed for de fleste, kender vi jo også stadigvæk livsgerningsmændene – tobaksfabrikanten f. eks., der ikke bringer en ny cigar (eller cigaret) i handelen for at mele sin egen kage, men kun for, at publikum endelig kan få en virkelig sund vare til en moderat pris.

Richard Andersens bog, som er baseret på et meget indgående kendskab til dette særprægede forfatterskab, vil være en værdifuld hjælp for den, der søger guldkornene mellem særheder, overdrevelse og andre slagger. ♫

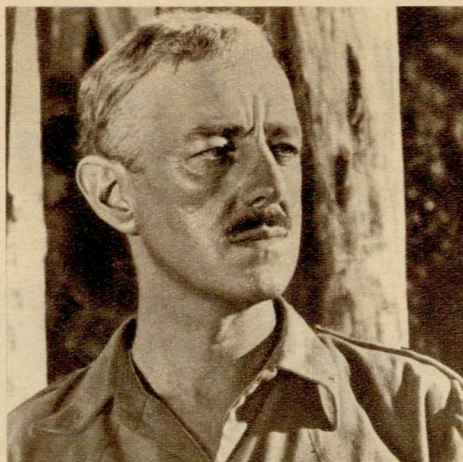
Film og roman

Pierre Boulle: Broen over Floden Kwai. (Gyldendal). 14,75 kr.

Som en græshoppesværme bredte japanerne sig i begyndelsen af anden verdenskrig over Østen. Skulle det nye „imperium“ hænge blot nødtørfigt sammen, var lange jernbanelinjer gennem uigennemtrængelig jungle nødvendig. Arbejdskraften tog japanerne blandt fangne engelske soldater. Arbejdslejrene blev rædselslejr. Sliddet ved jernbanen betød døden.

En af de seneste beretninger om disse lejre er *Broen over Floden Kwai* af Pierre Boulle (Gyldendal). Over en kløft et sted i junglen skal bygges en bro, og hertil tager japanerne en engelsk bataljon. Lejrens sadistiske japaniske leder pålægger alle fanger at arbejde, men bataljonens chef, oberst Nicholson, henviser til Haag'erkonventionen: fangne officerer kan lede deres mænds arbejde, men ikke pålægges at udføre legemligt arbejde.

Japanerne søger at tvinge oberst Nicholson ved tortur. De engelske soldater sendes til arbejdet, som de saboterer med iver, og arbejdet forsinkes i den grad, at japanerne må opgive alle udpresningsforsøg mod englæn-



Soldaten, der ikke forstår krigen, men kender regulativet. Alec Guinness i filmen *Broen over Floden Kwai*.

derne. Mere end det: til slut sættes de simpelt hen til side. Englænderne kasserer alt, hvad japanerne har ladet udføre, projekterer og bygger derefter en første klasses engelsk kvalitetsbro.

Samtidig er der andre englændere i junglen, en gruppe faldskærmsoldater, der skal sprænge broen. Det bliver et kapløb mellem brobyggere og ødelæggere. Og Nicholson står alfmægtig midt imellem.

Romanen er grundlag for filmen. Her er tildigtet en historie om en amerikansk soldat, der flygter fra arbejdslejren ud i friheden, men derefter sendes tilbage til junglen for at ødelægge broen, og som ved sin væremåde bliver oberst Nicholsons modsætning. Romanen slutter med, at broen bliver uberørt af faldskærmsoldaternes angreb. I filmen sprænges broen med et vældigt brag.

Den engelske oberst levendegøres af Alec Guinness, og hans skikkelse bliver til en 100 pct. britisk englænder af den slags Kipling skrev om, og som andre har digtet videre på.

Broen over Floden Kwai vises på lærred så bredt, at man selv føler sig midt i den feberhede jungle. 160 minutter efter at englænderne, fløjtende den berømte march, er marcheret ind i lejren, er broen bygget og sprængt. 160 spændende minutter. ♫

FILM

8 ferieborn, musen Hannibal og den gamle røgter

Det er kedeligt for skoleinspektør Østrup, at filmen *Andre folks børn* ikke kommer lige for en feriesæson. Den ville sikkert skaffe ham nogle hundrede feriepladser ud over det normale. De 8 børn, som har filmens hovedroller, er netop så søde, kvikke, hjælpsomme og så lette at hjælpe over alle problemer, som man synes, ferieborn burde være. Til daglig ville de nok blive for kedelige...

Man under dem af hjertet, at de alle plus Inge Åsted som legetante og Ole Monty som legetante-assistent bliver inviteret på ferie hos den stoute gårdejer Anders (Hass Christensen), og at gården viser sig på det nøjeste at svare til et københavnerbarns forestillinger om landbrug: omgivet af skov, strand, eng og mose (nydelige naturbilleder) og besat med får, gedekid, heste, føl, køer, hunde, katte og ugler imellem hinanden – ikke at forglemme musen Hannibal (som børnene jo ellers kun hører, nemlig i Inge Åsteds radio-udsendelser). Her optræder den som tegnet figur i den almindelige film – et meget kvikt og vellykket lille eksperiment.

Tilsyneladende passer dyrene sig selv, idet gårdejeren og den gamle røgter (Kjærulff Schmidt) har nok at gøre med at løse de problemer, som opstår for børn og voksne. De enkelte kværlanter, som måske vil synes, at her er lidt for meget af det gode i enhver henseende, overgiver sig nok til slut, ligesom den stramtandede gårdejerkone, der adopterer et af børnene, og den sure landsbykøbmand, som til sidst skaffer den ældste af feriedrengene den mekanikerlæreplads, der hidtil har været en uopnåeligt ønske.

Andre folks børn er en film for børn, men så vidt en voksen kan bedømme, vil den nok både røre, more og fængsle børn i den alder, hvor de endnu ikke har vænnet sig til mere krasse film-effekter. Højest tvivlsomt er det, om de får noget ud af den filosofiske visdom, Kjærulff Schmidt formulerer. Men det er ialtfald ikke standpunkter, som kan give nogen aldersklasse urolige drømme.

Vi mangler i så høj grad børnefilm, at Nordisk Film Junior forhåbentlig ikke lader det blive ved denne ene, der ikke er noget ringe førsteforsøg. ♫

TEATER



Vi, der lyver. Andelsteatret er nu i fuld gang med efterårssæsonens forestillinger, lystspillet „Sømand Pas På“ og Priestleys tankevækkende drama, „Vi, der lyver“. Scenebilledet her er fra Priestley-stykket, som iøvrigt i slutningen af oktober og begyndelsen af november vil blive vist ved en række forestillinger i Københavns periferi. Fra venstre ser man Else Hvidhøj, Bent Bentzen, Troels Munk og Jytte Møller.



Inge Åsted og de fleste af feriebornene.

- gå i Brugsen



efter Cirkel-Kaffe